

Naar een vernieuwd Gemeentefonds 2.0

Resultaten simulaties

V. Bombeeck, W. Demuyck, B. Derudder & C. Smolders

Vlaanderen
is vernieuwend bestuur

**STEUNPUNT
BESTUURLIJKE
VERNIEUWING**

OVERZICHT TABELLEN

<i>Tabel 1: Samenvatting van de effecten van de simulaties op de Gini-coëfficiënt voor alle gemeenten</i>	<i>13</i>
<i>Tabel 2: Samenvatting van de effecten van de simulaties op de Gini-coëfficiënt voor alle gemeenten – vervolg</i>	<i>13</i>
<i>Tabel 3: Samenvatting van de effecten van de simulaties: winnaars/verliezers/status quo en compensaties..</i>	<i>18</i>
<i>Tabel 4: Overzicht van de alternatieve criteria</i>	<i>32</i>
<i>Tabel 5: Simulatie 4 - gemiddelde dotaties/inwoners per inwonerstrap</i>	<i>42</i>
<i>Tabel 6: Samenvatting van de compensatiemaatregel voor sociale indicatoren in simulatie 16</i>	<i>76</i>
<i>Tabel 7: Vergelijking behoud huidige verdeling vs inkantelen algemene werkingssubsidies.....</i>	<i>97</i>
<i>Tabel 8: Verhouding bedrag per inwoner 22 vs simulatie 24.....</i>	<i>100</i>
<i>Tabel 9: Verschil gemiddeld bedrag per inwoner simulatie 23 vs simulatie 25.....</i>	<i>104</i>
<i>Tabel 10: Simulatie 26 - Deel Gini's volgens benadering Yao per clusterindeling</i>	<i>106</i>
<i>Tabel 11: Simulatie 26 - Deel Gini's verder verfijnde Belfius cluster volgens benadering Yao(2).....</i>	<i>106</i>
<i>Tabel 12: Descriptives simulatie 26: (A) totaal exploitatieuitgaven 2014-2021, (B) Gemeentefonds as is, (C) mediaanwaarde per cluster simulatie 26.....</i>	<i>108</i>
<i>Tabel 13: Descriptives simulatie 27: (A) totaal exploitatieuitgaven 2014-2021, (B) Gemeentefonds as is, (C) mediaanwaarde per cluster</i>	<i>112</i>

10. Hervormingen van dergelijke belangrijke dotatiesystemen moeten grote bestuurlijke hervormingen volgen en niet omgekeerd. Een hervorming van het Gemeentefonds gaat dan ook hand in hand andere hervormingen van de bestuurlijke architectuur (zie ook Janssens & De Rynck, 2023).

2. De doorgerekende simulaties

Voorafgaand aan de toelichting van de aanpak en resultaten willen we erop wijzen dat de keuze van de gerapporteerde simulaties in eerste instantie gebaseerd is op de conclusies uit de vooronderzoeken. Aanvullend werden ook voorstellen uitgerekend op vraag van de opdrachtgever. Er is voor gekozen om veel verschillende simulaties uit te rekenen, zodat een goed beeld kan gevormd worden van wat de rekentool aan diverse hervormingsvoorstellen toelaat om te simuleren. Zoals in het overzicht van de principes is weergegeven, hangt de keuze van de verdeellogica samen met de geformuleerde doelstellingen:

“There is no such a thing as a “best type of grant”. Practically all types of grants can be the most preferred depending on the situation and context. There is a large array of worthwhile objectives that grants help support, and the art of transfer design is to reach a balance between them.” (Lago et al., 2024).

Aanpak

De verdeling van het Gemeentefonds is vandaag het resultaat van een combinatie van verschillende factoren. In eerste instantie wordt een deelbudget gedefinieerd voor 5 basispijlers: voorafnames, centrumfuncties, sociale criteria, fiscale draagkracht en open ruimte. Wanneer de verhoudingen tussen deze deelbudgetten wijzigen, dan wijzigen ook de dotaties per inwoner voor de gemeenten. In tweede instantie wordt binnen de basispijlers (met uitzondering van de voorafnames) de verdeling bepaald door de verdelingscriteria. Ook hier is het gewicht van een criterium en de keuze voor een specifiek criterium doorslaggevend. In derde instantie is ook het totaal te verdelen budget een belangrijk gegeven. Wordt enkel de (geïndexeerde) dotatie van het Gemeentefonds in de verdeling opgenomen of worden ook andere algemene werkingsdotaties ingekanteld? En, in dat laatste geval, welke verdeelsleutel wordt gehanteerd voor de nieuwe massa? Ten slotte is ook de territoriale indeling van gemeenten een bepalende factor: fusies zullen een impact hebben op de financiële uitkomsten in de toekomst.

In de 27 simulaties gaan we met deze drijvers van de dotatie/capita aan de slag. De keuze van de simulaties vloeit enerzijds voort uit de inzichten die werden gerapporteerd in de voorafgaande rapporten (gesprekken met stakeholders/internationale vergelijking/detailanalyse van criteria). Anderzijds werden een aantal extra simulaties uitgevoerd in samenspraak met de opdrachtgever.

De **simulaties 1-11** betreffen projecties waarbij de gewichten van de 5 basispijlers behouden blijven, maar de specifieke criteria die gehanteerd worden binnen een pijler wijzigen. Zo wordt het budget van de voorafnames verdeeld met behulp van inwonestrappen of uitrustingstrappen. De centrumfunctie wordt gemeten met het criterium van de uitrustingsgraad i.p.v., zoals vandaag het geval is, de leerlingen en de tewerkstelling. Voor de fiscale draagkracht wordt niet langer uitsluitend rekening gehouden met de APB en de OOV, maar ook de lokale belastingen worden meegenomen om het objectief belastingvermogen te identificeren. Tot slot worden ook alternatieve criteria gebruikt als maatstaf van open ruimte en worden andere criteria aangewend voor de basispijler van de sociale parameters. Ook wordt nagegaan wat het effect zou zijn indien gemeenten die een actief sociaal beleid voeren over een lokale legislatuur een status quo zouden ervaren in de middelen die

door de sociale basispijler worden gegeneerd. Met het oog op het kunnen inschatten van de effecten van een wijziging, wordt slechts 1 parameter per simulatie gewijzigd. De tool die werd ontwikkeld en gebruikt voor deze simulaties laat toe om andere gewichten en/of combinaties van wijzigingen door te rekenen.

Een tweede reeks **simulaties 12-21** brengen wijzigingen aan in de basispijlers. Wat is het resultaat wanneer de voorafnames vervallen en proportioneel verdeeld worden over de andere pijlers, of wanneer het budget van de voorafnames wordt toegevoegd aan dat voor de basispijler “centrumfunctie”? Wat is het effect van een invoering van een basisfinanciering per inwoner, al dan niet gecombineerd met een correctie voor de fiscale draagkracht en andere pijlers? Hoe kan open ruimte een belangrijker en meer genuanceerd gewicht krijgen in het fonds?

Simulaties 22-25 geven inzicht in de impact van de combinatie van het Gemeentefonds met de andere algemene werkingsdotaties. Tot slot reiken **simulatie 26 en 27** een nieuwe benadering aan, die erin bestaat dat gewerkt wordt met een basisbedrag/inwoner dat gebaseerd is op de mediaanuitgaven per VRIND-cluster waartoe een gemeente behoort.

In het rapport wordt voor elke simulatie aangegeven hoe de parameters in de tool dienen aangepast te worden om de simulatie te kunnen oproepen. We passen in de simulaties geen waarborgregeling toe omdat dit de eventuele verschuivingen die we willen observeren teniet kan doen. We vergelijken de uitkomst van de simulaties dus niet met de huidige verdeling van het fonds *as is*, maar met de huidige verdeling zonder toepassing van de waarborgregeling. Verder wordt per VRIND-cluster die gelijkaardige gemeenten samenbrengt, gerapporteerd over de resulterende dotaties per inwoner, de verschillen met het huidige Gemeentefonds en het aantal gemeenten dat meer/hetzelfde/minder dotaties ontvangt. Gemeenten waarbij de dotatie minder dan € 5 per inwoner wijzigt, worden als status quo beschouwd. Tot slot wordt ook de Gini-index¹ voor alle gemeenten en de wijziging in de Gini-index per VRIND-cluster besproken. Per simulatie worden de resulterende bedragen per inwoner en de verschillen in dotatie ten opzichte van de huidige verdeelsleutel in grafieken weergegeven.

We hanteren de VRIND-typologie die gemeenten indeelt in clusters als referentie om gemeenten met gelijkaardige kenmerken te bundelen. Door eventuele budgetverschuivingen op het niveau van VRIND-clusters te belichten, krijgen we een beeld van de types gemeenten die er gemiddeld genomen op vooruit dan wel achteruitgaan. De VRIND-clusters zijn een veelgebruikte typologie van de Vlaamse gemeenten. De typologie groepeerd gemeenten op basis van hun stedelijke kenmerken zoals die voortkwamen uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (grootsteden, regionale steden, grootstedelijke rand, ...) en op basis van landelijke kenmerken die voortkwamen uit het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie (platteland, rurale overgangsgemeenten, ...).

¹ De Gini-index is een courante maatstaf om de gelijke of ongelijke verdeling van dotaties tussen gemeenten te indiceren. Gini-coëfficiënten variëren tussen 0 en 1; ingeval van 0 is er sprake van een perfect gelijke verdeling over de gemeenten; ingeval van 1 betreft het een perfect ongelijke verdeling. Een toename van de Gini-index impliceert dus dat de verschillen tussen gemeenten qua toegekende dotaties toenemen.

Wijziging van de criteria		
Nr.	toelichting	Gini alle gemeenten
1	Uitrustingsgraad i.p.v. voorafnames	0,351
2	Inwonerstrappen i.p.v. voorafnames	0,287
3	Inwonerstrappen i.p.v. voorafnames met extra inwonerstrap voor gemeenten met meer dan 200 000 inwoners	0,329
4	Inwonerstrappen i.p.v. voorafnames volgens huidige gemiddelde dotatie/inwoner	0,339
5	Vast bedrag per inwoner per VRIND-cluster i.p.v. voorafnames	0,395
6	Centrumfunctie o.b.v. totale uitrustingsgraad i.p.v. leerlingen & tewerkstelling (complex)	0,39
7	Centrumfunctie o.b.v. totale uitrustingsgraad i.p.v. leerlingen & tewerkstelling (vereenvoudigd)	0,389
8	Centrumfunctie o.b.v. leerlingen & tewerkstelling waar secundaire en universitaire studenten uitgesplitst worden	0,398
9	Fiscale draagkracht o.b.v. lokale belastingen	0,386
10	Ruimte component anders gemeten (BRV)	0,396
11	Sociale criteria: andere criteria	0,392

Tabel 1: Samenvatting van de effecten van de simulaties op de Gini-coëfficiënt voor alle gemeenten

Voor de **simulaties 12-21**, waarbij we in vele gevallen de voorafnames ofwel verdelen over de andere basispijlers ofwel vervangen door een basisbedrag/inwoner, stellen we significante dalingen van de Gini-coëfficiënt vast. De laagste coëfficiënten worden bereikt wanneer de aandelen van alle basispijlers, met uitzondering van deze voor fiscale draagkracht, gebruikt worden om een basisdotatie/inwoner te financieren (0.03).

Wijziging basispijlers		
Nr.	toelichting	Gini alle gemeenten
12	Budget voorafnames proportioneel verdeeld over criteria	0,128
13	Budget voorafnames naar centrumfunctie	0,195
14	Budget voorafnames naar centrumfunctie met andere criteria (uitrustingsgraad)	0,135
15	Budget voorafnames naar sociale criteria	0,196
16	Vastgeklikte sociale indicatoren	0,395
17	Basisfinanciering per inwoner + fiscale draagkracht	0,031
18	GF met een extra budget voor klimaat	0,383
19	Gewicht Open ruimte vergroten	0,376
20	Gemeentefonds volgens criteria	0,349
21	Gemeentefonds volgens criteria met gewijzigde aandelen	0,392
Gemeentefonds en andere algemene werkingsdotaties		
Nr.	toelichting	Gini alle gemeenten
22	GF met selectie andere algemene werkingsdotaties met behoud huidige verdeling	0,352
23	GF met inkantelen selectie andere algemene werkingsdotaties	0,396
24	GF met selectie andere algemene werkingsdotaties incl. responsabiliseringsbijdrage met behoud huidige verdeling	0,363
25	GF met inkantelen selectie andere algemene werkingsdotaties incl. Responsabiliseringsbijdrage	0,396
Basisbedrag/inwoner op basis van mediaanuitgaven		
Nr.	toelichting	Gini alle gemeenten
26	Clusterspecifieke basisfinanciering o.b.v. de vastgestelde uitgaven	0,178
27	Clusterspecifieke basisfinanciering o.b.v. de aandelen van het Gemeentefonds in de vastgestelde uitgaven	0,383

Tabel 2: Samenvatting van de effecten van de simulaties op de Gini-coëfficiënt voor alle gemeenten – vervolg

Indien andere algemene werkingsdotaties aan het Gemeentefonds toegevoegd worden met behoud van de huidige verdeelsleutels daalt de Gini-coëfficiënt naar 35,2% (simulatie 22). Wordt het verdelingsmechanisme van het Gemeentefonds toegepast op het budget van de algemene werkingsdotaties, dan blijft de Gini-coëfficiënt van 39,6% ongewijzigd (simulaties 23 en 25).

////////////////////////////////////

De simulaties (26 en 27) waarbij vertrokken wordt van de totale exploitatie-uitgaven/capita geven gemengde resultaten. Indien voor alle gemeenten vertrokken wordt van een aandeel van 32% dan zien we dat vooral de regionale steden en de grootsteden verliezen. De Gini-coëfficiënt daalt dan aanzienlijk tot 17,8%. Wanneer rekening wordt gehouden met de gemiddelde aandelen die het Gemeentefonds uitmaken van de totale ontvangsten voor de verschillende clusters (simulatie 27) dan zijn de wijzigingen in termen van Gini-coëfficiënten eerder beperkt.

4. Resultaten: winnaars, status quo en verliezers

Onderstaande samenvattende tabel 3 wijst uit dat de winnaars het talrijkst zijn in simulaties waarbij de voorafnames verdwijnen en verdeeld worden over de andere basispijlers of waarbij er een basisbedrag/inwoner wordt ingevoerd (simulaties 12-21). Met uitzondering van simulatie 16 worden minstens 154 gemeenten beter van de gesimuleerde scenario's. De verliezers worden zonder uitzondering opgetekend in het regionaalstedelijk en het grootstedelijk gebied.

Ook de simulaties (simulatie 1, 6 en 7) waarbij gewerkt wordt met uitrustingsgraad blijken voordelig voor minstens 144 gemeenten. De simulatie waarbij er gesleuteld wordt aan de fiscale draagkracht (simulatie 9) telt in absolute cijfers het grootste aantal verliezers met 154 gemeenten die er meer dan € 5 per inwoner op achteruitgaan.

Op het niveau van de VRIND-clusters blijken de grootsteden als cluster in quasi alle simulaties een daling in de gemiddelde dotaties/inwoners vertonen. Ook de regionale steden delen vaak in de klappen. Dit is in grote mate te wijten aan het feit dat in veel simulaties het budget van de voorafnames gedistribueerd wordt over de andere basispijlers of wordt aangewend voor een basisbedrag/inwoner. Dat geldt ook voor de gemeenten in de grootstedelijke rand in simulaties waarin gewerkt wordt met uitrustingsgraad als alternatief voor de voorafnames (simulatie 1), als alternatief voor de centrumfunctie (simulatie 6) of wanneer binnen het bestaand criterium voor centrumfunctie meer gewicht wordt toegekend aan studenten in het hoger onderwijs (simulatie 8). Ook het sleutelen aan de operationalisatie van fiscale draagkracht (simulatie 9) of het gebruik van andere sociale criteria (simulatie 11) resulteert in een algemeen verlies aan dotaties voor deze VRIND-clusters. De simulaties 8 en 9 impacteren ook de gemeenten in kleinstedelijk gebied van provinciaal niveau. Het Vlaams strategisch gebied rond Brussel verliest in simulaties 6, 8 en 10.

Voor de meerderheid van de simulaties gaan de clusters “platteland” en “regionaalstedelijke stadsrand” erop vooruit.

Indien de verliezers gecompenseerd moeten worden, dan zijn de simulaties 12 t.e.m. 15 en 17 waarbij de voorafnames verdwijnen en het budget ofwel naar andere basispijlers, ofwel naar een basisdotatie/inwoner stroomt, de duurste. De te voorziene compensaties variëren hier tussen de 636 miljoen euro en 978 miljoen euro. Ook het vervangen van de voorafnames door inwonerstrappen, waarbij gemeenten met een hoger inwoneraantal op basis van een gehanteerde vuistregel een hoger budget ontvangen (simulatie 2), impliceert een compensatie van meer dan 500 miljoen euro.

Simulaties waarbij gesleuteld wordt aan de criteria voor de “centrumfunctie” (simulaties 6, 7 en 8) of voor “open ruimte” (simulatie 10) impliceren compensaties van minder dan 50 miljoen euro.

Tot slot leren we uit simulatie 27 dat indien we de ganse dotatie van het Gemeentefonds verdelen op basis van de exploitatie-uitgaven per inwoner, we max. gemiddeld 32% van die uitgaven kunnen honoreren. Bovendien gaan de centrumsteden en de grootsteden er dan opnieuw sterk op achteruit, wat resulteert in een benodigde compensatie van meer dan 500 miljoen euro.

////////////////////////////////////

Een basisdotatie die benaderd wordt door rekening te houden met de exploitatie-uitgaven per cluster en met het gemiddeld aandeel dat het Gemeentefonds uitmaakt in de totale financiering van een gemeente (simulatie 28), levert een verdeling op die slechts tot kleine verschuivingen leidt. Het is ook een van de schaarse simulaties waar de grootsteden niet tot de grootste verliezers behoren.

Samengevat kunnen we dus stellen dat:

- Overstappen van voorafnames naar basisfinanciering resulteert in veel winnaars, een sterke toename van de gelijke verdeling van de middelen, maar impliceert ook zeer grote inspanningen (meer dan 500 miljoen euro) om de dotaties van de regionale en grote steden op peil te houden
- Technische verbeteringen aan het fonds (gebruik van beter te verantwoorden criteria voor centrumfunctie of open ruimte), resulteren tevens in veel winnaars, genereren effecten voor meer verschillende VRIND-clusters, hebben weinig impact op de Gini-coëfficiënt en impliceren compensaties van minder dan 50 miljoen euro
- Simulaties waarin de voorafnames vervangen worden door uitrustingstrappen bieden een mogelijkheid om de toelagen aan grootsteden, centrumsteden en kuststeden te verantwoorden, resulteren in een aanzienlijk aantal winnende gemeenten en impliceren een compensatie van 154 miljoen euro om de dotaties aan de gemeenten die nu van de voorafnames genieten constant te houden. De verdeling van de dotaties wordt ook gelijkjer maar het effect is veel beperkter dan in de simulaties waar gewerkt wordt met een basisdotatie/inwoner
- Belangrijk is verder dat simulatie 21 uitwijst dat, in tegenstelling tot wat vaak beweerd wordt, een fonds louter opgebouwd op basis van criteria kan overwogen worden om tegemoet te komen aan de kritieken op de voorafnames. Bij deze simulatie vergt het verschuiven van het budget van de voorafnames, centrumfunctie en (deels) fiscale draagkracht naar behoefte-indicatoren nog steeds een compensatie om de gemeenten op het niveau van het gemeentefonds in 2023 te houden. Deze compensatie is evenwel veel lager (117 miljoen euro) dan bij de simulaties waar de voorafnames bijvoorbeeld vervangen worden door een basisfinanciering.

Wijziging van de criteria

verlozende VRIND-clusters (gemiddelde dotatie/capita/cluster daalt)												
Nr.	toelichting	aantal winnaars/status quo/verlozende	Bedrag compensatie in mio €	regionaal stedelijk	platteland	structuur onder- steunend klein- stedelijk	grootstedelijke rand	overgangs gebied	grootstedelijk gebied	kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	Regionaal stedelijke stadsrand	Vlaams strategisch gebied rond Brussel
1	Uitrustingsgraad i.p.v. voorafnames	171/113/16	153,7	✓					✓			
2	Inwonerstrappen i.p.v. voorafnames	69/218/13	529,0						✓			
3	inwonerstrappen i.p.v. voorafnames met extra inwonerstrap voor gemeenten met meer dan 200 000 inwoners	65/218/17	334,9						✓			
4	Inwonerstrappen i.p.v. voorafnames volgens huidige gemiddelde dotatie/inwoner	52/234/14	362						✓			
5	Vast bedrag per inwoner per VRIND-cluster i.p.v. voorafnames	11/278/11	43			✓			✓		✓	
6	Centrumfunctie o.b.v. totale uitrustingsgraad i.p.v. leerlingen & tewerkstelling (complex)	176/90/34	36,6	✓			✓		✓			✓
7	Centrumfunctie o.b.v. totale uitrustingsgraad i.p.v. leerlingen & tewerkstelling (vereenvoudigd)	144/122/34	28,7	✓					✓			
8	Centrumfunctie o.b.v. leerlingen & tewerkstelling waar secundaire en universitaire studenten uitgesplitst worden	3/295/2	8,2		✓	✓	✓	✓		✓		✓
9	Fiscale draagkracht o.b.v. lokale belastingen	121/25/154	205,7	✓		✓			✓	✓		
10	Ruimte component anders gemeten (BRV)	5/295/0	3,7			✓	✓	✓			✓	✓
11	Sociale criteria: andere criteria	88/190/22	16,8	✓					✓			

Wijziging basispijlars

verliezende VRIND-clusters (gemiddelde dotatie/capita/cluster daalt)												
Nr.	toelichting	aantal winnaars/status quo/verliezers	Bedrag compensatie in mio €	regionaal stedelijk	platteland	structuur onder- steunend klein- stedelijk gebied	grootstedelijke rand	overgangs gebied	grootstedelijk gebied	kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	Regionaal stedelijke stadsrand	Vlaams strategisch gebied rond Brussel
12	Budget voorafnames proportioneel verdeeld over criteria	287/0/13	795,6	✓					✓			
13	Budget voorafnames naar centrumfunctie	289/0/11	692,1						✓			
14	Budget voorafnames naar centrumfunctie met andere criteria (uitrustingsgraad)	293/0/7	752,7	✓					✓			
15	Budget voorafnames naar sociale criteria	292/1/7	636,3	✓					✓			
16	Vastgeklikte sociale indicatoren	47/253/0	19,3									
17	Basisfinanciering per inwoner + fiscale draagkracht	283/0/17	978	✓					✓			
18	GF met een extra budget voor klimaat	283/17/0										
19	Gewicht Open ruimte vergroten	234/50/16	61,3	✓					✓			
20	Gemeentefonds volgens criteria	252/19/29	176,8	✓					✓			
21	Gemeentefonds volgens criteria met gewijzigde aandelen	154/30/116	117,4	✓		✓	✓		✓		✓	✓

Gemeentefonds en andere algemene werkingsdotaties												
verliezende VRIND-clusters (gemiddelde dotatie/capita/cluster daalt)												
Nr.	toelichting	aantal winnaars/status quo/verliezers	Bedrag compensatie in mio €	regionaal stedelijk	platteland	structuur ondersteunend kleinstedelijk	grootstedelijke rand	overgangs gebied	grootstedelijk gebied	kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	Regionaal stedelijke stadsrand	Vlaams strategisch gebied rond Brussel
22	GF met selectie andere algemene werkingsdotaties met behoud huidige verdeling											
23	GF met inkantelen selectie andere algemene werkingsdotaties											
24	GF met selectie andere algemene werkingsdotaties incl. responsabiliseringsbijdrage met behoud huidige verdeling											
25	GF met inkantelen selectie andere algemene werkingsdotaties inc. Responsabiliseringsbijdrage											
Basisbedrag/inwoner op basis van mediaanuitgaven												
verliezende VRIND-clusters (gemiddelde dotatie/capita/cluster daalt)												
Nr.	toelichting	aantal winnaars/status quo/verliezers	Bedrag compensatie in mio €	regionaal stedelijk	platteland	structuur ondersteunend kleinstedelijk gebied	grootstedelijke rand	overgangs gebied	grootstedelijk gebied	kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	Regionaal stedelijke stadsrand	Vlaams strategisch gebied rond Brussel
26	Clusterspecifieke basisfinanciering o.b.v. de vastgestelde uitgaven	268/5/27	558,8	✓					✓			
27	Clusterspecifieke basisfinanciering o.b.v. de aandelen van het Gemeentefonds in de vastgestelde uitgaven	140/41/119	41,5	✓								

Tabel 3: Samenvatting van de effecten van de simulaties: winnaars/verliezers/status quo en compensaties

Zijn sturingsprikkel wenselijk? Willen we in de toekomst een financieringssysteem dat efficiëntere gemeenten beloont (cf. spending reviews)? Hoe moet het verdelingsmodel omgaan met regiovorming en fusies? Moet het nieuwe verdelingsmodel die regiovorming of fusies mee stimuleren? Blijft het Gemeentefonds 2.0 uitsluitend een retro-actief verdelingsmechanisme of kan naast de basisfinanciering ook een gedeelte van de middelen voorzien worden om gemeenten te stimuleren zich in te zetten voor nieuwe beleidsuitdagingen? Kunnen gemeenten de indicatoren beïnvloeden?

- Vastheid/voorspelbaarheid versus dynamiek?

Hoeveel dynamiek moet het systeem toelaten? Transitie: hoe kan de overgang naar nieuwe verdelingen georganiseerd worden? Kan de groeivoet ingezet worden om verschuivingen te realiseren? Welke impact hebben verschuivingen op de dienstverlening (bv. zorg, onderwijs, cultuur) die lokale besturen (nog) inrichten?

- Implementeerbaarheid/berekenbaarheid

Wat is het budgetair kader waarbinnen gewerkt moet worden?

Het resultaat van dit werkpakket wordt in paragraaf 2.1. besproken; het gerelateerde deelrapport betreft:

- ✓ De Roover, J., Van Dooren, W. & Janssens, L. (2022). Het Gemeentefonds. Een analyse van de beleidsprincipes. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

- **WP2: Het in kaart brengen van de effecten van de huidige algemene financiering (nulmeting voor latere simulaties)**

Om bij latere simulaties de dynamiek van de financiering binnen (clusters van) gemeenten te kunnen analyseren, is een nulmeting noodzakelijk. Daarom wordt in dit werkpakket een overzicht gemaakt van de trekkingsrechten van de verschillende gemeenten op (1) de basisdotatie, (2) de basisdotatie + de aanvullende dotaties, en (3) alle algemene financieringsstromen. Deze oefening gebeurt op het niveau van de individuele gemeenten, maar ook voor relevante clusters van gemeenten (cf. Belfius/VRIND-clusters).

Aanvullend wordt onderzocht hoe herverdelend de dotaties zijn anno 2020. Gebruik makend van de aanpak van Devuyt & Van Puyenbroeck (2013) worden Gini-coëfficiënten berekend voor het systeem als geheel en per Belfius/VRIND-cluster van gemeenten. Deze aanpak biedt inzicht in de verdeling binnen een cluster en tussen verschillende clusters.

Het resultaat van dit werkpakket wordt in paragraaf 2.2. besproken; het gerelateerde deelrapport betreft:

- ✓ Smolders, C. & Vanhee, C. (2022). Naar een gemeentefonds 2.0. Deelrapport nulmeting. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

- **WP3: Inzichten verwerven in alternatieve operationaliseringen voor de criteria**

In dit werkpakket gingen we op basis van inzichten uit de voorgaande werkpakketten en op basis van inzichten uit de praktijk in de buurlanden op zoek naar alternatieve operationaliseringen voor de verschillende principes. Volgende punten kwamen daarbij onder de aandacht:

- Heldere en aan de realiteit van vandaag aangepaste identificatie van centrumfuncties en de vertaling ervan in een hiërarchie van centrumsteden (cf. juridische procedures van leper en Vilvoorde).

////////////////////////////////////

- Verevening die niet enkel rekening houdt met centrumfuncties maar ook het ongelijk gebruik ervan (cf. plattelandsgemeenten versus randstedelijke gemeenten in hun gebruik van centrumfuncties).
- Specificatie van of en hoe gemeentefusies enerzijds en regiovorming anderzijds moeten verrekend worden (cf. verandert status van Deinze na fusie met Nevele? Wat met regionale vereveningseffecten?).
- Hoe kunnen uitdagingen verbonden met plattelandsfuncties het best gecapteerd worden (cf. vatten het inwonersaantal per m² en het percentage bebouwde oppervlakte deze functies?).
- Hoe kunnen prikkels ingebouwd worden in het systeem, en welke prikkels zijn wenselijk en haalbaar?

Het resultaat van dit werkpakket wordt in paragraaf 2.3. en 2.4. besproken; de gerelateerde deelrapporten betreffen:

- ✓ Bombeeck, V. & Smolders, C. (2022). Naar een vernieuwd Gemeentefonds 2.0. Inzichten uit andere financieringssystemen. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.
- ✓ Demuyck, W. & Derudder, B. (2023). Naar een vernieuwd Gemeentefonds 2.0. Tussentijds rapport: selectie en operationalisering van indicatoren. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

- **WP4/5: ontwikkelen en toetsen van hervormingsscenario's**

In deze werkpakketten worden de te toetsen hervormingsscenario's ontwikkeld en berekend, en dit in samenspraak met de opdrachtgever. Eerst wordt de noodzakelijke data verzameld. Vervolgens wordt een simulatietool ontwikkeld die voldoende uitgetest wordt om betrouwbare en stabiele resultaten te genereren. Vervolgens worden, op basis van inzichten ontstaan in de andere luiken van het project (stakeholdersbevestigingen, nieuwe operationalisering van centrum- en plattelandsfunctie, et cetera) en de wensen van de opdrachtgever, simulaties berekend. Hierover wordt gerapporteerd in paragraaf 3; de gerelateerde outputs betreffen:

- ✓ De ontwikkelde simulatietool met bijbehorende handleiding, ter beschikking gesteld van de administratie en het kabinet van de bevoegde minister
- ✓ De resultaten van de simulaties die in dit rapport besproken worden

2. SAMENVATTING VAN DE OPGELEVERDE RAPPORTEN

2.1. DE ROOVER, J., VAN DOOREN, W. & JANSSENS, L. (2022). HET GEMEENTEFONDS. EEN ANALYSE VAN DE BELEIDSPRINCIPES, STEUNPUNT BESTUURLIJKE VERNIEUWING II.

- **Doelstelling**

De doelstelling van dit werkpakket was een gedetailleerd beeld te krijgen van hoe de betrokken stakeholders het huidige Gemeentefonds evalueren en hoe ze kijken naar specifieke aspecten die in hervormingsvoorstellen zouden kunnen worden meegenomen.

////////////////////////////////////

- **Aanpak**

Het onderzoek is deels gebaseerd op deskresearch, deels op de verwerking van de discussies die plaatvonden in de 6 focusgroepen. Aan de focusgroepen namen telkens een vijf- tot zevental respondenten deel die een relatief homogene groep vormden. De eerste focusgroep was samengesteld uit afgevaardigden van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en vertegenwoordigers van het bevoegde kabinet. Focusgroepen 2 t.e.m. 4 werden op basis van de omvang van de gemeenten samengesteld (<20.000; tussen 20.000 en 60.000 inwoners; meer dan 60.000 inwoners). Focusgroep 5 bracht diverse experts samen. Focusgroep 6 bevatte tenslotte één tot twee respondenten van de vijf voorgaande focusgesprekken. In dit panel werd gepeild naar een eerste reactie op de conclusies van het onderzoek.

- **Resultaten**

Uit de focusgesprekken concludeerden de onderzoekers het volgende:

- o De algemene doelstellingen van het huidige Gemeentefonds zijn duidelijk en worden onderschreven
- o Men wil geen expliciet sturend fonds: vrije besteding en voorspelbaarheid zijn zeer belangrijk
- o Er is nood aan een meer flexibele invulling van de indexering
- o Er is geen appetijt voor modellen gebaseerd op kostendrijvers (cfr. NL)
- o Segmentering (voorafnames) kan nuttig zijn maar dan is er nood aan duidelijke beleidslogica en visie
- o Wat betreft de opbouw van het fonds:
 - o De voorafnames vormen vaak de kern van de discussie
 - o Er is weinig discussie over de sociale criteria
 - o Er is kritiek op de maatstaven van centrumfunctie en open ruimte
 - o Inzake de gehanteerde definitie van fiscale draagkracht wordt uitgekeken naar een analyse van de effecten waarbij er sprake is van een groter gewicht voor de OOV, of ook lokale belastingen mee in rekening worden genomen
 - o Er is weinig animo voor nieuwe criteria
 - o Een closed fund-principe voor deelsegmenten werkt deresponsabiliserend en vermindert de transparantie over hoe een gemeentelijke dotatie het gevolg is van het gevoerde beleid (bvb. sociale criteria)
- o Verrommeling dient tegengegaan te worden door de aanvullende dotaties te integreren

2.2. SMOLDERS, C. & VANHEE, C. (2022). NAAR EEN GEMEENTEFONDS 2.0. DEELRAPPORT NULMETING. STEUNPUNT BESTUURLIJKE VERNIEUWING II.

- **Doelstelling**

De doelstelling van de nulmeting was om in kaart te brengen hoe gelijk of ongelijk de verdeling van het Gemeentefonds is voor groepen/clusters van gemeenten. De resultaten van de simulaties worden met deze nulmeting vergeleken worden qua verdelingseffecten.

✓ CENTRUMFUNCTIE

Hoe met de centrumfunctie wordt omgegaan is zeer divers in de verschillende verdeelsystemen. De doelstelling varieert echter tussen het behoud van dienstverleningsfuncties in kleine gemeenten (Frankrijk) en complexe benaderingen om de kosten van centrumfunctie zo nauwkeurig mogelijk te proberen benaderen (Nederland). Opvallend is de afwezigheid van een indicator voor centrumfunctie in **het Deense financieringssysteem**. Het Deense vereveningsmechanisme is grotendeels gebaseerd op financiering o.b.v. inwonersaantal en socio-economische kenmerken. Mogelijk komt dit doordat Deense gemeenten dermate groot geworden zijn (minimum 20.000 en gemiddeld 40.000 inwoners) dat een verevening voor de centrumfunctie irrelevant geworden is omdat dienstverlening op een grotere territoriale schaal aangeboden wordt². **Nederland** heeft in haar complex systeem met meer dan 80 indicatoren meerdere maatstaven opgenomen van lokaal en regionaal klantenpotentieel. Het lokaal klantenpotentieel is een indicator voor de lokale centrumfunctie (bijvoorbeeld winkels, bibliotheek, ziekenhuis of zwembad); het regionaal klantenpotentieel doet als dusdanig dienst voor de regionale centrumfunctie (bijvoorbeeld culturele voorzieningen, festivals, hogescholen en werkgelegenheid). **Het Waalse gemeentefonds** benadert de centrumfunctie via het criterium 'externe effecten' dat het meeste gewicht krijgt in de verdeling (53%). Via de formule Pagano worden externe effecten en eerst toenemende en vervolgens afnemende opbrengsten via een impliciete benadering gekwantificeerd, of d.m.v. het inwonersaantal en het APB en OOV-tarief.

✓ FISCALE DRAAGKRACHT

De fiscale draagkracht van gemeenten vormt de basis van het verveningsmechanisme in Denemarken en Nederland. In **Denemarken** wordt dit geoperationaliseerd door de mate waarin de gemeente o.b.v. een gemiddeld belastingtarief een geschatte uitgaven nood kan dekken om zo gemeenten eenzelfde financiële basis te geven voor de uitvoering van hun taken. In **Nederland** is de basis de waarde van de onroerende panden in een gemeente tegen een tarief dat voor alle gemeenten hetzelfde is. In **het Waalse gemeentefonds** weegt het criterium fiscale egalitatie voor 30% door in de totale verdeling met als doel de financiering te herverdelen naar enkel die gemeenten met een fiscaal potentieel dat lager ligt dan het regionale gemiddelde. Dit criterium houdt rekening met de aanvullende personenbelasting (22%) en de opcentiemen op de onroerende voorheffing (8%). In **het Franse financieringssysteem** spelen 3 indicatoren een belangrijke rol: het fiscaal potentieel, het financieel potentieel en de belastingspanning van een gemeente.

✓ SOCIO-ECONOMISCHE KENMERKEN

Onze aandacht voor bovengenoemde criteria was voornamelijk ingegeven omwille van hun belang in de huidige verdeling van het Vlaamse gemeentefonds, maar deze hebben niet altijd hetzelfde belang of invulling in de buitenlandse vereveningsmechanismen. Zo koos de **Waalse** wetgever er expliciet voor geen socio-economische kenmerken op te nemen in haar gemeentefonds, en wordt de **Deense** algemene financiering louter op inwonersaantal en socio-economische indicatoren verdeeld. In **Nederland** maken de sociale maatstaven samen met de fysieke maatstaven de grootste categorie uit van de maatstaven. Ook in **Frankrijk** zijn de criteria (+/- 30) zeer uiteenlopend van aard maar bevatten ze ook sociale kenmerken zoals aantal sociale woningen, aantal kinderen, voorrangswijken voor het stedelijk gebied, ...

✓ OPEN RUIMTE/LANDELIJKHEID

Hoewel in Wallonië en Frankrijk het criterium landelijkheid expliciet opgenomen is in de financiering maakt het slechts een beperkt aandeel uit in het globale vereveningsmechanisme. In **Wallonië** maakt

² Zie ook '2.5 Effecten van gemeentefusies op het meten van centrumfuncties' voor een bespreking daarvan in Vlaanderen.

	zo'n vereenvoudiging niet optimaal omdat dit steeds met een scheefgetrokken inschatting van de centrumfunctie gepaard gaat. Operationalisering: zowel de absolute als relatieve uitrustingsgraad is bepalend voor de centraliteit van een gemeente. Bijgevolg kan men zowel het bedrag per inwoner afstemmen op de relatieve score per inwoner, als op een supra-lineaire transformatie daarvan of op clusters bepaald op basis van de absolute score. In het laatste geval is de toekenning van een bedrag per inwoner echter volledig arbitrair en kunnen jaarlijks grote 'sprongen' van gemeenten tussen clusters voorkomen.
Aantrekkingskracht	De mate waarin een gemeente expliciet afhankelijk is van een centrale stad, is niet eenvoudig vertaalbaar naar een indicator per gemeente. Omdat gemeenten met eenzelfde mate van 'afhankelijkheid' enorm divers zijn – sommigen delen in de centrumfunctie- en grootstedelijke problematiek terwijl anderen er baat bij hebben – kan er bovendien niet uitgemaakt worden hoe de herverdeling moet gebeuren. Er wordt dus beter met afgeleiden van de aantrekkingskracht gewerkt, zoals de tewerkstelling en uitrustingsgraad per gemeente.
Indirecte centrumfuncties	Een indicator die geënt is op de drie voornaamste negatieve externaliteiten gerelateerd aan stedelijkheid (verkeersdruk, criminaliteit en vervuiling) biedt een ander perspectief op het centrumfunctieaanbod, namelijk een dat expliciet de kosten tracht te capteren. Hierdoor is de indicator dubbelop met enkele van bovenstaande indicatoren. Bovendien heeft het gebruik van deze indicator mogelijks negatieve sturende effecten. Een indicator voor indirecte centrumfuncties is dus onvolkomen op meerdere vlakken en niet verkiesbaar. Omdat veiligheid in de focusgroepen naar voren kwam als mogelijke nieuwe dimensie, kan men overwegen de criminaliteitsindicator uit te splitsen en hiervoor te hanteren.

SOCIALE DIMENSIE

De sociale indicatoren in het huidige fonds kennen weinig tot geen kritiek aangezien er een ruim aandeel van sociaal kwetsbare bevolkingsgroepen is vertegenwoordigd. Er kunnen daarbij evenwel een aantal andere accenten of nuances gelegd worden ter aanvulling of vervanging van enkele van de huidige indicatoren.

Volledig sociaal huuraanbod	Indicator: als alternatief voor het aantal sociale huurappartementen, waar steden vaak hoger op scoren, kan deze indicator ook het volledige sociale woningaanbod in rekening nemen. De keuze tussen beide hangt af van welk accent men wil leggen. Operationalisering: de relatieve score per inwoner bepaalt het bedrag per inwoner.
Vergrijzing	Indicator: omdat de huidige sociale indicatoren niet expliciet rekening houden met vergrijzing en dit een steeds prominentere uitdaging voor lokale besturen dreigt te worden, kan men het aantal ouderen met inkomensgarantie expliciet uitsplitsen als aparte maatstaf voor de sociale problematieken gerelateerd aan vergrijzing. Operationalisering: de relatieve score per inwoner bepaalt het bedrag per inwoner
Vergroening	Indicator: in plaats van het aantal geboorten in kansarme gezinnen biedt het aantal minderjarigen met werkloze ouder(s) een robuustere blik op kansarmoede bij jongeren. Operationalisering: de relatieve score per inwoner bepaalt het bedrag per inwoner

OPEN RUIJME

FISCALITEIT

De fiscale dimensie laten we ongemoeid. De mogelijke inkomsten uit de aanvullende personenbelasting en onroerende voorheffing worden in het algemeen als correcte proxies voor de potentiële belastingsbasis bevonden.

Tabel 4: Overzicht van de alternatieve criteria

2.5. DEMUYNCK,W. & DERUDDER,B. (2023). EFFECTEN VAN GEMEENTEFUSIES OP HET METEN VAN CENTRUMFUNCTIES, STEUNPUNT BESTUURLIJKE VERNIEUWING II.

- **Doelstelling**

In dit rapport werd nagegaan in welke mate verschillende alternatieve indicatoren voor de centrumfunctie overeenstemmen met de werkelijke centrumfunctie in een gemeente, en dit zowel voor de huidige gemeenten als voor twee hypothetische fusiescenario's. We keken daarbij enkel naar de indicatoren voor het meten van de centrumfunctie, omdat dit de enige indicator is waar met een absoluut verdelingsprincipe gewerkt wordt dat aangetast wordt door gemeentefusies. Bij een absoluut verdelingsprincipe worden gemeenten eerst gerangschikt en opgedeeld in categorieën volgens hun absolute score op een (reeks) indicator(en), waarbij de toewijzing aan een hogere categorie een hoger toegekend bedrag per inwoner oplevert. Gemeentefusies hebben een significant effect op dit verdelingsmechanisme omdat het samenvoegen van gemeenten steeds gepaard gaat met een toename van de absolute score van de fusiegemeente. De overige indicatoren werken met een relatief verdelingsprincipe, wat inhoudt dat de ontvangsten van een fusiegemeente voor een bepaalde dimensie steeds overeen zal stemmen met de som van de ontvangsten van de deelgemeenten.

- **Aanpak**

We onderzochten de mate waarin twee potentiële centrumfunctie-indicatoren, namelijk een opdeling van gemeenten volgens hun inwoneraantal in 'inwonerstrappen' en volgens hun totale uitrustingsgraad in 'uitrustingstrappen', bestand zijn tegen de effecten van gemeentefusies volgens dit absoluut verdelingsprincipe. Gemeenten werden steeds geklasseerd op basis van hun totale inwoneraantal dan wel uitrustingsgraad en vergeleken met een zo optimaal mogelijke opdeling van gemeenten, de zogenaamde benchmarkclassificatie. Dit werd uitgevoerd voor zowel de huidige gemeenten als voor twee hypothetische fusiescenario's. Dit is niet enkel relevant in het licht van een herindeling van de gemeenten, maar ook voor de huidige constellatie van gemeenten is deze oefening relevant: ze toont namelijk ook voor de huidige gemeenten in welke mate er een discrepantie is tussen de werkelijke centrumfunctie van de gemeente en de centrumfunctie zoals die op basis van het inwoneraantal dan wel de uitrustingsgraad bepaald zou worden.

- **Resultaten**

Wanneer gemeenten op basis van hun totaal inwoneraantal worden opgedeeld in zogenaamde 'inwonerstrappen' zien we dat er slechts een zwak verband is met de centrumfunctie: de discrepantie tussen het inwoneraantal en de werkelijke centrumfunctie is voor de huidige gemeenten al significant en wordt uitvergroot bij beide fusiescenario's. Inwoneraantal als indicator voor de centrumfunctie is dus niet aan te raden, noch voor de huidige constellatie van gemeenten, noch in het licht van gemeentefusies. De reeds zwakke relatie tussen de centraliteit van een kern en het inwoneraantal van de gemeente waar die deel van uitmaakt, wordt immers verder vertroebeld door fusies. Wanneer gemeenten op basis van hun totale uitrustingsgraad worden opgedeeld in zogenaamde 'uitrustingstrappen' zien we een nagenoeg perfecte relatie met de benchmarkcategorisering voor de huidige gemeenten. Naar gemeentefusies toe vervaagt deze

uitrusting van de gemeenten in de uitrustingsstrappen⁵. Vervolgens wordt het bedrag van de trap met de meeste uitrustingsgraad zodanig ingesteld dat het totale uitgekeerde bedrag overeenkomt met het totale bedrag dat in het huidige fonds uitgaat naar de voorafnames. De gemeenten uit de laagste uitrustingsstrap krijgen geen ontvangsten. Hierin zijn echter andere keuzes mogelijk. In de tool voegen we de uitrustingsstrappen per gemeente toe aan het veld 'Eigen clustering 2' en worden de corresponderende bedragen per inwoner ingevuld.

Eigen clustering 2	1		65,1861%		€ 819.318.661	€ 1.015,22
	2		18,0285%		€ 226.598.845	€ 267,57
	3	Vul in het tabblad 'Verdelingsdata' handmatig in welke gemeente tot welke zelf gedefinieerde cluster moet behoren. Gebruik voor de benaming van de clusters de exacte benaming die in de kolom hier links van wordt gebruikt. Pas de naam 'Eigen clustering 2' NIET aan.	8,3959%	40,9600%	€ 105.526.983	€ 93,45
	4		4,6167%		€ 58.026.529	€ 51,46
	5		3,7728%		€ 47.420.579	€ 25,93
	6		0,0000%		€ 0	€ 0,00
	Cluster 7		0,0000%		€ 0	€ 0,00
	Cluster 8		0,0000%		€ 0	€ 0,00
	Cluster 9	0,0000%	€ 0	€ 0,00		
	Cluster 10	0,0000%	€ 0	€ 0,00		
	Cluster 11	0,0000%	€ 0	€ 0,00		
	Cluster 12	0,0000%	€ 0	€ 0,00		
	Cluster 13	0,0000%	€ 0	€ 0,00		
	Cluster 14	0,0000%	€ 0	€ 0,00		
	Cluster 15	0,0000%	€ 0	€ 0,00		
	SUBTOTAAL			100,0000%		€ 1.256.891.597

Figuur 5: Parameteraanpassingen simulatie 1

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERDELING								
		Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v. Vul vergelijkingsbasis in GF basisdotatie 2023
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			
Alle gemeenten	300	€ 3.068.674.461	6774807	€ 452,95	€ 139,85	€ 1.383,51	9,89	0,3513	-€ 153.672.862	
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 504.309.483	893804	€ 564,23	€ 462,59	€ 603,84	1,31	0,0330	-€ 46.412.520	
Platteland	97	€ 296.604.205	1050007	€ 282,48	€ 182,57	€ 549,76	3,01	0,0939	-€ 1.267.105	
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 269.033.785	745420	€ 360,92	€ 193,85	€ 424,83	2,19	0,0543	-€ 4.070.965	
Grootstedelijke rand	19	€ 70.220.988	306340	€ 229,23	€ 156,88	€ 274,41	1,75	0,0860	-€ 623	
Overgangsgebied	93	€ 397.133.534	1575507	€ 252,07	€ 148,61	€ 372,28	2,51	0,1135	-€ 534.250	
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.112.259.605	807032	€ 1.378,21	€ 1.375,57	€ 1.383,51	1,01	0,0013	-€ 98.746.942	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 247.255.887	704830	€ 350,80	€ 284,98	€ 455,43	1,60	0,0748	-€ 793.561	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 104.722.981	393696	€ 266,00	€ 183,01	€ 339,27	1,85	0,0660	-€ 1.846.268	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 67.133.993	298171	€ 225,15	€ 139,85	€ 323,29	2,31	0,1115	-€ 629	

Figuur 6: Resultaat simulatie 1: VRIND-clusters

⁵ Bijvoorbeeld: de verhouding tussen de gemiddelde uitrustingsgraad van gemeenten in uitrustingsstrap 1 en gemeenten in uitrustingsstrap 2 is gelijk aan $74,27 / 19,57 = 3,79$. De verhouding tussen de ontvangen bedragen per inwoner is dezelfde: $€ 1.015,22 / € 267,57 = 3,79$.

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING				
		Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)
Cluster	Aantal gemeenten (N)					
Alle gemeenten	300	-€ 0,02	-0,18	-0,043		
Regionaalstedelijk gebied	11	-€ 37,51	-0,18	-0,0378976	7	4
Platteland	97	€ 12,98	0,000302	-0,0015213	30	65
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 4,34	0,556193	0,0032687	17	4
Grootstedelijke rand	19	€ 25,09	0,007498	0,0150287	10	9
Overgangsgebied	93	€ 27,23	-0,12423	0,0066281	59	33
Grootstedelijk gebied	2	-€ 122,53	0,000451	9,965E-05		2
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 65,44	-0,1963	-0,0109028	23	1
Regionaalstedelijke rand	20	€ 22,65	0,13751	-0,0098662	16	2
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 32,89	0,169301	0,0078053	9	4

Figuur 7: Resultaat simulatie 1 versus huidige Gemeentefonds

De Gini-index van simulatie 1 over alle gemeenten heen bedraagt 0,351, wat 0,043 lager is dan de Gini-index volgens het huidige fonds. Het Gemeentefonds wordt over alle gemeenten heen dus gelijker verdeeld volgens deze simulatie met uitrustingstrappen.

Niettemin neemt de ongelijkheid binnenin een aantal VRIND-clusters toe, zowel op basis van de spanningsratio als de Gini-indices. In het regionaalstedelijk gebied verandert de gelijkheid van de verdeling het sterkst volgens de Gini-index, en wordt de verdeling een pak gelijker. De gemeenten gaan er daar gemiddeld op achteruit met een (beperkte) € 37,51 per inwoner, ook al zijn er meer winnaars (7) dan verliezers (4) ten opzichte van de huidige verdeling. Met andere woorden, de ontvangsten van het regionaalstedelijk gebied komen dichter bij elkaar te liggen dan in de huidige verdeling het geval is. De grootsteden gaan er gemiddeld het meest op achteruit met een bedrag van € 122,53 per inwoner, wat nog steeds relatief beperkt is t.o.v. hun totale ontvangsten van € 1378,21 per inwoner. Om alle verliezers te compenseren zou zo'n € 153.672.862 bijgepast moeten worden. Het merendeel hiervan zou uitgaan naar het compenseren van de verliezen grootsteden en regionale steden.

In de overige VRIND-clusters gaan de gemeenten er gemiddeld op vooruit en zijn er steeds meer winnaars dan verliezers. Vooral het kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau ontvangt gemiddeld een hoger budget per inwoner, met een gemiddelde toename van € 65,44 per inwoner. De ontvangen budgetten verschillen ook minder tussen deze gemeenten onderling. In de andere VRIND-clusters gaan de gemeenten er gemiddeld van € 4,34 tot € 32,89 per inwoner op vooruit. Toch neemt de ongelijkheid binnen een aantal van deze clusters toe, hoofdzakelijk in de grootstedelijke rand en de Vlaamse rand rond Brussel. Dat is als volgt te verklaren. Bij de voorafnames van het huidige fonds wordt het gros van de gemeenten in de grootstedelijke rand *ad nominatim* uitgesloten. Hun ontvangsten zijn dan onbestaande en dus per definitie "gelijk". Dit terwijl de voorafnames impliciet wel tot doel hebben gemeenten te compenseren voor hun bovengemeentelijke voorzieningenaanbod, ofwel hun centrumfunctie, en er wel degelijk verschillen zijn in de centrumfunctie van gemeenten in de rand van grootsteden. De huidige voorafnames houden daar nu echter minder rekening mee dan dat uitrustingstrappen dat doen. Wanneer gemeenten ingedeeld worden in uitrustingstrappen, behoort immers niet elke gemeente uit dezelfde VRIND-cluster tot dezelfde uitrustingstrap en verschillen bijgevolg de ontvangsten binnenin de VRIND-clusters sterker. In de grootstedelijke en Vlaamse rand gaan er dus wel een aantal gemeenten op vooruit, maar niet alle gemeenten. Indien men in een hervormd Gemeentefonds meer rekening wil houden met verschillen in het voorzieningsniveau van gemeenten in heel het stedelijk gebied, en niet enkel de

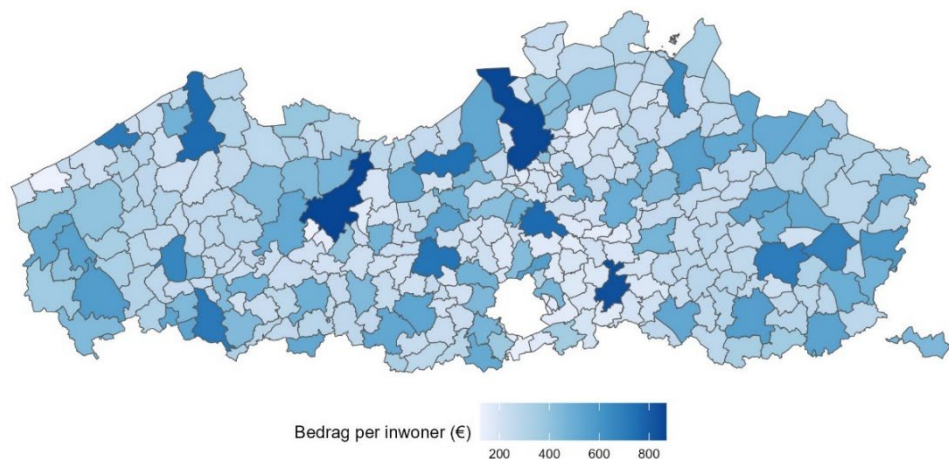
De resultaten tonen dat de Gini-index over alle gemeenten heen aanzienlijk afneemt met 10,8 procentpunt. De ontvangen budgetten per gemeente komen dus dichterbij elkaar te liggen. Niettemin neemt de ongelijkheid binnenin alle klassen toe, behalve bij de regionale steden.

De grootste verliezen tekenen we op voor de grootstedelijk gebieden, die hun dotatie per inwoner gemiddeld zien afnemen met € 636,79. De grootsteden blijven wel de grootste ontvangers volgens dit criterium met een gemiddeld bedrag van € 861,14 per inwoner. Verder gaan alle overige types gemeenten er gemiddeld genomen op vooruit. In totaal zou er in simulatie 2 zo'n € 529.058.880 bijgepast moet worden om de verliezen ten opzichte van de huidige verdeling van het fonds te compenseren. Het overgrote deel daarvan zou dan ook uitgaan naar een compensatie voor de grootstedelijke gebieden.

Dit vrijgekomen budget vertaalt zich echter wel in grote netto positieve verschuivingen die hoofdzakelijk de stedelijke gebieden van lagere orde ten goede komen. In het kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau stijgen de ontvangsten per inwoner met €182,25 per inwoner en gaan 10 van de 11 regionale steden erop vooruit. Ook stijgen de budgetten met gemiddeld meer dan € 130 per inwoner in het Vlaams strategisch gebied rond Brussel, de structuur ondersteunende kleinstedelijke gebieden en de regionale steden. In deze VRIND-clusters is het aantal gemeenten dat erop vooruitgaat dan ook groter dan het aantal verliezers.

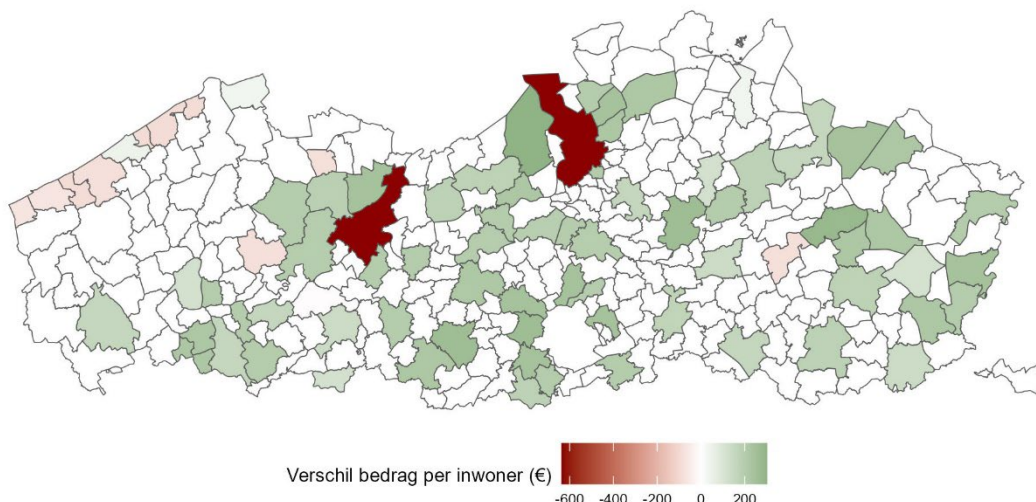
Los van de verschuivingen van de grootsteden naar de kleinere steden, maakt het hanteren van inwonerstrappen in plaats van de voorafnames ook dat de gemeenten in het platteland, het overgangsgebied en de (groot)stedelijke rand (rond Brussel) er gemiddeld op vooruitgaan. Bij een afschaffing van de voorafnames komt er immers steeds een enorm budget vrij dat, ook wanneer het slechts om een beperkt aandeel van dat budget gaat, deze groepen gemeenten steeds ten goede zal komen. Deze winsten beperken zich echter enkel tot de grootste gemeenten (> 25 000 inwoners) binnen deze clusters, wat maakt dat de ongelijkheid in elk van deze clusters toeneemt en wat hun toenemende Gini-indices verklaart. Daardoor is het aantal winnaars binnen deze cluster ook eerder beperkt: slechts 11 van de 93 overgangsgemeenten gaan er bijvoorbeeld significant op vooruit. Voor de meeste gemeenten blijven de budgetten status quo.

Deze concrete budgetverschuivingen hangen uiteraard sterk samen met de hoogte van de ingestelde bedragen per inwoner en de gekozen opdeling van inwonerstrappen. Indien er met andere verhoudingen of een andere opdeling in inwonerstrappen gewerkt zou worden (bv. een aparte trap met inwoneraantal > 200 000, zie simulatie 3), dan zouden de verliezen van de grootsteden sterker gecompenseerd kunnen worden.

Figuur 13: Simulatie 2 - bedrag/capita.

Figuur 14: Simulatie 2: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 3: INWONERTRAPPEN I.P.V. VOORAFNAMES MET EXTRA INWONERSTRAP VOOR GEMEENTEN MET MEER DAN 200 000 INWONERS

In simulatie 3 nemen we dezelfde principes over als simulatie 2 d.w.z. de voorafnames worden vervangen door inwonerstrappen, zij het met een extra inwonerstrap voor de grootsteden. We leggen de inwonersgrens van deze extra trap op 200 000 inwoners.

Als vuistregel hanteren we dat de gemeenten met meer dan 200.000 inwoners dubbel zoveel moeten ontvangen als de gemeenten met 100.000 tot 200.000 inwoners. Verder wordt hetzelfde principe als in simulatie 2 gehanteerd: een verschil van 5.000 inwoners moet zich vertalen in een verschil van € 20 in ontvangsten per inwoner. Als we daarbij starten op een bedrag van € 140 per inwoner voor de gemeenten tussen 25.000 en 30.000 inwoners, komen we uit op een totaal te besteden budget dat 1,4365% hoger ligt dan het budget dat uitging naar de geschrapte voorafnames. We herscalen het aandeel van de inwonerstrappen geheel naar 40,9641% en komen daarbij uit op onderstaande verhoudingen. Een gemeente met 25.000 tot 30.000 inwoners ontvangt nu dus € 138,02 per inwoner in plaats van € 140. Omdat de vaste inwonerstrappen slechts oplopen tot 100.000 inwoners, zijn deze veranderingen ingevuld in het veld voorzien voor de 'Eigen clustering'.

Eigen clustering 2	<25.000 inwoners		0,0000%		€ 0	€ 0,00
	25.001 - 30.000 inwone		5,9279%		€ 74.515.251	€ 138,02
	30.001 - 35.000 inwone		5,7346%		€ 72.084.500	€ 157,73
	35.001 - 40.000 inwone		6,8341%		€ 85.906.445	€ 177,45
	40.001 - 45.000 inwone		4,6626%		€ 58.610.002	€ 197,17
	45.001 - 50.000 inwone		4,0315%		€ 50.676.345	€ 216,88
	50.001 - 55.000 inwone		0,9468%		€ 11.900.988	€ 236,60
	65.001 - 70.000 inwone		3,1302%		€ 39.346.903	€ 295,75
	70.001 - 75.000 inwone		1,8113%	40,9641%	€ 22.768.823	€ 315,47
	75.001 - 80.000 inwone		2,1050%		€ 26.460.732	€ 335,18
	80.001 - 85.000 inwone		4,5594%		€ 57.312.486	€ 354,90
	85.001 - 90.000 inwone		2,6409%		€ 33.196.305	€ 374,62
	100.001 - 200.000 inwo		6,9815%		€ 87.758.945	€ 394,33
	200.000+ inwoners		50,6341%		€ 636.479.685	€ 788,67
		0,0000%		€ 0	€ 0,00	
	SUBTOTAAL		100,0000%		€ 1.257.017.409	n.v.t.

Figuur 15: Parameteraanpassingen simulatie 3

////////////////////////////////////

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERDELING							
		Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index
Gemiddelde	Minimum				Maximum				
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 122,61	€ 1.156,25	9,43	0,3286	-€ 334.958.516
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 550.328.328	893804	€ 615,71	€ 266,85	€ 730,70	2,74	0,0875	-€ 37.324.114
Platteland	97	€ 292.967.516	1050007	€ 279,01	€ 182,55	€ 549,70	3,01	0,1104	-€ 2.219.012
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 326.208.861	745420	€ 437,62	€ 242,04	€ 508,90	2,10	0,0797	-€ 5.906.949
Grootstedelijke rand	19	€ 76.156.994	306340	€ 248,60	€ 156,87	€ 400,58	2,55	0,1782	-€ 5.784
Overgangsgebied	93	€ 399.948.871	1575507	€ 253,85	€ 122,61	€ 452,78	3,69	0,1680	-€ 2.248.806
Grootstedelijk gebied	2	€ 928.851.399	807032	€ 1.150,95	€ 1.148,31	€ 1.156,25	1,01	0,0015	-€ 282.155.148
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 295.229.108	704830	€ 418,87	€ 274,19	€ 529,40	1,93	0,0849	-€ 1.856.401
Regionaalstedelijke rand	20	€ 109.218.745	393696	€ 277,42	€ 182,99	€ 398,23	2,18	0,1417	-€ 3.239.021
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 89.673.178	298171	€ 300,74	€ 138,72	€ 400,32	2,89	0,1860	-€ 3.282

Figuur 16: Resultaat simulatie 3: VRIND-clusters

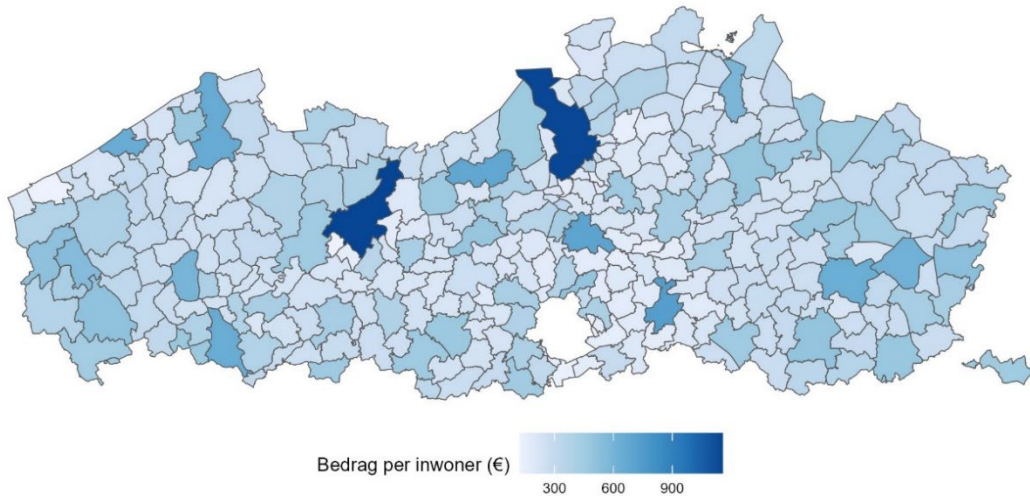
Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING						
		Aantal gemeenten (N)	Verschied totaalbedrag	Verschied bedrag per inwoner	Verschied spanningsratio	Verschied Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)
Alle gemeenten	300	€ 0	€ 0,00	-2,85	-0,058	65	218	17
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 12.527.860,84	€ 14,02	1,25	0,0223378	7		4
Platteland	97	€ 9.993.555,87	€ 9,52	0,000259	0,0098906	3	92	2
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 60.420.423,28	€ 81,06	0,467171	-0,014695	17		4
Grootstedelijke rand	19	€ 13.622.638,80	€ 44,47	0,812031	0,0401448	3	16	
Overgangsgebied	93	€ 45.727.527,38	€ 29,02	1,06355	0,0032866	11	80	2
Grootstedelijk gebied	2	-€ 282.155.147,18	-€ 349,62	0,001595	0,0003525			2
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 94.103.476,25	€ 133,51	0,136341	-0,054793	15	8	1
Regionaalstedelijke rand	20	€ 13.413.189,99	€ 34,07	0,459938	-0,00014	4	14	2
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 32.346.474,78	€ 108,48	0,743412	-0,028461	5	8	

Figuur 17: Resultaat simulatie 3 versus huidig Gemeentefonds

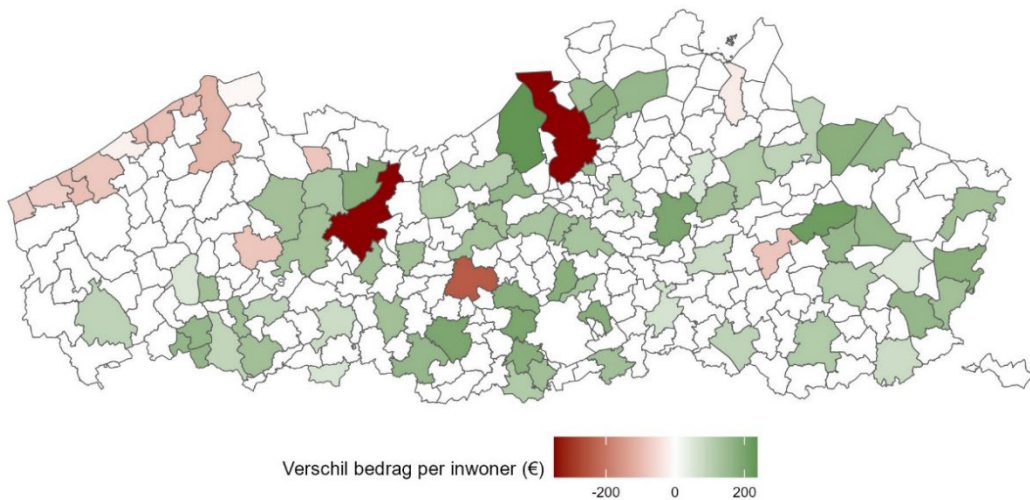
Over alle gemeenten heen neemt de Gini-index af met 5,8 procentpunt ten opzichte van het huidige fonds. Dat is niettemin een minder grote afname dan in simulatie 2. De budgetten zijn in deze simulatie dan ook verschoven in dezelfde richting als in simulatie 2, zij het in mindere mate. Van alle VRIND-clusters zijn het dan ook nog steeds de grootsteden die er als enige gemiddeld op achteruitgaan, met een verlies van € 349,62 per inwoner. Het kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau gaat er weer het sterkst op vooruit, met gemiddeld € 133,51 extra ontvangsten per inwoner, gevolgd door het Vlaams strategisch gebied rond Brussel (€ 108,48 extra per inwoner) en de structuurondersteunende kleine steden (€ 81,06 extra per inwoner). Opvallend is dat de regionale steden er lang niet meer zo sterk op vooruitgaan als in simulatie 2. De gemiddelde inkomsten per inwoner stijgen met € 14,02 over alle regionale steden heen, maar binnen deze groep gemeenten zijn er wel vier gemeenten die significant verliezen ten opzichte van de huidige verdeling. De ongelijkheid neemt binnen deze groep dan ook toe op basis van de Gini-index, net zoals dat sterk het geval is voor de grootstedelijke rand.

Het totaal aantal winnaars (65) en verliezers (17) ligt ongeveer in balans met de winnaars en verliezers van simulatie 2. Naast de grootsteden ontvangen in deze simulatie ook de kustgemeenten minder dan in het huidige fonds, wat ook in deze simulatie de verliezers over de verschillende VRIND-clusters heen verklaart. In totaal zou er in simulatie 3 zo'n € 334.958.516 bijgepast moet worden om de verliezen ten opzichte van de huidige verdeling van het fonds te compenseren. Het overgrote deel

daarvan zou dan ook uitgaan naar een compensatie voor de grootstedelijke gebieden. Samengenomen toont simulatie 3 dezelfde budgetverschuivingen als simulatie 2, maar in minder extreme mate omdat er nu een extra luik is voorzien dat toelaat de gemeenten met meer dan 200.000 inwoners sterker te compenseren voor hun verliezen.

Figuur 18: Simulatie 3 - bedrag/capita.

Figuur 19: Simulatie 3: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 4: INWONERSTRAPPEN I.P.V. VOORAFNAMES VOLGENS HUIDIGE GEMIDDELTE DOTATIE/INWONER

In deze simulatie worden net zoals in simulaties 2 en 3 de voorafnames geschrapt. Het aandeel van het fonds dat hieraan besteed werd (40,9641%), wordt nu aangewend om een bedrag toe te kennen per inwoner en dit zoals in simulatie 2 via de voorziene inwonerstrappen.

////////////////////////////////////

Dimensie/clusteropdeling	Cluster/Indicator	Gewicht cluster/indicator	Gewicht dimensie/clusteropdeling	Bedrag	Verdeling 1	
					Bedrag per inwoner/ per eenheid	Uitverdeling (€)
		Vul als percentage in			Vul bedrag per inwoner in	
Basisfinanciering	Vast bedrag per inwoner (alle gemeenten)	n.v.t.	0,0000%	€ 0		€ 0,00
Inwonerstrap	Cluster 1 < 25 000 inwoners	0,0000%	40,9641%	€ 0		€ 0,00
	Cluster 2 25 001 - 30 000 inwoners	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Cluster 3 30 001 - 35 000 inwoners	6,6049%		€ 83.024.335		€ 181,67
	Cluster 4 35 001 - 40 000 inwoners	7,1154%		€ 89.442.132		€ 184,75
	Cluster 5 40 001 - 45 000 inwoners	4,6684%		€ 58.682.158		€ 197,41
	Cluster 6 45 001 - 50 000 inwoners	4,5968%		€ 57.783.064		€ 247,30
	Cluster 7 50 001 - 55 000 inwoners	0,5807%		€ 7.298.989		€ 145,11
	Cluster 8 55 001 - 60 000 inwoners	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Cluster 9 60 001 - 65 000 inwoners	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Cluster 10 65 001 - 70 000 inwoners	3,7793%		€ 47.506.693		€ 357,08
	Cluster 11 70 001 - 75 000 inwoners	2,4463%		€ 30.750.606		€ 426,06
	Cluster 12 75 001 - 80 000 inwoners	2,2469%		€ 28.243.520		€ 357,77
	Cluster 13 80 001 - 85 000 inwoners	4,5178%		€ 56.789.372		€ 351,66
	Cluster 14 85 001 - 90 000 inwoners	2,5562%		€ 32.131.612		€ 362,60
	Cluster 15 90 001 - 95 000 inwoners	2,3633%		€ 29.707.166		€ 329,83
	Cluster 16 95 001 - 100 000 inwoners	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Cluster 17 > 100 001 inwoners	58,5241%		€ 735.657.761		€ 714,52
	SUBTOTAAL	100,0000%		€ 1.257.017.409		n.v.t.
Belfius-cluster	Gemeenten in de stadsrand met hoge inkomens	0,0000%	0,0000%	€ 0		€ 0,00
	Gemeenten in de stadsrand met hogere inkomens	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Woongemeenten met hogere inkomens	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Woongemeenten met toenemend aantal jongeren	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Woongemeenten met vergrijzende bevolking	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Landelijke woongemeenten met hogere inkomens	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Landbouwgemeenten	0,0000%		€ 0		€ 0,00
	Landelijke woongemeenten met eerder vergrijzende bevolking	0,0000%		€ 0		€ 0,00
Gemeenten in de stadsrand met economische aantrekkingskracht	0,0000%	€ 0		€ 0,00		
Gemeenten met economische aantrekkingskracht en voldoende bevolking	0,0000%	€ 0		€ 0,00		
Gemeenten met groter bevolkingsaantal en economische aantrekkingskracht	0,0000%	€ 0		€ 0,00		

Figuur 20: Parameteraanpassingen simulatie 4

Resultaten

Het resultaat van deze simulatie is dat de verdeling gelijk(er) wordt (Gini-index daalt naar 0,339). De grootste intercluster verschillen worden opgetekend voor het Vlaams strategisch gebied rond Brussel, voor het overgangsgebied en de in de grootstedelijke rand.

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoner aantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			
Alle gemeenten		300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 122,61	€ 1.081,91	8,82	0,3390	-€ 362.012.793
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 669.111.054	893804	€ 748,61	€ 597,11	€ 1.051,14	1,76	0,1057	
Platteland		97	€ 286.236.198	1050007	€ 272,60	€ 182,53	€ 549,57	3,01	0,1025	-€ 2.263.549
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied		21	€ 326.958.102	745420	€ 438,62	€ 259,94	€ 529,68	2,04	0,0997	-€ 10.138.925
Grootstedelijke rand		19	€ 69.281.513	306340	€ 226,16	€ 156,85	€ 407,80	2,60	0,1460	-€ 13.448
Overgangsgebied		93	€ 377.231.404	1575507	€ 239,43	€ 122,61	€ 476,65	3,89	0,1523	-€ 2.297.529
Grootstedelijk gebied		2	€ 868.840.118	807032	€ 1.076,59	€ 1.073,94	€ 1.081,91	1,01	0,0016	-€ 342.166.429
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 285.767.363	704830	€ 405,44	€ 244,68	€ 536,61	2,19	0,1187	-€ 1.871.495
Regionaalstedelijke rand		20	€ 98.333.016	393696	€ 249,77	€ 182,97	€ 407,09	2,22	0,0988	-€ 3.254.355
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	€ 86.824.232	298171	€ 291,19	€ 138,72	€ 407,55	2,94	0,2085	-€ 7.064

Figuur 21: Resultaat simulatie 4: VRIND-clusters

In vergelijking met de huidige verdeling gaan 52 gemeenten erop vooruit en 14 er op achteruit. De grote meerderheid (n=234) gemeenten blijft status quo. De winnende gemeenten zijn in op 1 na alle clusters te situeren. De verliezers zijn verdeeld over 6 clusters. Wanneer de gemiddelde dotatie per inwoner vergeleken wordt dan gaan alleen de grootsteden erop achteruit (-424 euro/inwoner gemiddeld). Om ervoor te zorgen dat alle gemeenten het huidige niveau van dotaties uit het Gemeentefonds behouden, moet in deze simulatie ca. 362 miljoen euro bijgepast worden en dit vnl. ten bate van de grootsteden.

per inwoner. De hoogte van deze bedragen zijn geïnspireerd op de gemiddelde bedragen per inwoner in de voorafnames.

Concreet schakelen we in de rekentool de 40,9641% die uitgaat naar de huidige voorafnames uit, en kennen we het vrijgekomen budget toe aan de VRIND-clusters. De cluster grootstedelijk gebied ontvangt € 1.136,16 per inwoner, regionaalstedelijk gebied € 299,85 per inwoner, structuur ondersteunend kleinstedelijk gebied €82,16 per inwoner en de regionaalstedelijke rand 5 € per inwoner. Alle resterende clusters ontvangen een bedrag van € 3,49 en € 1,99 per inwoner om het resterende budget te verdelen. Verder laten we de verdeling *as is*.

VRIND-cluster					
Grootstedelijk gebied	72,9437%			€ 916.915.109	€ 1.136,16
Grootstedelijke rand	0,0485%			€ 609.315	€ 1,99
Regionaalstedelijk gebied	21,3210%			€ 268.008.409	€ 299,85
Regionaalstedelijke rand	0,1565%			€ 1.967.505	€ 5,00
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	4,8721%	40,9641%		€ 61.243.180	€ 82,16
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	0,1956%			€ 2.458.639	€ 3,49
Overgangsgebied	0,2493%			€ 3.133.706	€ 1,99
Platteland	0,1661%			€ 2.088.479	€ 1,99
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	0,0472%			€ 593.066	€ 1,99
Subtotaal	100,0000%			€ 1.257.017.409	n.v.t.

Figuur 26: Parameteraanpassingen simulatie 5

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spannings-ratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			
Cluster										Vul vergelijkingsbasis in GF basisdotatie 2023
Alle gemeenten		300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 124,57	€ 1.503,77	12,07	0,3953	-€ 43.026.812
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 541.089.116	893804	€ 605,38	€ 559,81	€ 668,97	1,19	0,0275	-€ 29.888.979
Platteland		97	€ 282.656.113	1050007	€ 269,19	€ 184,48	€ 551,45	2,99	0,0944	-€ 2.144.491
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied		21	€ 263.497.711	745420	€ 353,49	€ 185,35	€ 413,30	2,23	0,0595	-€ 2.290.725
Grootstedelijke rand		19	€ 63.111.314	306340	€ 206,02	€ 158,81	€ 275,11	1,73	0,0694	
Overgangsgebied		93	€ 354.907.776	1575507	€ 225,27	€ 124,57	€ 324,30	2,60	0,1104	-€ 2.162.451
Grootstedelijk gebied		2	€ 1.209.302.304	807032	€ 1.498,46	€ 1.495,81	€ 1.503,77	1,01	0,0012	-€ 1.704.243
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 201.637.098	704830	€ 286,08	€ 228,44	€ 407,16	1,78	0,0823	-€ 1.781.614
Regionaalstedelijke rand		20	€ 94.489.856	393696	€ 240,01	€ 187,93	€ 318,13	1,69	0,0560	-€ 3.054.310
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	€ 57.891.713	298171	€ 194,16	€ 140,68	€ 299,13	2,13	0,1026	

Figuur 27: Resultaat simulatie 5: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	VERSCHIL VERDELING 1 - VERDE							
			Verschil totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan 5%inv.)	Aantal verliezers
Alle gemeenten		300		6774807		-0,21	-0,002	11	278	11
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 3.130.905,93	893804	€ 3,50	-0,29	-0,028481303	8		3
Platteland		97	€ 132.953,56	1050007	€ 0,13	-0,021957213	-0,000222862	2	93	2
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied		21	-€ 2.364.620,15	745420	-€ 3,17	0,594483742	1,49384E-05		20	1
Grootstedelijke rand		19	€ 562.939,08	306340	€ 1,84	-0,009431266	-0,000717222		19	
Overgangsgebied		93	€ 899.690,71	1575507	€ 0,57	-0,026417598	-2,23443E-05	1	90	2
Grootstedelijk gebied		2	-€ 2.038.530,93	807032	-€ 2,53	2,24908E-05	4,97211E-06		2	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 464.389,03	704830	€ 0,66	-0,012339045	-0,005124581		23	1
Regionaalstedelijke rand		20	-€ 1.339.918,30	393696	-€ 3,40	-0,023544484	-0,008661101		18	2
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	€ 552.191,07	298171	€ 1,85	-0,016668387	-0,000351507		13	

Figuur 28: Resultaat simulatie 5 versus huidige Gemeentefonds

De Gini-index van simulatie 5 over alle gemeenten heen blijft stabiel op 39,5%. Ondanks een toenemende ongelijkheid in het grootstedelijk gebied en de structuurondersteunend kleinstedelijk gebied en een daling in het overgangsgebied blijven de Gini-coëfficiënten laag met maximaal 11% in het overgangsgebied.

De gemiddelde dotatie/inwoner varieert tussen € 194,16 in het overgangsgebied en € 1.498,46 in het grootstedelijk gebied. De verschillen per cluster zijn beperkt met een gemiddeld verlies per

SIMULATIE 6: CENTRUMFUNCTIE O.B.V. TOTALE UITRUSTINGSGRAAD I.P.V. LEERLINGEN & TEWERKSTELLING (COMPLEX)

In simulatie 6 wordt gekeken naar de **totale uitrustingsgraad als alternatief voor de huidige indicatoren voor centrumfuncties**, namelijk het aantal leerlingen en tewerkgestelden in een gemeente. De toegepaste indicator is analoog aan die van simulatie 1, alleen rekenen we deze nu rechtstreeks door en niet in 'trappen'. In de tool maken we deze aanpassing door het aandeel van de leerlingenaantallen en tewerkgestelden binnen het luik centrumfuncties terug te brengen naar 0%, en enkel de indicator 'totale uitrustingsgraad' te hanteren binnen de centrumfunctiedimensie. Verder blijft de verdeelsleutel – dus ook de voorafnames – gelijk aan de verdeelsleutel van het huidige fonds.

Dimensie/clusteropdeling	Cluster/Indicator		Gewicht cluster/indicator	Gewicht dimensie/clusteropdeling	Bedrag	Bedrag per inwoner/ per eenheid
			Vul als percentage in			Vul bedrag per inwoner in
Centrumfunctie	Inwoneraantal*x	1,15	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Bruto toegevoegde waarde	x1.000.000 euro	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling tertiair	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling kennis	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Inkomende pendel	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Leerlingen hoger & secundair	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Leerlingen hoger & secundair	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Instream secundair onderwijs	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Bedden capaciteit alg.	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Capaciteit WZC en assistentie	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling horeca	eenheid maatstaf	0,0000%	7,9778%	€ 0	€ 0
	Toerismecapaciteit	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Winkelvloeropp.	m²	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling detailhandel	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Aantal musea	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling cultureel	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Bijzondere sportinfrastructuur	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling sportsector	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Totale uitrusting	dimensieloos	100,0000%		€ 244.805.415	€ 244.725
	Verkeersongevallen	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Misdrijven	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Restafval	kg	0,0000%		€ 0	€ 0
	SUBTOTAAL			100,0000%		€ 244.805.415

Figuur 31: Parameteraanpassingen simulatie 6

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			Vul vergelijkingsbasis in
Cluster									GF basisdotatie 2023	
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 139,78	€ 1.490,52	10,66	0,3901	-€ 36.597.194	
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 530.756.480	893804	€ 593,82	€ 512,38	€ 766,39	1,50	0,0704	-€ 10.117.095	
Platteland	97	€ 292.039.785	1050007	€ 278,13	€ 192,53	€ 564,90	2,93	0,0995	-€ 397.008	
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 268.585.380	745420	€ 360,31	€ 296,44	€ 425,28	1,43	0,0496	-€ 1.861.404	
Grootstedelijke rand	19	€ 61.997.900	306340	€ 202,38	€ 151,61	€ 277,40	1,83	0,0732	-€ 1.385.512	
Overgangsgebied	93	€ 361.691.141	1575507	€ 229,57	€ 139,78	€ 334,46	2,39	0,1081	-€ 2.468.178	
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.195.855.058	807032	€ 1.481,79	€ 1.464,25	€ 1.490,52	1,02	0,0039	-€ 15.151.489	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 204.934.862	704830	€ 290,76	€ 225,37	€ 413,90	1,84	0,0960	-€ 1.203.147	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 96.709.589	393696	€ 245,65	€ 193,85	€ 335,23	1,73	0,0742	-€ 1.937.786	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 56.012.804	298171	€ 187,85	€ 140,13	€ 243,06	1,73	0,0816	-€ 2.075.575	

Figuur 32: Resultaat simulatie 6: VRIND-clusters

In de tool maken we deze aanpassing door het aandeel van tewerkgestelden terug te brengen naar 20% en de indicator voor de exponentiële impact van het inwoneraantal een gewicht van 20% te geven. De machtsverheffing van deze indicator stellen we in op 1,15, omdat de machtsfunctie op die manier min of meer het verloop van de indicator voor uitrustingsgraad benadert (Demuyne & Derudder, 2023a). De functie-specifieke indicatoren krijgen allen een gewicht van 10%. Als indicatoren gebruiken we dezelfde leerlingenaantallen als in het huidige fonds voor de onderwijsfunctie, de bedden capaciteit van algemene en psychiatrische ziekenhuizen voor de zorgfunctie, de tewerkstelling in de horeca voor de horeca-functie, de tewerkstelling in de detailhandelssector voor de detailhandelsfunctie, het aantal bijzondere sportinfrastructuren⁶ voor de sportfunctie en de tewerkstelling in de cultuursector voor de cultuurfunctie. Op deze verdeling zijn variaties mogelijk, bijvoorbeeld inzake de gewichtsverdeling en/of de gehanteerde indicator per type centrumfunctie.

Centrumfunctie	Inwoneraantal*x	1,15	20,0000%		€ 48.961.083	€ 1
	Tewerkstelling	eenheid maatstaf	20,0000%		€ 48.961.083	€ 15
	Bruto toegevoegde wa	x1.000.000 euro	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling tertiair	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling kennis	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Inkomende pendel	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Leerlingen hoger & sec	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Leerlingen hoger & sec	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 24.480.541	€ 25
	Instream secundair or	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Bedden capaciteit alg.	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 24.480.541	€ 652
	Capaciteit WZC en ass	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling horeca	eenheid maatstaf	10,0000%	7,9778%	€ 24.480.541	€ 243
	Toerismecapaciteit	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Winkelvloeropp.	m²	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling detailh	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 24.480.541	€ 116
	Aantal musea	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling culture	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 24.480.541	€ 538
	Bijzondere sportinfras	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 24.480.541	€ 15.917
	Tewerkstelling sportse	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Totale uitrusting	dimensieloos	0,0000%		€ 0	€ 0
Verkeersongevallen	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0	
Misdrijven	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0	
Restafval	kg	0,0000%		€ 0	€ 0	
SUBTOTAAL			100,0000%		€ 244.805.415	

Figuur 36: Parameteraanpassingen simulatie 7

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERDELING							
		Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
Gemiddelde	Minimum			Maximum	Vul vergelijkingsbasis in				
Cluster	Aantal gemeenten (N)								GF basisdotatie 2023
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 132,32	€ 1.495,20	11,30	0,3889	-€ 28.684.803
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 528.640.991	893804	€ 591,45	€ 507,57	€ 756,90	1,49	0,0707	-€ 10.293.169
Platteland	97	€ 289.388.373	1050007	€ 275,61	€ 186,93	€ 550,85	2,95	0,0976	-€ 635.295
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 265.819.786	745420	€ 356,60	€ 271,25	€ 417,18	1,54	0,0526	-€ 2.252.796
Grootstedelijke rand	19	€ 64.221.659	306340	€ 209,64	€ 156,71	€ 275,11	1,76	0,0666	-€ 409.921
Overgangsgebied	93	€ 362.503.242	1575507	€ 230,09	€ 132,32	€ 322,15	2,43	0,1022	-€ 2.010.130
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.201.157.632	807032	€ 1.488,36	€ 1.474,63	€ 1.495,20	1,01	0,0031	-€ 9.848.915
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 202.060.830	704830	€ 286,68	€ 222,90	€ 402,54	1,81	0,0864	-€ 1.287.566
Regionaalstedelijke rand	20	€ 96.267.950	393696	€ 244,52	€ 191,41	€ 326,18	1,70	0,0711	-€ 1.426.793
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 58.522.537	298171	€ 196,27	€ 140,13	€ 277,36	1,98	0,0951	-€ 520.218

Figuur 37: Resultaat simulatie 7: VRIND-clusters

⁶ De 'bijzondere sportinfrastructuren' omvat de som van het aantal atletiekpistes, ijschaatsbanen, maneges, openlucht zwembaden, overdekte zwembaden, renbanen, rolschaatspistes en skeelerpistes, sportcentra en tennishallen in de gemeente. Zie Demuyne & Derudder, 2023a, voor een gedetailleerde bespreking van deze en andere indicatoren.

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken		VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING						
Cluster			Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)	Aantal verliezers
Alle gemeenten		300			0,01	-0,007	144	122	34
Regionaalstedelijk gebied		11	-€ 9.159.476,37	-€ 10,25	0,01	-0,0002038	1	5	5
Platteland		97	€ 6.414.412,92	€ 6,11	-0,06404	0,0013361	57	37	3
Structuurondersteunend kleinstedelijk		21	€ 31.348,56	€ 0,04	-0,09736	0,0015064	4	12	5
Grootstedelijke rand		19	€ 1.687.304,25	€ 5,51	0,013899	-0,0036145	9	8	2
Overgangsgebied		93	€ 8.281.898,56	€ 5,26	-0,19463	-0,003876	50	34	9
Grootstedelijk gebied		2	-€ 9.848.914,45	-€ 12,20	0,008624	0,0018869		1	1
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 935.198,05	€ 1,33	0,011488	-0,0006777	6	13	5
Regionaalstedelijke rand		20	€ 462.394,82	€ 1,17	-0,01221	-0,0022289	9	9	2
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	€ 1.195.833,65	€ 4,01	-0,16313	-0,008613	8	3	2

Figuur 38: Resultaat simulatie 7 versus huidig Gemeentefonds

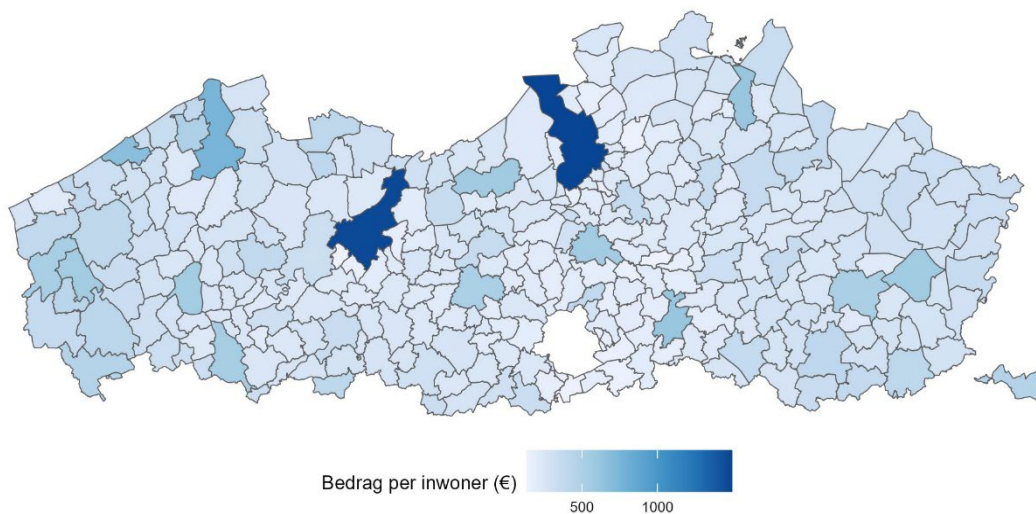
De resultaten van simulatie 7 zijn zeer gelijkaardig aan die van simulatie 6. In het algemeen is er namelijk ook een verschuiving van de budgetten van het groot- en regionaalstedelijk gebied naar de grootstedelijke rand, het overgangsgebied en het platteland. De ontvangsten per gemeente komen dus dicht bij elkaar te liggen, waardoor ook de Gini-index over alle gemeenten heen licht afneemt. Binnenin de VRIND-clusters neemt de ongelijkheid licht af of toe, maar deze verschillen zijn steeds zeer beperkt (steeds kleiner dan 0,01). Gelijkoortige gemeenten worden dus nog steeds even gelijk behandeld als in het huidige fonds.

De verschillen in absolute bedragen blijven ook zeer beperkt: de gemiddelde af- of toename van de ontvangsten per inwoner per VRIND-cluster varieert tussen -€ 12,20 per inwoner voor de grootsteden en € 6,11 per inwoner voor het platteland. In het algemeen zijn er meer winnaars dan verliezers: de minderontvangsten van het beperkt aantal (stedelijke) verliezers worden dan ook uitgesmeerd over een groot aantal (landelijke) winnaars. Er zijn echter ook zeer veel gemeenten wiens ontvangsten met minder dan € 5 per inwoner veranderen, en dus noch significant verliezen of winnen. Het totaal bij te passen bedrag om de verliezers te compenseren, is € 28.684.803. Het merendeel daarvan zou dan ook uitgaan naar de grote en regionale steden.

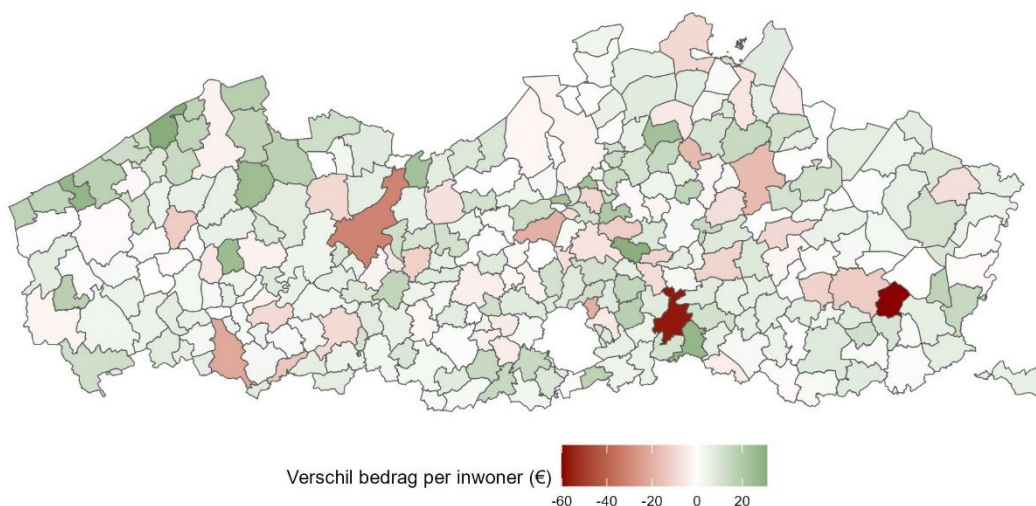
Wederom zijn er wel een aantal uitschieters wiens ontvangsten getemperd worden omdat ze wel een louter onderwijs- of tewerkstellingsfunctie, maar geen breed aanbod aan centrumfuncties vervullen. De redenering hierachter is vergelijkbaar met die uit de voorgaande simulatie, namelijk dat een bredere indicator voor het meten van de centrumfunctie beter in staat is het totale voorzieningenaanbod van een gemeente te capteren dan het geval is bij de huidige indicatoren van het fonds. De vereenvoudigde indicator voor de centrumfunctie die hier gehanteerd wordt, functioneert met andere woorden precies zoals verwacht: ze geeft een genuanceerder beeld van het bovengemeentelijk voorzieningenaanbod (in tegenstelling tot de huidige indicatoren van het fonds) zonder onnodige complexiteit toe te voegen (in tegenstelling tot de indicator voor totale uitrustingsgraad). Wil men in een hervormd Gemeentefonds een evenwichtiger indicator voor het meten van de centrumfunctie introduceren zonder dat dit al te veel complexiteit toevoegt, dan is

////////////////////////////////////

deze alternatief samengestelde centrumfunctie-indicator een geschikte optie.

Figuur 39: Simulatie 7: bedrag/capita.

Figuur 40: Simulatie 7: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 8: CENTRUMFUNCTIE O.B.V. LEERLINGEN & TEWERKSTELLING WAAR SECUNDAIRE EN UNIVERSITAIRE STUDENTEN UITGESPLITST WORDEN

In deze simulatie splitsen we de huidige centrumfunctie-indicator voor het aantal leerlingen uit in haar deelindicatoren en geven we meer gewicht aan leerlingen in het hoger onderwijs ten koste van die in het secundair. De huidige indicator hanteert als aantal leerlingen per gemeente namelijk de som van het aantal secundaire scholieren, studenten in het hoger onderwijs en de helft van de leerlingen ingeschreven in het volwassenonderwijs en leerlingen in het deeltijds kunstonderwijs. In 2023 is het totaal aantal secundaire scholieren in Vlaanderen (475.553) hoger dan het aantal studenten in het hoger onderwijs (276.522), gevolgd door de helft van het aantal leerlingen in het volwassenonderwijs (119.033) en de helft van de leerlingen in deeltijds kunstonderwijs (101.768). Wanneer we de verdeling van het fonds uitsplitsen in deze deelindicatoren, betekent dit in feite dat,

////////////////////////////////////

van de 3,9889% die wordt verdeeld op basis van de leerlingenaantallen, zo'n 48,88% wordt verdeeld op basis van het aantal secundaire scholieren, 28,42% op basis van het aantal studenten in het hoger onderwijs, 12,24% volgens het aantal leerlingen in het volwassenonderwijs en 10,46% volgens de leerlingenaantallen in het deeltijds kunstonderwijs.

In deze simulatie sleutelen we aan deze verhoudingen zodat de er even veel gewicht wordt gegeven aan de indicator voor studenten in het hoger onderwijs als aan de leerlingen in het secundair. Daardoor brengt één student in het hoger onderwijs dus niet langer even veel, maar meer op dan een leerling in het secundair. De indicatoren van de leerlingenaantallen in het volwassenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs laten we ongemoeid. Concreet rekenen we deze veranderingen door in de tool door de bijhorende brondata van de uitgesplitste leerlingenaantallen in te vullen bij de extra indicatoren. De indicator voor studenten in het hoger onderwijs en leerlingen in het secundair krijgen elk een gewicht van 38,65%, ofwel de helft van het aandeel dat ze in de huidige verdeling samen innemen.

Extra indicatoren	Extra indicator 1	Leerlingen secundair	38,6522%	3,9889%	€ 47.311.303	€ 99
	Extra indicator 2	Leerlingen unief + hoger	38,6522%		€ 47.311.303	€ 171
	Extra indicator 3	Leerlingen volwassenonderwijs	12,2352%		€ 14.976.183	€ 63
	Extra indicator 4	Leerlingen deeltijds kunstonderwijs	10,4605%		€ 12.803.917	€ 63

Figuur 41: Parameteraanpassingen simulatie 8

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	VERDELING
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			Bij te passen bedrag t.o.v.
										Vul vergelijkingsbasis in
Cluster										
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 122,64	€ 1.518,28	12,38	0,3982	-€ 8.210.735	
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 539.496.110	893804	€ 603,60	€ 509,74	€ 759,75	1,49	0,0730	-€ 1.111.942	
Platteland	97	€ 282.295.176	1050007	€ 268,85	€ 182,57	€ 549,70	3,01	0,0964	-€ 678.784	
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 263.810.377	745420	€ 353,91	€ 252,37	€ 410,08	1,62	0,0519	-€ 2.105.590	
Grootstedelijke rand	19	€ 62.274.375	306340	€ 203,29	€ 155,26	€ 271,28	1,75	0,0699	-€ 359.744	
Overgangsgebied	93	€ 352.379.884	1575507	€ 223,66	€ 122,64	€ 319,55	2,61	0,1076	-€ 1.841.459	
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.215.697.412	807032	€ 1.506,38	€ 1.500,46	€ 1.518,28	1,01	0,0026		
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 199.490.626	704830	€ 283,03	€ 222,87	€ 401,36	1,80	0,0875	-€ 1.635.004	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 96.058.220	393696	€ 243,99	€ 183,01	€ 338,25	1,85	0,0782	-€ 232.329	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 57.080.820	298171	€ 191,44	€ 137,80	€ 296,99	2,16	0,1044	-€ 245.883	

Figuur 42: Resultaat simulatie 8: VRIND-clusters

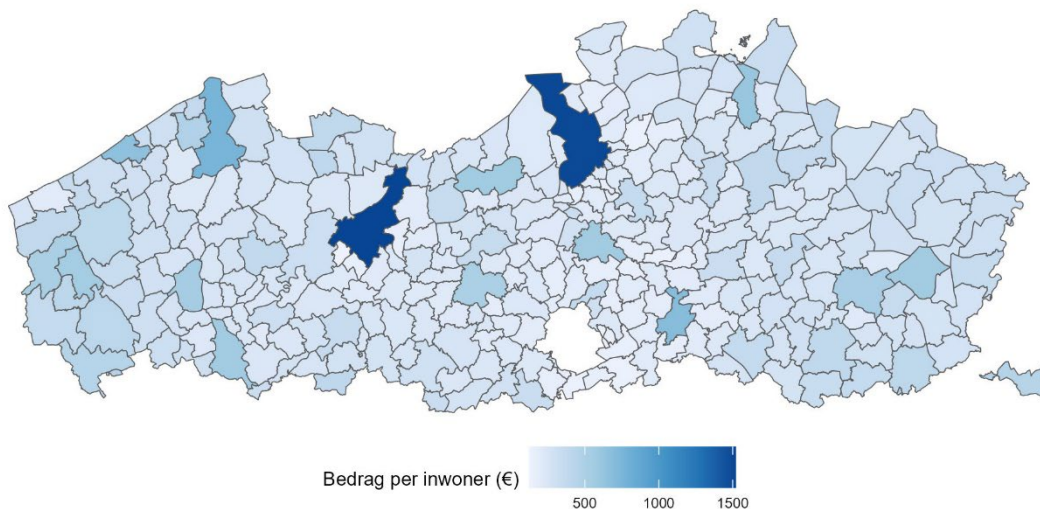
Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)	Aantal verliezers
Alle gemeenten	300				0,00	0,001	3	295	2
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 1.695.642,56	€ 1,90	0,00	0,0002638	1	10		
Platteland	97	-€ 678.784,16	-€ 0,65	-2,8E-05	5,611E-05		97		
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	-€ 1.978.060,41	-€ 2,65	-0,01046	0,0006735		20	1	
Grootstedelijke rand	19	-€ 259.979,79	-€ 0,85	0,005598	-0,000237		19		
Overgangsgebied	93	-€ 1.841.459,03	-€ 1,17	-0,02373	0,000137		92	1	
Grootstedelijk gebied	2	€ 4.690.864,97	€ 5,81	0,006553	0,0014455	1	1		
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	-€ 1.635.005,34	-€ 2,32	0,00641	0,0001555		24		
Regionaalstedelijke rand	20	€ 252.664,94	€ 0,64	0,131967	0,0041839	1	19		
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	-€ 245.883,74	-€ 0,82	0,012822	0,0002347		13		

Figuur 43: Resultaat simulatie 8 versus huidige Gemeentefonds

////////////////////////////////////

Door een hoger gewicht te geven aan de hogere onderwijsfunctie ten koste van het secundair onderwijs, vinden er budgetverschuivingen plaats ten voordele van de grootsteden, de regionale steden en de regionaalstedelijke rand. Vooral de grootsteden gaan erop vooruit, met gemiddeld € 5,81 meer per inwoner, gevolgd door de regionale steden (€ 1,90 extra per inwoner). De gemiddelde vooruitgang van de regionaalstedelijke rand (€ 0,64 per inwoner) is ietwat vertekend door uitschieter Diepenbeek, die het gemiddelde ontvangen budget in deze groep naar het positieve trekt. Van alle VRIND-clusters neemt de Gini-index in deze groep dan ook het sterkst toe aangezien enkel deze uitschieter er significant op vooruit gaat. De algemene Gini-index neemt logischerwijs ook toe, gezien de reeds sterk trekkende grootsteden en regionale steden nu ook hun ontvangsten licht verhoogd zien.

De meest significante verliezers zijn de kleine structuurondersteunende steden (€ 2,65 minder per inwoner) en kleine steden op provinciaal niveau (€ 2,32 minder per inwoner). Deze gemeenten hebben vaak geen hogere onderwijsfunctie – die is beperkt tot de centrumsteden – maar fungeren wel als centrale plaatsen in het voorzien van secundair onderwijs. Toch zijn de verliezen en winsten in absolute termen eerder beperkt. In het algemeen gaan slechts drie gemeenten er meer dan € 5 per inwoner op vooruit, en zijn er twee gemeenten die meer dan € 5 per inwoner verliezen. In totaal moet er € 8.210.735 bijgepast worden om alle verliezers te compenseren. Deze beperkte budgetverschuivingen zijn uiteraard te wijten aan het beperkte totaalbudget dat uitgaat naar de indicator voor leerlingenaantallen in het fonds en de beperkte aanpassing aan de onderlinge gewichten van diens deelindicatoren die we hier hebben gesimuleerd. Als we de verhoudingen sterker laten afwijken van die in het huidige fonds of het totale aandeel van de leerlingen-indicatoren vergroten, dan worden de hierboven beschreven effecten uitvergroet.

Figuur 44: Simulatie 8: bedrag/capita.

indicator wordt driejaarlijks geactualiseerd in functie van de opmaak van de ruimterapporten. Voor een gedetailleerde bespreking van deze en andere indicatoren, zie Demuyne & Derudder (2023a). In de tool geven we de indicator 'Open Ruimte BRV' een gewicht van 100% ten koste van de huidige indicator voor open ruimte. De resultaten zullen echter uitwijzen dat de verschillen tussen deze en de huidige indicator minimaal zijn. Omdat we bovendien in de simulaties geen waarborgregeling toepassen – dat zou de eventuele verschuivingen die we willen observeren immers teniet kunnen doen –, vergelijken we de uitkomst van simulatie 10 niet met de huidige verdeling van het fonds *as is*, maar met de huidige verdeling zonder toepassing van de waarborgregeling. Op die manier zijn de resultaten enkel een reflectie van het hanteren van een licht verschillende openruimte-indicator, en niet van het wel of niet hanteren van de waarborgregeling.

Open ruimte	Open ruimte kadaster	ha	0,0000%	5,9834%	€ 0
	Open ruimte kadaster - alternatief	ha	0,0000%		€ 0
	Samenhangende open	ha	0,0000%		€ 0
	Open ruimte BRV	ha	100,0000%		€ 183.605.595
	Open ruimte BRV - alternatief	ha	0,0000%		€ 0
	Oppervlakte	ha	0,0000%		€ 0
	Weglengte	km	0,0000%		€ 0
	SUBTOTAAL				100,0000%

Figuur 51: Parameteraanpassingen simulatie 10

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERDELING 2							
		Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio	Gini-index	Bij te passen bedrag Vul vergelijkings GF basisdotatie 2025
				Gemiddelde	Minimum	Maximum			
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 122,07	€ 1.506,58	12,34	0,39655	-€ 3.718.952
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 537.977.914,72	893804	€ 601,90	€ 510,76	€ 762,29	1,49	0,07143	-€ 183.490
Platteland	97	€ 282.845.520,06	1050007	€ 269,37	€ 182,23	€ 557,68	3,060395172	0,09694	-€ 931.869
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 265.743.623,54	745420	€ 356,50	€ 254,90	€ 413,72	1,623053856	0,05104	-€ 252.206
Grootstedelijke rand	19	€ 62.391.573,14	306340	€ 203,67	€ 156,31	€ 272,89	1,74589088	0,07035	-€ 159.265
Overgangsgebied	93	€ 353.716.827,50	1575507	€ 224,51	€ 122,07	€ 332,13	2,720853133	0,10797	-€ 1.492.508
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.211.813.981,69	807032	€ 1.501,57	€ 1.499,07	€ 1.506,58	1,005010862	0,00111	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 201.224.395,28	704830	€ 285,49	€ 229,24	€ 405,98	1,770952296	0,08681	-€ 293.758
Regionaalstedelijke rand	20	€ 95.736.968,50	393696	€ 243,17	€ 182,14	€ 315,10	1,729972152	0,07454	-€ 208.438
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 57.132.195,57	298171	€ 191,61	€ 138,14	€ 297,34	2,152380609	0,10411	-€ 197.418

Figuur 52: Resultaat simulatie 10: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING						
		Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)	Aantal verliezers
Alle gemeenten	300			0,06	0,000	5	295	
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 19.704,79	€ 0,02	0,01	0,000488589		11	
Platteland	97	€ 322.361,00	€ 0,31	0,049203	-0,000271733	4	93	
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	-€ 118.708,02	-€ 0,16	-0,01232	-4,64248E-05		21	
Grootstedelijke rand	19	-€ 156.801,69	-€ 0,51	0,004099	0,000220504		19	
Overgangsgebied	93	-€ 291.257,88	-€ 0,18	0,091097	0,000466809	1	92	
Grootstedelijk gebied	2	€ 473.146,58	€ 0,59	-0,00029	-6,35897E-05		2	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 51.686,61	€ 0,07	-0,0237	-0,000738527		24	
Regionaalstedelijke rand	20	-€ 92.805,41	-€ 0,24	0,013619	0,000458794		20	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	-€ 207.325,97	-€ 0,70	0,009356	0,000391518		13	

Figuur 53: Resultaat simulatie 10 versus huidige Gemeentefonds

Wanneer de indicator op basis van de openruimtedefinitie van het BRV in plaats van de huidige openruimte-indicator van het fonds gehanteerd wordt, zijn de verschillen verwaarloosbaar klein. De Gini-indices over de gemeenten heen veranderen nauwelijks. Hetzelfde geldt voor de Gini-indices

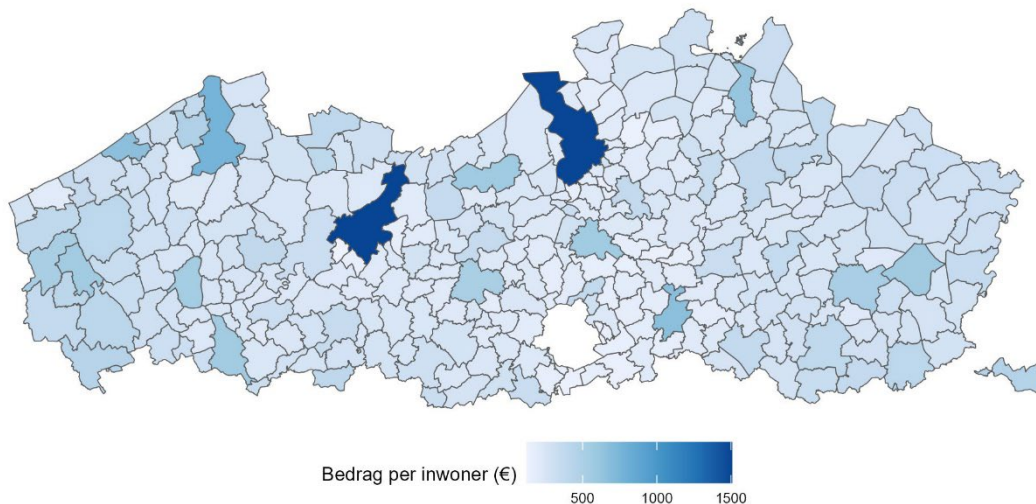
per VRIND-cluster. Dat is enerzijds te verklaren door de reeds lage proportie van het totale budget dat volgens de hoeveelheid open ruimte wordt verdeeld (in simulatie 19 verandert ook die proportie), maar ook door de zeer beperkte nuanceverschillen tussen de indicatoren. Gemiddeld genomen gaat het platteland, het regionaalstedelijk gebied, het grootstedelijk gebied, de kleine provinciale steden erop vooruit. De overige gemeenten gaan er licht op achteruit. Deze verschuivingen zijn zeer beperkt, gezien de gemiddelde verschuivingen per VRIND-cluster variëren binnen de marge van -€ 0,70 tot € 0,59 per inwoner. Het totaal bij te passen bedrag is dan ook slechts € 3.718.952. Opvallend gaan er wel vier plattelandsgemeenten meer dan € 5 per inwoner op vooruit.

In deze simulatie kozen we ervoor om de indicator ‘Open ruimte BRV’ toe te passen. Hanteren we evenwel andere alternatieve indicatoren – zoals de indicator gebaseerd op kadastrale perceelscategorieën zonder tuinen en wateroppervlakken⁷ of de BRV-indicator met een correctie op grote wateroppervlakken⁸ (deze alternatieven worden besproken in Demuynck & Derudder, 2023a) – dan zijn de resultaten zeer gelijkaardig: de verschillen in ontvangsten ten opzichte van een fonds met de huidige openruimte-indicator zijn zeer beperkt, al gaan de plattelandsgemeenten er daarbij wel steeds het meest op vooruit. Overkoepelend stellen we vast dat variaties op de huidige openruimte-indicator zeer beperkt zijn. De afweging om een variatie op de huidige openruimte-indicator te hanteren om zo andere nuances te leggen omtrent wat als open ruimte geldt, lijken niet meteen op te wegen tegenover de extra complexiteit die de berekening van de alternatieve indicatoren met zich meebrengt. De scores voor de huidige indicator zijn immers zeer eenvoudig te berekenen op basis van jaarlijks geactualiseerde gegevens.

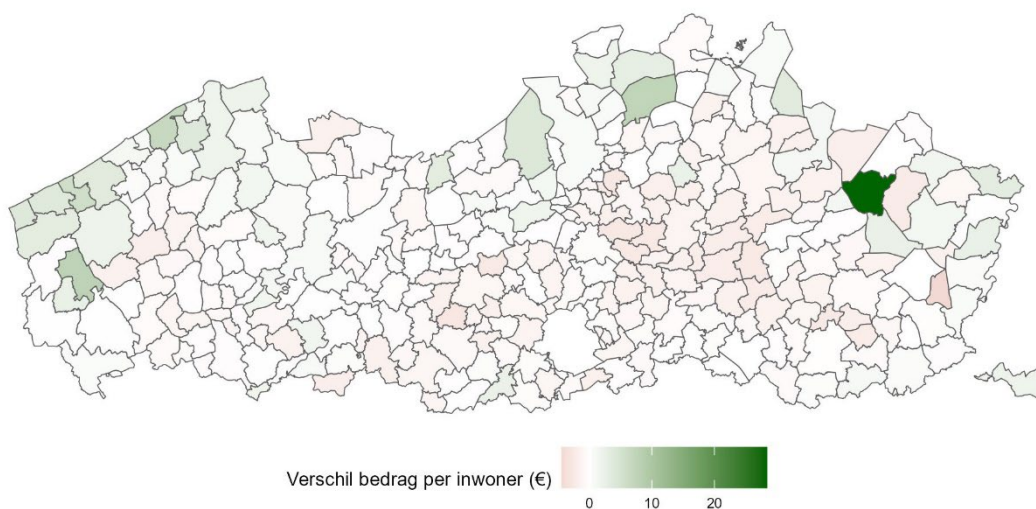
Andere indicatoren die niet rechtstreeks de open ruimte maar algemene kenmerken gerelateerd aan de dunbevolktheid van een gemeente capteren, zoals de gemiddelde weglengte per inwoner of simpelweg de oppervlakte, hebben precies het tegengestelde effect. De ontvangsten van de plattelandsgemeenten gaan er dan sterker op achteruit (van € 8,29 tot € 19,68 per inwoner) terwijl zowat alle overige groepen gemeenten meer ontvangen. Deze indicatoren belonen dus minder expliciet de plattelandsgemeenten dan in het huidige fonds het geval is.

⁷ Concreet verwijzen we naar de indicator ‘Open ruimte kadaster – alternatief’: deze indicator neemt de som van de gekadastreerde oppervlakken ‘bos’, ‘woeste gronden’, ‘akkerland’, ‘grasland’ en ‘boomgaarden’. Ze verschilt van de huidige indicator in die zin dat ze de ‘tuinen en parken’, ‘recreatiegebieden’ en ‘water’ niet laat meetellen als open ruimte.

⁸ Dit is de indicator ‘Open ruimte BRV - alternatief’, en deze verschilt van de indicator ‘Open ruimte BRV’ omdat in de alternatieve definitie de wateroppervlakken en recreatiegebieden niet gelden als open ruimte.

Figuur 54: Simulatie 10: bedrag/capita.

Figuur 55: Simulatie 10: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 11: SOCIALE CRITERIA: ANDERE CRITERIA

In deze simulatie worden een aantal **alternatieve sociale indicatoren** bekeken. Uit het voorgaand studiewerk bleek dat er geen uitdrukkelijke noodzaak is om deze indicatoren aan te passen (De Roover et al., 2022), maar dat er wel een aantal subtiele verschillen zijn tussen de huidige indicatoren en mogelijke alternatieven (Demuyne & Derudder, 2023). Hier wordt een scenario gesimuleerd waarin elke sociale indicator met een mogelijk alternatief door dat alternatief wordt vervangen. Vooraleer het totale effect van deze alternatieven samen wordt toegelicht in de simulatie, overlopen we kort de effecten van elke indicator individueel.

Voor de huidige indicator ‘Geboorten in kansarme gezinnen’ zijn twee alternatieven mogelijk die eveneens de (kans)armoede gekoppeld aan verjonging peilen, namelijk het aantal minderjarigen met werkloze ouders en de kansarmoede van kinderen in het onderwijs. Beide alternatieven hebben een gelijkaardig effect, namelijk dat de gemeenten in de Vlaamse rand rond Brussel gemiddeld meer ontvangen terwijl de grootsteden en regionale steden – en in het geval van de indicator voor

////////////////////////////////////

kansarmoede in het onderwijs – ook de kleine steden op provinciaal niveau minder ontvangen dan het geval is met de huidige indicator.

Wordt de indicator voor sociale huurappartementen vervangen door de indicator voor sociale huurappartementen *en -woningen*, dan ontvangen hoofdzakelijk de grootsteden maar ook de regionale steden minder. Gemiddeld genomen gaan gemeenten in de Vlaamse rand rond Brussel, de regionaalstedelijke rand, het overgangsgebied en het platteland er het sterkst op vooruit.

Wordt explicieter rekening gehouden met armoede gekoppeld aan vergrijzing door de huidige indicator ‘personen met een tegemoetkoming’ te vervangen door enkel ‘ouderen met een tegemoetkoming’, dan gaan vooral de ontvangsten van de grootsteden erop vooruit, gevolgd door de regionale steden en de gemeenten in de Vlaamse rand rond Brussel. Dit gebeurt ten koste van de ontvangsten van de plattelandsgemeenten en het overgangsgebied, die er gemiddeld het meest op achteruit gaan. Al deze verschillen beperken zich echter steeds tot enkele euro’s per inwoner, mede door het lage gewicht van elke deelindicator van de sociale dimensie en de beperkte verschillen tussen de huidige indicatoren en hun alternatieven.

Voor de simulatie in zijn geheel worden de huidige indicatoren vervangen door hun corresponderende alternatieven, met behoud van de gewichten. De indicator ‘Geboorten in kansarme gezinnen’ heeft twee mogelijke alternatieven, en dus geven we elk alternatief de helft van het gewicht van de huidige indicator.

Sociaal	Personen met verhoogde eenheid maatstaf	0,0000%	14,9584%	€ 0	€ 0
	Sociale huurappartementen eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Geboorten kansarme gezinnen eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Kortgeschoolde werkers eenheid maatstaf	26,6666%		€ 122.402.707	€ 2.680
	Leefloners eenheid maatstaf	26,6666%		€ 122.402.707	€ 3.213
	Sociale huurappartementen eenheid maatstaf	20,0001%		€ 91.802.798	€ 535
	Minderjarigen met WZ eenheid maatstaf	10,0001%		€ 45.901.706	€ 471
	65-plussers eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Ouderen met tegemoetkoming eenheid maatstaf	6,6665%		€ 30.599.910	€ 602
	Kansarmoede onderwijspersonen x kansarmoedecriteria	10,0000%		€ 45.901.092	€ 112
	Personen met betaling eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Alleenstaande ouders eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Fiscale aangiften onder eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	SUBTOTAAL			100,0000%	€ 459.010.919

Figuur 56: Parameteraanpassingen simulatie 11

Resultaten

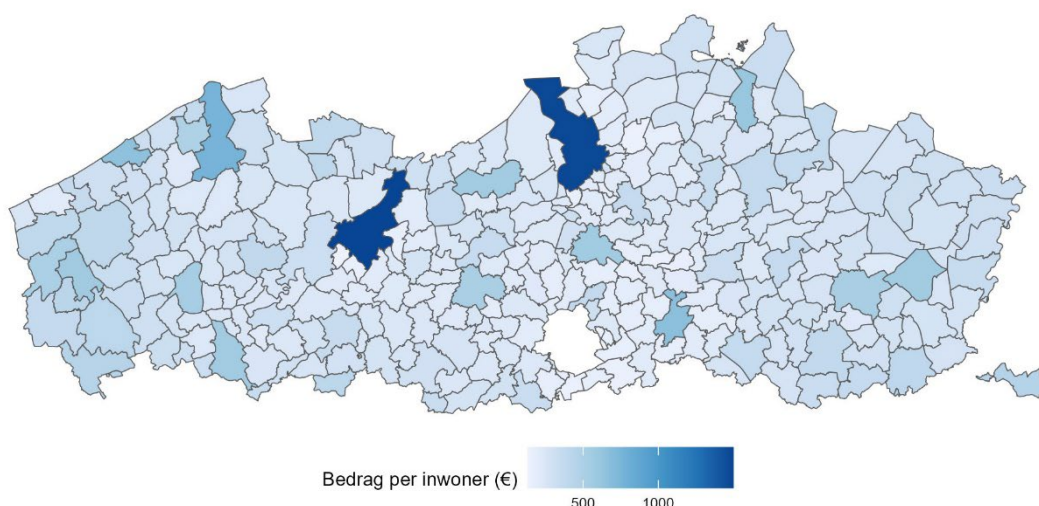
Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERDELING								
		Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.	
Gemiddelde	Minimum			Maximum	Vul vergelijkingsbasis in					
Cluster	Aantal gemeenten (N)								GF basisdotatie 2023	
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 130,10	€ 1.499,07	11,52	0,3917	-€ 16.799.060	
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 536.019.225	893804	€ 599,71	€ 515,12	€ 761,24	1,48	0,0704	-€ 2.692.269	
Platteland	97	€ 285.751.295	1050007	€ 272,14	€ 190,32	€ 566,91	2,98	0,0964	-€ 897.540	
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	21	€ 266.231.207	745420	€ 357,16	€ 250,84	€ 413,48	1,65	0,0503	-€ 1.197.433	
Grootstedelijke rand	19	€ 62.748.302	306340	€ 204,83	€ 158,94	€ 267,97	1,69	0,0676	-€ 402.100	
Overgangsgebied	93	€ 358.161.861	1575507	€ 227,33	€ 130,10	€ 332,44	2,56	0,1055	-€ 1.038.313	
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.201.765.668	807032	€ 1.489,12	€ 1.484,17	€ 1.499,07	1,01	0,0022	-€ 9.240.879	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 201.367.904	704830	€ 285,70	€ 226,58	€ 398,94	1,76	0,0829	-€ 1.176.598	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 97.222.597	393696	€ 246,95	€ 185,37	€ 316,55	1,71	0,0719	-€ 153.929	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 59.314.941	298171	€ 198,93	€ 140,88	€ 307,50	2,18	0,1049		

Figuur 57: Resultaat simulatie 11: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken		VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING					
Cluster	Aantal gemeenten (N)		Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)
Alle gemeenten	300			-0,01	-0,004	88	190	22
Regionaalstedelijk gebied	11	-€ 1.781.242,20	-€ 1,99	-0,01	-0,0005165	1	6	4
Platteland	97	€ 2.777.334,91	€ 2,65	-0,03223	-6,454E-05	34	57	6
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	21	€ 442.768,93	€ 0,59	0,013009	-0,0008197	4	14	3
Grootstedelijke rand	19	€ 213.947,65	€ 0,70	-0,05568	-0,0022585	3	13	3
Overgangsgebied	93	€ 3.940.517,44	€ 2,50	-0,07414	-0,0019044	28	64	1
Grootstedelijk gebied	2	-€ 9.240.879,02	-€ 11,45	0,004722	0,0010423			2
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 242.272,55	€ 0,34	-0,03371	-0,0046895	3	18	3
Regionaalstedelijke rand	20	€ 1.417.041,69	€ 3,60	-0,00858	-0,0010629	6	14	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 1.988.238,05	€ 6,67	0,040245	0,0012459	9	4	

Figuur 58: Resultaat simulatie 11 versus huidig Gemeentefonds

Wanneer het effect van de individuele alternatieven wordt samengenomen, hoeft het niet te verbazen dat dezelfde trends zich doorzetten. Het netto-effect van de aanpassingen is dat hoofdzakelijk de grootsteden, maar ook de regionale steden, hun aandeel uit het fonds zien slinken met respectievelijk gemiddeld € 11,45 en € 1,99 per inwoner. Vooral de rand rond Brussel gaat erop vooruit met gemiddeld € 6,67 per inwoner, net zoals de regionaalstedelijke rand (€ 3,60), het platteland (€ 2,65) en het overgangsgebied (€ 2,50). Binnen deze VRIND-clusters zijn er steeds meer winnaars dan verliezers. Voor de overige types gemeenten is het verschil in de gemiddelde ontvangsten kleiner dan € 1 per inwoner en zijn het aantal winnaars en verliezers in balans. Al deze budgetverschuivingen zijn dan ook zeer beperkt in absolute aantallen. Het totaal bij te passen bedrag is € 16.799.060. Verder neemt de Gini-index over alle gemeenten licht af met 0,004. Ook binnenin de meeste VRIND-clusters neemt de ongelijkheid af, met het kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau als koploper. Er zijn in totaal 88 winnaars, en 22 verliezers, maar het merendeel van de budgetverschuivingen per gemeente zijn kleiner dan € 5 per inwoner. Hoewel het toepassen van alternatieve indicatoren voor de sociale dimensie van het fonds verdedigbaar is afhankelijk van de nuances die men wil aanbrengen in de verdeelsleutel van het fonds, zijn de effecten hiervan eerder beperkt in vergelijking met andere aanpassingen.

Figuur 59: Simulatie 11: bedrag/capita.

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERDELING							
		Totaalbedrag	Totaal inwoner aantal	Bedrag per inwoner			Spanning s-ratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
				Gemiddelde	Minimum	Maximum			
Cluster	Aantal gemeenten (N)								
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 207,89	€ 932,05	4,48	0,1283	-€ 795.643.879
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 462.602.483	893804	€ 517,57	€ 440,16	€ 625,51	1,42	0,0546	-€ 75.756.183
Platteland	97	€ 475.167.852	1050007	€ 452,54	€ 309,53	€ 932,05	3,01	0,0958	
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	21	€ 344.059.725	745420	€ 461,56	€ 209,62	€ 561,48	2,68	0,0741	-€ 1.410.172
Grootstedelijke rand	19	€ 106.006.179	306340	€ 346,04	€ 265,97	€ 463,26	1,74	0,0702	
Overgangsgebied	93	€ 596.269.983	1575507	€ 378,46	€ 207,89	€ 546,69	2,63	0,1115	
Grootstedelijk gebied	2	€ 492.529.023	807032	€ 610,30	€ 605,84	€ 619,26	1,02	0,0049	-€ 718.477.524
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 337.827.527	704830	€ 479,30	€ 381,53	€ 684,71	1,79	0,0833	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 156.936.137	393696	€ 398,62	€ 310,27	€ 531,13	1,71	0,0572	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 97.184.091	298171	€ 325,93	€ 235,20	€ 504,04	2,14	0,1037	

Figuur 62: Resultaat simulatie 12: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING 1 - VEI								
		Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanning ratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €100k)	Aantal verliezers
Cluster	Aantal gemeenten (N)									
Alle gemeenten	300		6774807		-7,80	-0,193	287		13	
Regionaalstedelijk gebied	11	-€ 75.355.726,69	893804	-€ 84,31	-0,06	-0,016468085	1		10	
Platteland	97	€ 192.644.692,71	1050007	€ 183,47	1,62E-06	-0,069263413	97			
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	21	€ 78.197.393,14	745420	€ 104,90	1,043179	-0,032706419	20		1	
Grootstedelijke rand	19	€ 43.457.804,61	306340	€ 141,86	-3,1E-07	-0,088682299	19			
Overgangsgebied	93	€ 242.261.897,68	1575507	€ 153,77	-9,8E-07	-0,046520705	93			
Grootstedelijk gebied	2	-€ 718.811.811,78	807032	-€ 890,69	0,016852	0,00370482			2	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 136.654.818,28	704830	€ 193,88	2,26E-07	-0,08202402	24			
Regionaalstedelijke rand	20	€ 61.106.362,94	393696	€ 155,21	-0,00454	-0,034527253	20			
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 39.844.569,10	298171	€ 133,63	3,82E-07	-0,080702473	13			

Figuur 63: Resultaat simulatie 12 versus huidige Gemeentefonds

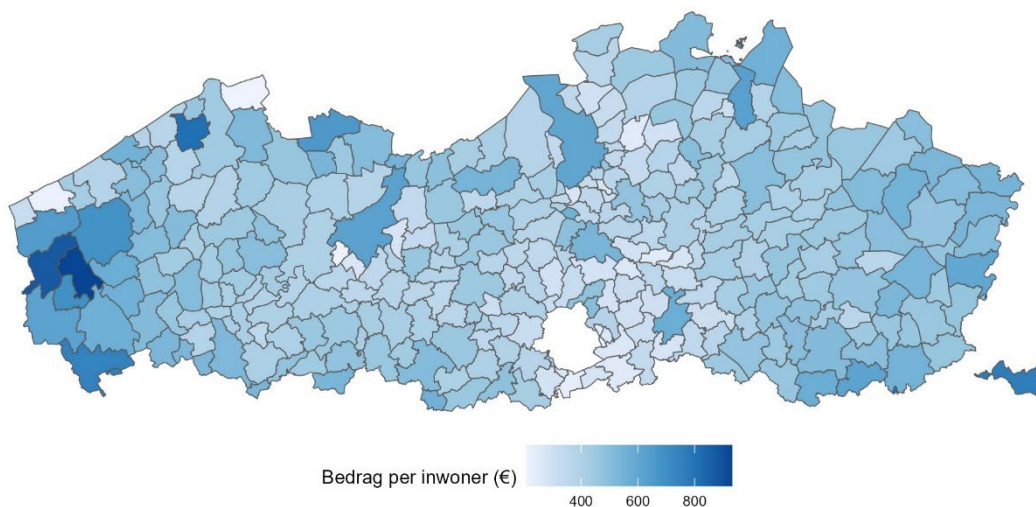
Door komaf te maken met de voorafnames wordt de verdeling van het fonds veel gelijkjer over alle gemeenten heen. De ontvangsten van alle types gemeenten komen dichter bij elkaar te liggen. De Gini-index over alle gemeenten neemt dan ook zeer sterk af: ze daalt van 0,392 naar 0,128. De middelen uit het fonds worden met andere woorden veel gelijkjer verdeeld, en dus minder sterk *herverdeeld*. Dat zien we ook aan de gemiddelde bedragen per type cluster. Die variëren vanaf € 325,93 tot € 610,30 in de plaats van vanaf € 192,3 tot € 1.500,98 in de huidige verdeling. Verder neemt de ongelijkheid binnenin de meeste VRIND-clusters af.

Zoals te verwachten gaan de centrumsteden er significant op achteruit. De grootste verliezers daarvan zijn de twee grootsteden, wiens gemiddeld aandeel daalt van € 1.500,98 naar € 610,30. Daarnaast gaat ook één structuur ondersteunende kleine stad (nl. Knokke-Heist) er op achteruit. Alle overige 287 gemeenten zien hun inkomsten stijgen. Per type gemeente gaat het om een zeer significante toename van minstens € 104,90 per inwoner. Gemiddeld genomen gaan de kleine provinciale steden er het meest op vooruit (€ 193,88), gevolgd door de plattelandsgemeenten (€ 183,47).

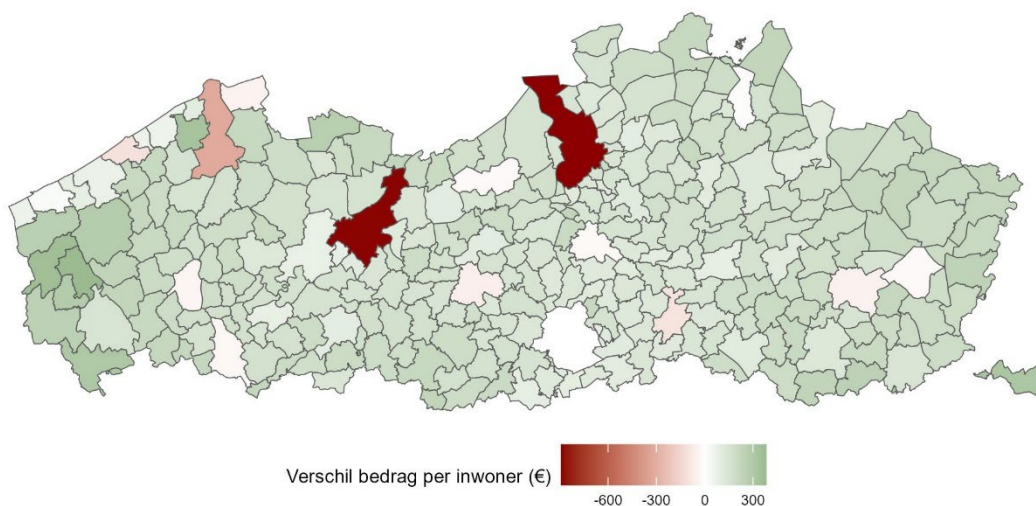
Opvallend is wel dat de acht gemeenten met de meeste ontvangsten per inwoner allen plattelandsgemeenten zijn, gevolgd door een aantal kleine steden. Deze gemeenten zijn uitschieters omdat ze hoog scoren op het openruimte criterium. De centrumsteden vallen dan weer allen buiten de top 10 van hoogste ontvangers per inwoner. Dit toont aan dat het criterium open ruimte voor een veel sterkere toename zorgt van de budgetten van een select aantal gemeenten, met name een paar plattelandsgemeenten, dan dat een verhoging van de aandelen van de fiscale, sociale of centrumfunctie-indicatoren dat bewerkstelligen. Met andere woorden, de huidige indicator voor open ruimte zorgt voor een ongelijkere verdeling/een sterkere herverdeling terwijl de andere drie

dimensies de middelen minder ongelijk verdelen. Met sommige alternatieve openruimte-indicatoren, zoals bijvoorbeeld de gemiddelde weglengte, is dat minder het geval (zie simulatie 10).

In totaal is 795.643.879 euro nodig om alle gemeenten in deze simulatie status quo te houden.

Figuur 64: Simulatie 12: bedrag/capita.

Figuur 65: Simulatie 12: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 13: BUDGET VOORAFNAMES NAAR CENTRUMFUNCTIE

In dit onderdeel bespreken we de opbouw en resultaten van simulatie 13, ofwel de simulatie waarin we **het budget voorzien voor de voorafnames voor basisfinanciering toevoegen aan het aandeel centrumfunctie**.

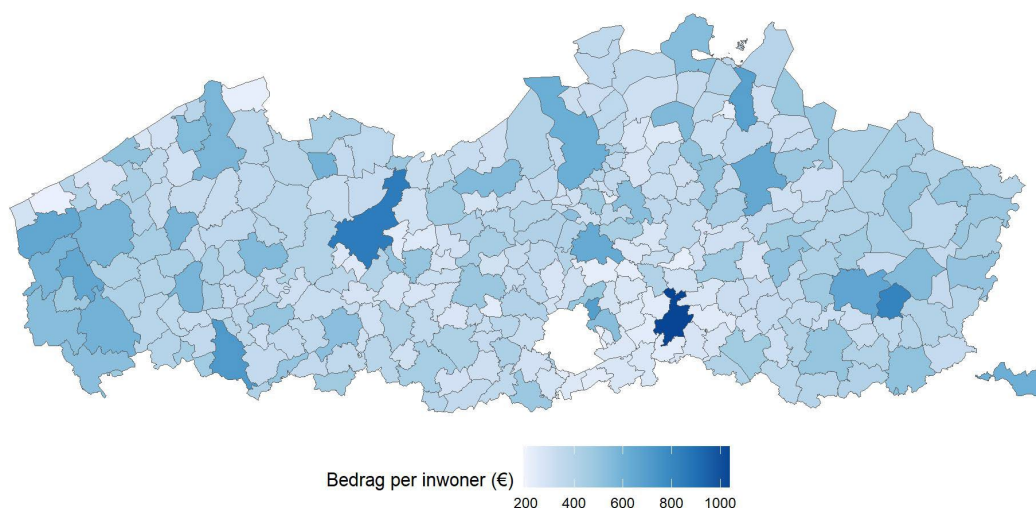
Binnen de huidige verdeling van het Gemeentefonds verdelen we 40,9641% van het budget Gemeentefonds ad nominatim aan de grootsteden Antwerpen en Gent, Brugge, Leuven, de centrumsteden, regionale steden en kustgemeenten. Vervolgens wordt het resterende budget op basis van verschillende criteria verdeeld onder alle gemeenten. In deze simulatie voegen we het aandeel voor de voorafnames voor basisfinanciering toe aan het aandeel voor het criterium centrumfunctie. We behouden de criteria en interne verdeelsleutel voor centrumfunctie: 50% van

De resultaten tonen dat de Gini-index over alle gemeenten met 15,1 procentpunt afneemt. De ontvangen budgetten per gemeente komen aanzienlijk dichterbij elkaar te liggen. Het *herverdelende* aspect van het Gemeentefonds neemt dus af. Enkel in de clusters grootstedelijk gebied en de regionaalstedelijke rand neemt de Gini-coëfficiënt toe.

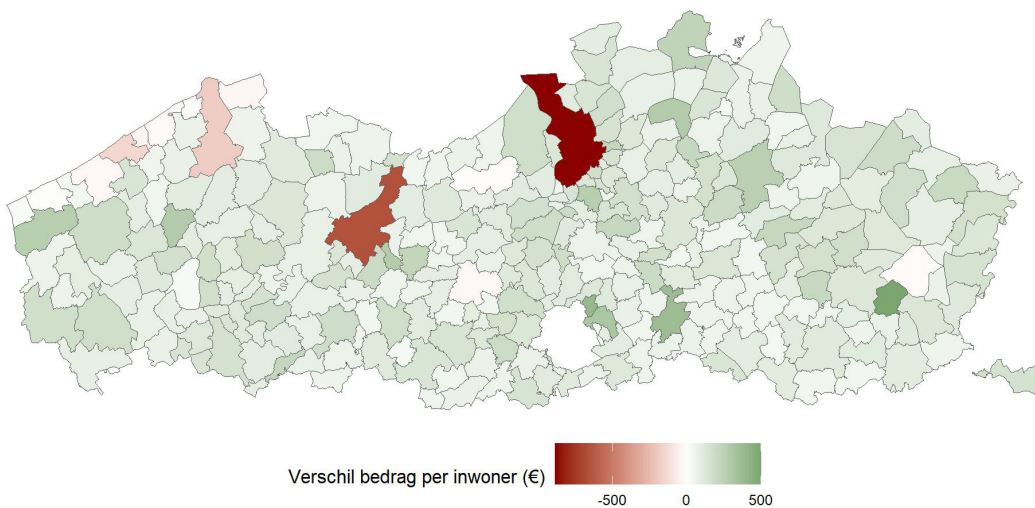
De enige gemiddelde verliezen per inwoner tekenen zich in het grootstedelijk gebied af, die hun dotatie per inwoner gemiddeld zien afnemen met € 808,28. De grootsteden blijven echter ook nu de grootste ontvangers met een gemiddeld bedrag van € 692,70 per inwoner. In totaal zou er in simulatie 13 € € 692.088.580 bijgepast moet worden om de verliezen ten opzichte van de huidige verdeling van het fonds te compenseren. Door het mechanisme van de ad nominatim verdeling van de voorafnames zijn er echter ook verliezende gemeenten in de structuur ondersteunende kleine steden, de regionaalstedelijke rand, het regionaalstedelijk gebied en het platteland.

De verdeling van het verhoogde aandeel voor centrumfunctie vertaalt zich in positieve verschuivingen in de toelage/capita voor alle clusters behalve de grootsteden maar komt voornamelijk het kleinstedelijk provinciaal niveau, het Vlaams strategisch gebied rond Brussel, en de grootstedelijke rand tegemoet. Ook in de plattelandsgemeenten stijgen de ontvangsten per inwoner met € 83,25 per inwoner en gaan 96 van de 97 gemeenten erop vooruit en slechts 1 gemeente die erop achteruitgaat. In het regionaalstedelijk gebied stijgen de ontvangsten per inwoner met € 38,44 en gaan 6 van de 11 gemeenten in de cluster erop vooruit alsook 5 verliezende gemeenten.

In totaal zijn er 289 winnende gemeenten en 11 verliezende gemeenten. Ondanks dat er 41 gemeenten hun voorafname in de basisfinanciering verliezen, wordt dit verlies voor de meeste gemeenten ruim gecompenseerd door de verdeling volgens het criterium centrumfunctie. De verliezen zijn vooral geconcentreerd in de grootsteden en kustgemeenten.

Figuur 69: Simulatie 13: bedrag/capita.

Figuur 70: Simulatie 13: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 14: BUDGET VOORAFNAMES NAAR CENTRUMFUNCTIE MET ANDERE CRITERIA (UITRUSTINGSGRAAD)

In simulatie 14 worden de **voorafnames geschrapt** uit het fonds, en worden de budgetten die daarbij vrijkomen net zoals in simulatie 13 **toegekend aan het luik voor centrumfuncties**. In totaal gaat er dus zo’n 48,9419% uit naar de centrumfunctie-indicatoren. In tegenstelling tot simulatie 13 wordt nu niet met de huidige centrumfunctie-indicatoren van het fonds gewerkt (tewerkstelling en leerlingenaantallen), maar wordt daarnaast een reeks indicatoren gehanteerd die samen een genuanceerder beeld van de centrumfunctie van een gemeente geven. Het gaat om dezelfde indicatoren en gewichten als in simulatie 7.

Concreet betekent dit dat we het aandeel van tewerkgestelden terugbrengen naar 20% en de indicator voor de exponentiële impact van het inwoneraantal een gewicht van 20% geven, met een machtsverheffing van 1,15. Verder krijgen de indicatoren voor leerlingenaantallen, de beddenscapaciteit van algemene en psychiatrische ziekenhuizen, de tewerkstelling in de horeca, de tewerkstelling in de detailhandelssector, het aantal bijzondere sportinfrastructuren en de tewerkstelling in de cultuursector een gewicht van 10%. Op deze verdeling zijn variaties niettemin mogelijk, bijvoorbeeld inzake de gewichtsverdeling en/of de gehanteerde indicator per type centrumfunctie.

////////////////////////////////////

Centrumfunctie	Inwoneraantal^x	1,15	20,0000%		€ 300.364.565	€ 9
	Tewerkstelling	eenheid maatstaf	20,0000%		€ 300.364.565	€ 94
	Bruto toegevoegde wa	x1.000.000 euro	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling tertiair	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling kennis	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Inkomende pendel	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Leerlingen hoger & sec	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Leerlingen hoger & sec	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 150.182.282	€ 154
	Instroom secundair on	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Bedden capaciteit alg.	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 150.182.282	€ 4.002
	Capaciteit WZC en assis	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling horeca	eenheid maatstaf	10,0000%	48,9419%	€ 150.182.282	€ 1.491
	Toerismecapaciteit	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Winkelvloeropp.	m²	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling detailh	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 150.182.282	€ 710
	Aantal musea	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling culture	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 150.182.282	€ 3.303
	Bijzondere sportinfrastr	eenheid maatstaf	10,0000%		€ 150.182.282	€ 97.648
	Tewerkstelling sportse	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Totale uitrusting	dimensieloos	0,0000%		€ 0	€ 0
	Verkeersongevallen	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Misdrijven	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Restafval	kg	0,0000%		€ 0	€ 0

Figuur 71: Parameteraanpassingen simulatie 14

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	VERDELING
				Gemiddelde	Minimum	Maximum			Bij te passen bedrag t.o.v.
Cluster	Aantal gemeenten (N)								Vul vergelijkingsbasis in
									GF basisdotatie 2023
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 246,19	€ 685,49	2,78	0,1350	-€ 752.726.590
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 515.301.390	893804	€ 576,53	€ 456,78	€ 685,49	1,50	0,0520	-€ 36.872.289
Platteland	97	€ 417.261.233	1050007	€ 397,39	€ 257,92	€ 651,16	2,52	0,0881	
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 364.970.510	745420	€ 489,62	€ 331,20	€ 615,24	1,86	0,0715	
Grootstedelijke rand	19	€ 116.898.344	306340	€ 381,60	€ 274,25	€ 484,09	1,77	0,0855	
Overgangsgebied	93	€ 583.944.771	1575507	€ 370,64	€ 255,60	€ 528,75	2,07	0,0867	
Grootstedelijk gebied	2	€ 495.152.246	807032	€ 613,55	€ 594,86	€ 651,10	1,09	0,0203	-€ 715.854.301
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 320.878.275	704830	€ 455,26	€ 371,03	€ 653,14	1,76	0,0628	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 146.209.238	393696	€ 371,38	€ 274,37	€ 469,01	1,71	0,0535	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 107.966.993	298171	€ 362,10	€ 246,19	€ 568,21	2,31	0,1219	

Figuur 72: Resultaat simulatie 14: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	VERSCHIL VERDELING	
							Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)	Aantal verliezers
Cluster	Aantal gemeenten (N)							
Alle gemeenten	300			0,01	-0,257	293		7
Regionaalstedelijk gebied	11	-€ 22.499.077,52	-€ 25,17	0,01	-0,0189451	6		5
Platteland	97	€ 134.287.273,33	€ 127,89	-0,486224	-0,0167333	97		
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 99.182.072,04	€ 133,06	0,222224	0,0204632	21		
Grootstedelijke rand	19	€ 54.363.989,51	€ 177,46	0,023505	-0,0102102	19		
Overgangsgebied	93	€ 229.723.427,28	€ 145,81	-0,560624	-0,0407962	93		
Grootstedelijk gebied	2	-€ 715.854.300,54	-€ 887,02	0,089222	0,01915752			2
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 119.752.643,62	€ 169,90	-0,034067	-0,0378607	24		
Regionaalstedelijke rand	20	€ 50.403.682,76	€ 128,03	-0,006874	-0,0546209	20		
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 50.640.289,53	€ 169,84	0,165619	0,01817564	13		

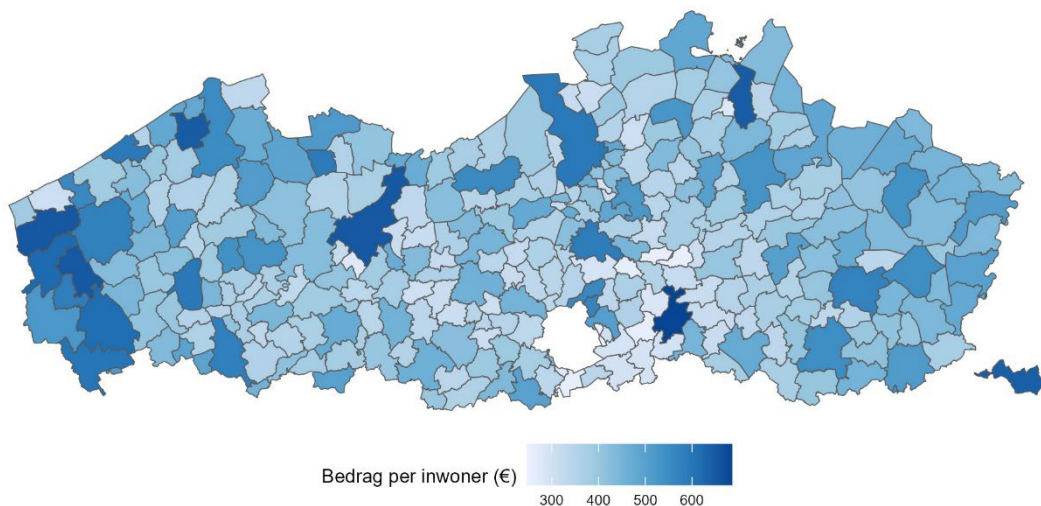
Figuur 73: Resultaat simulatie 14 versus huidig Gemeentefonds

Tegenover de resultaten van simulatie 13 neemt de ongelijkheid van de volledige verdeling nog sterker af tot een Gini-index van slechts 0,1350. In het algemeen stellen we vast dat de winnaars uit simulatie 13 er nu nog sterker op vooruit gaan, en de verliezers er sterker op achteruit gaan. Dit omdat de verliezen van de grootsteden nu nog groter zijn (gemiddeld € 887,02 per inwoner) en de regionale steden er nu ook gemiddeld op achteruitgaan (€ 25,17 per inwoner), al blijft het aantal

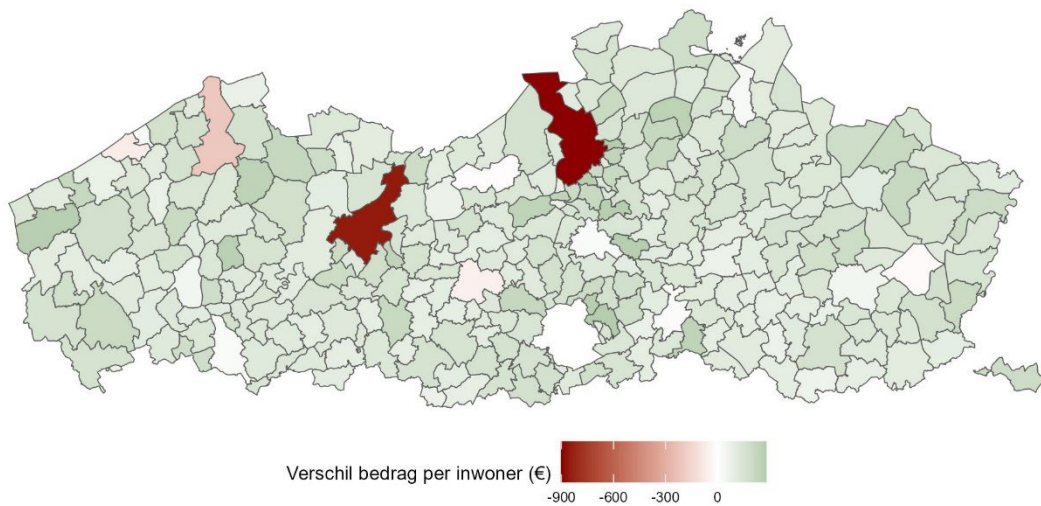
////////////////////////////////////

winnaars en verliezers in deze groep wel gelijk. Het totaal bij te passen bedrag om de minderontvangsten ten opzichte van de huidige verdeling te compenseren, bedraagt € 752.726.590 en zou dan ook quasi uitsluitend naar de grootsteden uitgaan.

Op de grootsteden en vijf verliezende regionale steden na, ontvangen de overige 293 gemeenten allemaal significant meer uit het fonds. Ook ten opzichte van simulatie 13 stijgen deze meerontvangsten. Dezelfde parallel zagen we in simulatie 7, waarbij duidelijk werd dat het gebruik van alternatieve centrumfunctie-indicatoren eerder in het nadeel werkt van de grootsteden en regionale steden, en in het voordeel van de overige types gemeenten. De gemeenten in de grootstedelijke rand, de Vlaamse rand rond Brussel en het kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau gaan er gemiddeld het meest op vooruit (ca. € 170 per inwoner). Verder neemt ook de ongelijkheid binnenin de meeste clusters af, hoofdzakelijk in de regionaalstedelijke rand en het overgangsgebied. Net zoals in simulatie 13 stellen we vast dat een afschaffing van de voorafnames op geen enkele manier gecompenseerd wordt door hen te vervangen door continue centrumfunctie-indicatoren, ook niet als er alternatieve centrumfunctie-indicatoren voor gebruikt worden. De werkelijke centrumfunctie van een gemeente laat zich immers niet enkel op basis van continue indicatoren meten. Centrumsteden onderscheiden zich ook in absolute termen, wat niet louter met een continue indicator gecapteerd wordt.

Figuur 74: Simulatie 14: bedrag/capita.

Figuur 75: Simulatie 14: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 15: BUDGET VOORAFNAMES NAAR SOCIALE CRITERIA

In deze simulatie wordt **het aparte deelbudget voor de voorafnames toegevoegd aan het deelbudget dat bestemd is voor de verdeling op basis van de sociale criteria**. Concreet wordt nu 55,9225% van het fonds verdeeld op basis van de bestaande sociale criteria. Aan de weging van de onderliggende 5 deelcriteria wordt niets gewijzigd. De facto wordt het Gemeentefonds nu dus verdeeld op basis van de criteria van centrumfunctie, open ruimte, sociale criteria en fiscale draagkracht, waarbij sociale criteria en fiscale draagkracht samen goed zijn voor meer dan 85% van de verdeling van de middelen.

Dimensie/clustero pdeling	Cluster/Indicator		Gewicht cluster/indicator	Gewicht dimensie/clustero pdeling	Bedrag	Verdelin
						Bedrag per inwoner/ per eenheid
			Vul als percentage in			Vul bedrag per inwoner in
Cluster uitrustingsgraad	B2	Goed uitgeruste centra	0,0000%	0,0000%	€ 0	€ 0,00
	C1	Zeer goed uitgerust	0,0000%		€ 0	€ 0,00
	C2	Goed uitgerust	0,0000%		€ 0	€ 0,00
	C3	Matig uitgerust	0,0000%		€ 0	€ 0,00
	C4	Zwak uitgerust	0,0000%		€ 0	€ 0,00
	SUBTOTAAL		0,0000%		€ 0	n.v.t.
Voorafnames huidig GF	Antwerpen & Gent		73,0318%	0,0000%	€ 0	€ 0,00
	Brugge Leuven		3,8951%		€ 0	€ 0,00
Eigen clustering 1	1	Vul in het tabblad voor in het tabblad	0,0000%	0,0000%	€ 0	€ 0,00
Eigen clustering 2			0,0000%	0,0000%	€ 0	€ 0,00
Centrumfunctie	Inwoneraantal ¹ x		0,0000%	7,9778%	€ 0	€ 0
	Tewerkstelling	eenheid maatstaf	50,0000%		€ 122.402.707	€ 38
	Bruto toegevoegde waarde	x1.000.000 euro	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling tertiair & quartair	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Tewerkstelling kennis & creativiteit	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Inkomende pendel	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
	Leerlingen hoger & secundair onderwijs	eenheid maatstaf	0,0000%		€ 0	€ 0
Leerlingen hoger & secundair + 1/2 leerling	eenheid maatstaf	50,0000%	€ 122.402.707	€ 126		
Open ruimte	Open ruimte kadaster	ha	100,0000%	5,9834%	€ 183.605.595	€ 196
	Open ruimte kadaster - alternatief	ha	0,0000%		€ 0	€ 0
Sociaal	Personen met verhoogde tegemoetkoming	eenheid maatstaf	6,6665%	55,9225%	€ 114.398.829	€ 120
	Sociale huurappartementen	eenheid maatstaf	20,0001%		€ 343.207.960	€ 3.599
	Geboorten kansarme gezinnen	eenheid maatstaf	20,0001%		€ 343.207.960	€ 41.370
	Kortgeschoolde werkzoekenden met werkloosheidsbijslag	eenheid maatstaf	26,6666%		€ 457.606.789	€ 10.020
	Leefloners	eenheid maatstaf	26,6666%		€ 457.606.789	€ 12.012

Figuur 76: Parameteraanpassingen simulatie 15

Resultaten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de effecten van deze simulatie. Globaal stellen we een grote verbetering vast inzake de gelijke verdeling over de gemeenten. De Gini-coëfficiënt daalt immers naar 19,57. Ook binnen de clusters zijn de verschillen vrij beperkt. Gemiddeld worden de hoogste bedragen per inwoner uitgekeerd aan de stedelijke clusters (grootstedelijk & regionaalstedelijk gebied). Om alle gemeenten status quo te houden dient 636,2 miljoen euro voorzien te worden. Deze middelen zijn noodzakelijke compensaties voor de grootsteden die ca. 583 miljoen euro verliezen ten opzichte van de situatie van vandaag, ca. 52 miljoen euro voor de regionaalstedelijke gemeenten en ca. 1 miljoen euro voor de gemeenten uit de grootstedelijke rand.

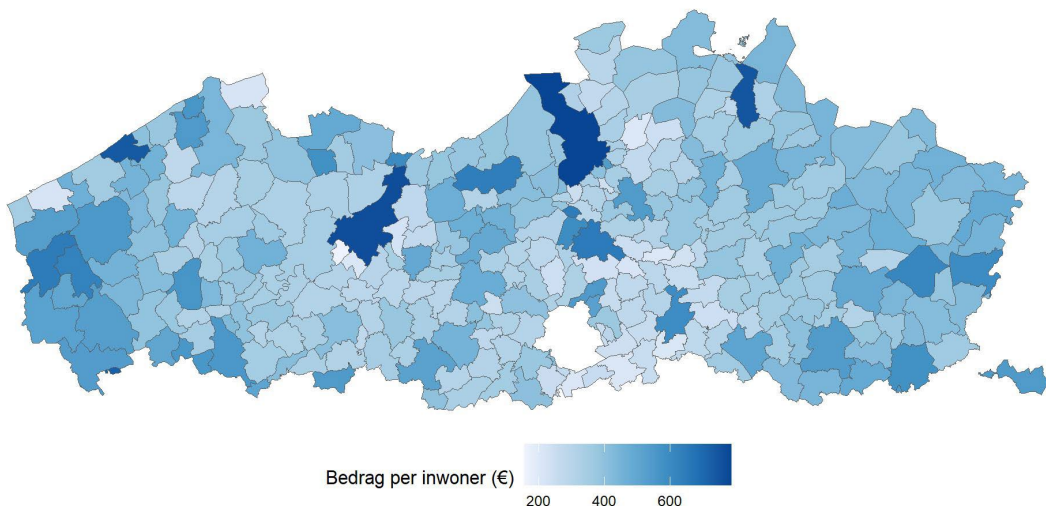
Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoner aantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			Vul vergelijkingsbasis in GF basisdotatie 2023
Alle gemeenten		300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 156,42	€ 785,69	5,02	0,1957	-€ 636.269.834
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 515.011.110	893804	€ 576,20	€ 442,34	€ 744,41	1,68	0,0914	-€ 52.091.859
Platteland		97	€ 386.988.685	1050007	€ 368,56	€ 252,93	€ 717,83	2,84	0,0967	
Structuurondersteunend kleinstedelij		21	€ 344.863.729	745420	€ 462,64	€ 220,43	€ 577,33	2,62	0,0982	-€ 1.057.265
Grootstedelijke rand		19	€ 101.044.948	306340	€ 329,85	€ 210,16	€ 534,45	2,54	0,1061	
Overgangsgebied		93	€ 533.767.505	1575507	€ 338,79	€ 156,42	€ 596,38	3,81	0,1320	
Grootstedelijk gebied		2	€ 627.885.837	807032	€ 778,02	€ 762,60	€ 785,69	1,03	0,0066	-€ 583.120.710
Kleinstedelijk gebied provinciaal nive		24	€ 324.133.036	704830	€ 459,87	€ 375,96	€ 641,78	1,71	0,0874	
Regionaalstedelijke rand		20	€ 139.548.893	393696	€ 354,46	€ 280,34	€ 440,01	1,57	0,0797	
Vlaams strategisch gebied rond Brus		13	€ 95.339.257	298171	€ 319,75	€ 206,82	€ 518,01	2,50	0,1187	

Figuur 77: Resultaat simulatie 15: VRIND-clusters

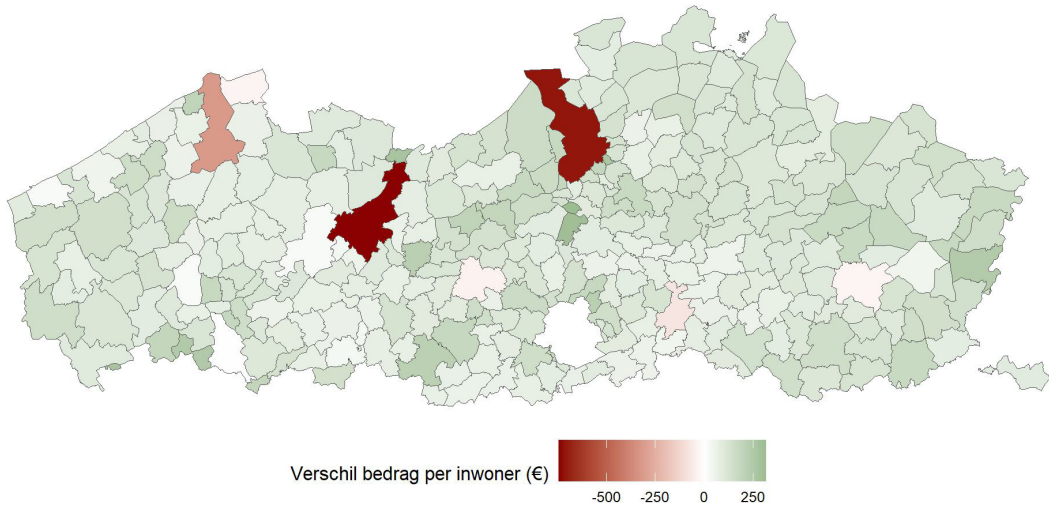
Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan 15inw.)	Aantal verliezers
Alle gemeenten		300			-7,26	-0,146	292	1	7
Regionaalstedelijk gebied		11	-€ 22.947.099,91	-€ 25,67	0,20	0,009014809	6	1	4
Platteland		97	€ 104.465.526,18	€ 99,49	-0,17308	-0,035923876	97		
Structuurondersteunend kleinstedelij		21	€ 79.001.397,42	€ 105,98	0,983714	-0,019599876	20		1
Grootstedelijke rand		19	€ 38.496.572,96	€ 125,67	0,801313	-0,059616064	19		
Overgangsgebied		93	€ 179.759.419,34	€ 114,10	1,182923	-0,029374164	93		
Grootstedelijk gebied		2	-€ 583.454.998,28	-€ 722,96	0,024988	0,005412554			2
Kleinstedelijk gebied provinciaal nive		24	€ 122.960.327,51	€ 174,45	-0,08759	-0,069170626	24		
Regionaalstedelijke rand		20	€ 43.719.119,23	€ 111,05	-0,14677	-0,019464631	20		
Vlaams strategisch gebied rond Brus		13	€ 37.999.735,54	€ 127,44	0,361562	-0,069794955	13		

Figuur 78: Resultaat simulatie 15 versus huidige Gemeentefonds

De simulatie levert 292 winnaars op; 1 gemeente blijft status quo en 7 gemeenten gaan erop achteruit.

Figuur 79: Simulatie 15 - bedrag/capita.

Figuur 80: Simulatie 15: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 16: VASTGEKLIKTE SOCIALE INDICATOREN

Deze simulatie bekijkt het effect om per legislatuur met **vastgeklikte sociale indicatoren** te werken zodat gemeenten waarvan het aantal leefloners, kansarme pasgeborenen, personen met een verhoogde tegemoetkoming, etc. afneemt doorheen de tijd, daar niet langer minder voor ontvangen. In de jaarlijkse verdeling van het fonds zou dit betekenen dat het budget dat volgens de sociale indicatoren wordt verdeeld, niet op basis van de meest recente cijfers verdeeld wordt, maar wel op basis van de cijfers die golden in het begin van de legislatuur. In deze simulatie wordt dus vermeden dat gemeenten waarvan de scores op de sociale indicatoren in de positieve richting evolueren daarvoor “bestraft” worden. Blijft men daarbij het principe van een gesloten enveloppe hanteren, dan betekent dit ook dat gemeenten waarvan de armoedeproblematiek toeneemt tijdens een legislatuur daar niet langer jaarlijks voor gecompenseerd worden. We gaan hiermee in tegen de huidige onderbouwing van de sociale indicatoren in het fonds. Deze volgen namelijk uit de logica dat ze onderliggende verschillen tussen gemeenten hun armoedeproblematieken capteren, en de gemeenten daar (deels) voor compenseren.

Om te weten welke gemeenten in de huidige verdeling “bestraft” worden, is het van belang op de hoogte te zijn dat het budget per indicator in de huidige verdeling steeds verdeelt op basis van de *relatieve* scores op de indicator. We gebruiken het aantal leefloners als voorbeeld om dit toe te lichten. Gemeenten wiens totaal aantal leefloners afneemt doorheen de tijd, kunnen nog steeds *meer* ontvangen uit deze sociale indicator als het aantal leefloners in Vlaanderen nog sterker afnam over dezelfde periode. Relatief ten opzichte van de andere gemeenten heeft de gemeente in kwestie meer nood aan extra middelen uit het fonds, terwijl dat in absolute termen niet per se zo is. Analoog kunnen gemeenten wiens totaal aantal leefloners toenemen ook *minder* ontvangen indien deze evolutie zich nog sterker doorzet in Vlaanderen in zijn geheel. Relatief ten opzichte van de andere gemeenten heeft de gemeente in kwestie nu *minder* nood aan extra middelen uit het fonds, terwijl in absolute termen het omgekeerde geldt.

Dit impliceert dat er twee mogelijke interpretaties zijn van wanneer een gemeente “bestraft” wordt door de verdeelsleutel van het huidige fonds. Ofwel zijn de bestrafte gemeenten alle gemeenten die doorheen de tijd beter zijn gaan scoren op een indicator ten opzichte van het Vlaams gemiddelde en

////////////////////////////////////

Indicator	Aantal "bestrafte" gemeenten	Vastgeklikt bedrag / bij te passen bedrag	Proportie van totaalbedrag indicator
Personen met verhoogde tegemoetkoming	60	€ 701.939,37	2,29%
Geboorten kansarme gezinnen	108	€ 10.141.361,05	11,05%
Laaggeschoolde werklozen	158	€ 6.177.045,21	5,05%
Leefloners	33	€ 2.325.710,14	1,90%
Totaal	228	€ 19.346.055,77	5,27%

Tabel 6: Samenvatting van de compensatiemaatregel voor sociale indicatoren in simulatie 16

Het verschil tussen 2017 en 2023 toont dat er in totaal zo'n 228 gemeenten op minstens één indicator "bestraft" worden. Zo'n 158 gemeenten zien zowel hun absolute als relatieve aantal laaggeschoolde werklozen afnemen tijdens deze periode. Deze gemeenten ontvangen volgens de huidige regeling minder in 2023 dan het geval zou zijn op basis van een in 2017 vastgeklikte indicator. Deze minderontvangsten bedragen € 6.177.045,21. Ook kregen zo'n 108 gemeenten in 2023 minder uit het fonds dan in 2017 door een afname van het aantal pasgeborenen in kansarme gezinnen. Het aantal laaggeschoolde werklozen en de kansarme pasgeborenen zijn dan ook de enige sociale indicatoren waarvan het Vlaams gemiddelde daalde tussen 2017 en 2023, waardoor heel wat gemeenten dus zowel een afname zagen in hun absoluut aantal kansarme pasgeborenen of laaggeschoolde werklozen. De gemeenten die vervolgens ook relatief lager scoorden ten opzichte van het Vlaams gemiddelde, worden dus "bestraft". Indien de minderontvangsten van deze gemeenten gecompenseerd zou worden, zien we dat er – specifiek in de onderzochte periode – wel een groter budget nodig zou zijn voor de afgenomen kansarme pasgeborenen (€ 10.141.361,05) dan voor de afname van het aantal personen met een verhoogde tegemoetkoming (€ 6.177.045,21).

Verder ontvangen zo'n 60 gemeenten minder in 2023 dan in 2017 door hun afgenomen aantal werklozen met werkloosheidsuitkeringsaanvraag, en zo'n 33 gemeenten ontvangen minder omwille van hun afgenomen aantal leefloners. Het gaat respectievelijk om een vastgeklikt bedrag van € 701.939,37 en € 2.325.710,14. Wil men deze bedragen compenseren zonder ze af te houden van de gemeenten waarvan de armoedeproblematiek toenam, dan zou op basis van de referentieperiode zo'n €19.346.055,77, ofwel 5,27% van het totaalbudget van deze indicatoren, moeten worden bijgepast om in alle compensaties te voorzien.

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERSCHIL VERDEELI						
		Aantal gemeenten (N)	Verskil totaalbedrag	Verskil bedrag per inwoner	Verskil spanningsratio	Verskil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)
Alle gemeenten	300	€ 19.346.056	€ 2,86	-0,01	-0,001	47	253	
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 3.108.524,60	€ 3,48	-0,01	0,0005043	2	9	
Platteland	97	€ 1.989.582,56	€ 1,89	0,045856	0,000571	13	84	
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 732.940,09	€ 0,98	-0,01485	0,0003404	1	20	
Grootstedelijke rand	19	€ 506.587,70	€ 1,65	-0,0199	-0,000331	3	16	
Overgangsgebied	93	€ 3.849.666,47	€ 2,44	-0,07951	0,0004659	11	82	
Grootstedelijk gebied	2	€ 4.140.330,11	€ 5,13	0,000734	0,0001623	1	1	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 2.940.102,85	€ 4,17	-0,01981	0,0020065	7	17	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 1.082.196,47	€ 2,75	0,020804	0,0017484	3	17	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 996.124,93	€ 3,34	-0,02838	-0,002043	6	7	

Figuur 81: Resultaat simulatie 16 versus huidige Gemeentefonds

Maken we per VRIND-cluster de vergelijking tussen een verdeling met deze compensatiemaatregel en de huidige ontvangsten van de gemeenten, dan zien we dat de gecompenseerde gemeenten redelijk homogeen verspreid zijn: er is niet één type gemeente dat significant bevoordeeld wordt

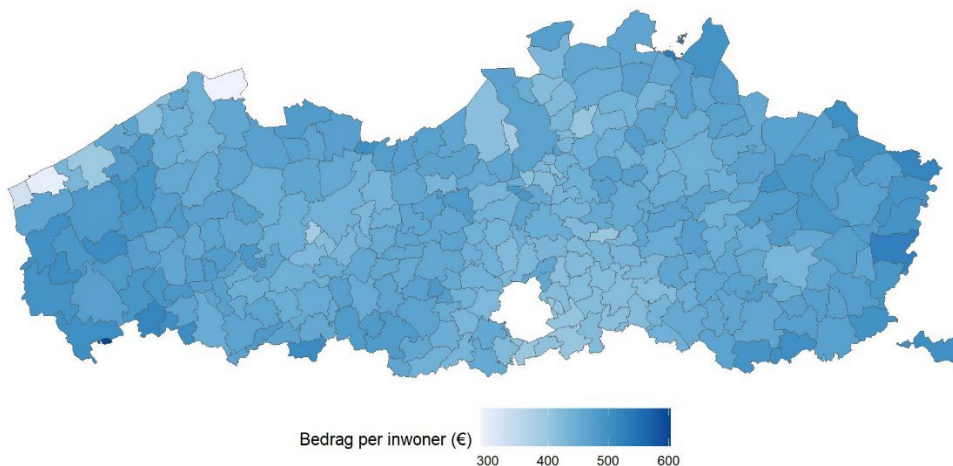
////////////////////////////////////

verklaren door de penalisatie gerelateerd aan de fiscale draagkrachtparameters die vnl. kustgemeenten ondergaan.

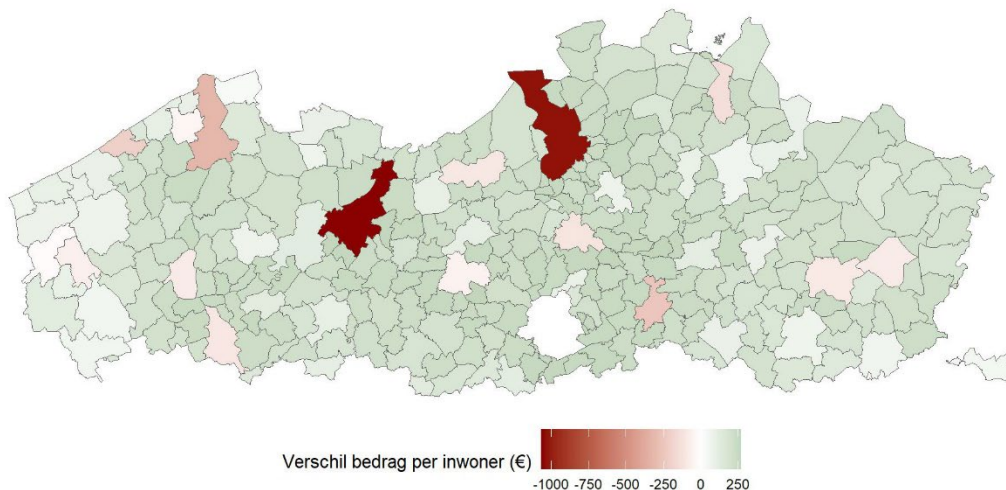
Door deze parametrisatie daalt de Gini-index aanzienlijk tot ca. 3% (-25,8 procentpunt). De verdeling van de middelen wordt dus veel gelijkjer dan met het huidige Gemeentefonds het geval is.

De verschillenanalyse in figuur 86 wijst uit dat de Gini-index in alle clusters daalt, met uitzondering van het grootstedelijk gebied. Deze parametrisatie resulteert in 283 winnaars, 0 status quo en 17 verliezers. De verliezers zijn voornamelijk te zoeken in regionaalstedelijk gebied, in grootstedelijk gebied maar, zij het in beperkte mate ook, op het platteland. De verliezen zijn in absolute termen aanzienlijk voor de grootsteden die hun dotatie/capita zien afnemen met 1.043,07 euro. Voor de regionaalstedelijke gemeenten is het verlies gemiddeld gelijk aan 152,49 euro. Wil men alle gemeenten status quo houden, dan is er € 977.990.316 nodig als compensatiebudget.

In het Vlaams strategisch gebied rond Brussel, de grootstedelijke rand, het overgangsgebied en de regionaalstedelijke rand ontvangen alle gemeenten in deze clusters gemiddeld meer dan 200 euro/inwoner meer dan in het huidige Gemeentefonds. Ook alle gemeenten uit het kleinstedelijk gebied van provinciaal niveau en de grote meerderheid van de plattelandsgemeenten gaan er aanzienlijk op vooruit. De gemeenten in het structuur ondersteunend kleinstedelijk gebied zien tevens een aangroei van de dotatie per capita, maar deze bedraagt gemiddeld slechts 91,72 euro.

Figuur 87: Simulatie 17: bedrag/capita.

Figuur 88: Simulatie 17: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 18: HET GEMEENTEFONDS MET EEN EXTRA BUDGET VOOR KLIMAAT

In simulatie 18 voegen we **een extra klimaatdimensie** toe aan het fonds. Stellen we dit blok buiten het huidige fonds, en voegen we een budget van € 100.000.000 toe aan de totaal te verdelen middelen die uitgaan naar het klimaatgerelateerde blok. De hoogte van dit bedrag is geen aanzet tot een concreet budget voor een klimaatblok in een hervormd fonds. Het bedrag is gekozen zodat duidelijk wordt welke gemeenten er het meest op vooruit zouden gaan bij het toevoegen van een klimaatgerelateerd blok. De grootteorde van deze verschuivingen zullen steeds proportioneel zijn aan de grootteorde van het toegekende budget.

Uit het voorgaande rapport blijkt dat de klimaatdimensie zich niet in een eenvoudig operationaliseerbare indicator laat vatten (Demuyne & Derudder, 2023a). Daarvan kunnen vooral de klimaatindicatoren omtrent wateroverlast en hittestress negatief sturende effecten teweegbrengen (bv. bouwen in overstromingsgevoelig gebied of niet-mitigeren van hittestress). Deze twee indicatoren laten we dan ook niet meewegen voor de klimaatdimensie van deze simulatie. We gaan enkel verder met de klimaatindicatoren die de ontharding van de kernen meet en het aantal landbouwpercelen met een kritieke droogtescore meet. Ook deze indicatoren komen met de nodige kanttekeningen. De indicator voor ontharding is gebaseerd op een weinig restrictieve definitie van ‘kernen’, waardoor vooral gemeenten met zeer dunbebouwde, en dus sterk ontharde ‘kernen’ beloond worden. In die zin is de indicator deels dubbelop met de indicator voor open ruimte. De indicator is zelf te berekenen op basis van de ontharding per 25 m² en de indeling in kernen zoals die driejaarlijks door Ruimte Vlaanderen worden vastgelegd. De indicator voor hittestress op gemeentelijk niveau is afgeleid van de door de VMM berekende hittestress per 100 m². De frequentie van actualisatie van deze indicator is niet gekend⁹. Zowel naar databeschikbaarheid als naar eenvoud in hun berekening zijn deze indicatoren dus niet optimaal.

Voor deze oefening voegen we een budget van € 100.000.000 extra toe aan het fonds. Wordt dit extra bedrag toegevoegd aan het totaal te verdelen budget in 2023, dan betekent dit dat er 0,3248% uitgaat naar het klimaatblok. Daarvan wordt de helft verdeeld volgens de onthardingsindicator en de helft volgens de droogte-indicator. Het budget dat uitgaat naar de overige dimensies wordt constant gehouden.

Dimensie/clusteropdeling	Cluster/Indicator		Gewicht cluster/indicator	Gewicht dimensie/clusteropdeling	Bedrag	Bedrag per inwoner / per eenheid
			Vul als percentage in			Vul bedrag per inwoner in
Klimaat	Droge landbouwperce	ha	50,0000%	0,3248%	€ 5.000.000	€ 431
	Gebouwen in overstro	aantal gebouwen	0,0000%		€ 0	€ 0
	Hittestress	aantal blootgestelde personen	0,0000%		€ 0	€ 0
	Ontharding kernen	ha	50,0000%		€ 5.000.000	€ 7.243
	SUBTOTAAL		100,0000%		€ 10.000.000	

Figuur 89: Parameteraanpassingen simulatie 18

⁹ Hetzelfde geldt overigens voor de indicatoren voor wateroverlast en hittestress.

Het aandeel dat volgens de huidige indicator wordt verdeeld, blijft constant op 5,9834%. Er wordt dan ook gekozen om de extra 4,0166% die binnen de dimensie open ruimte verdeeld wordt, te verdelen op basis van de gemiddelde weglengte per inwoner. Dit is immers de openruimte-indicator die het minst expliciet herverdeelt in het voordeel van de plattelandsgemeenten. Het is dus een 'zachtere' openruimte-indicator dan de huidige. De meeste andere combinaties van openruimte-indicatoren zullen het budget nog explicieter in het voordeel van de plattelandsgemeenten verdelen dan wat de onderstaande resultaten reflecteren. Van alle mogelijke simulaties waarin het gewicht van de openruimte-dimensie wordt verhoogd, is dit dan ook de simulatie waarbij zich de minst grote verschuivingen ten opzichte van de huidige verdeling zullen optekenen. Hanteert men hier de openruimte-indicator van het huidige fonds over de gehele 10% van het totaalbudget, dan worden de verschillen in ontvangsten sterker uitvergroot.

Open ruimte	Open ruimte kadaster	ha	59,8340%	10,0000%	€ 183.605.595	€ 196
		Open ruimte kadaster - alternatief	ha		0,0000%	€ 0
	Samenhangende open	ha	0,0000%	€ 0	€ 0	
	Open ruimte BRV	ha	0,0000%	€ 0	€ 0	
	Open ruimte BRV - alternatief	ha	0,0000%	€ 0	€ 0	
	Oppervlakte	ha	0,0000%	€ 0	€ 0	
	Weglengte	km	40,1660%		€ 123.252.705	€ 1.326
	SUBTOTAAL		100,0000%		€ 306.858.300	

Figuur 94: Parameteraanpassingen simulatie 19

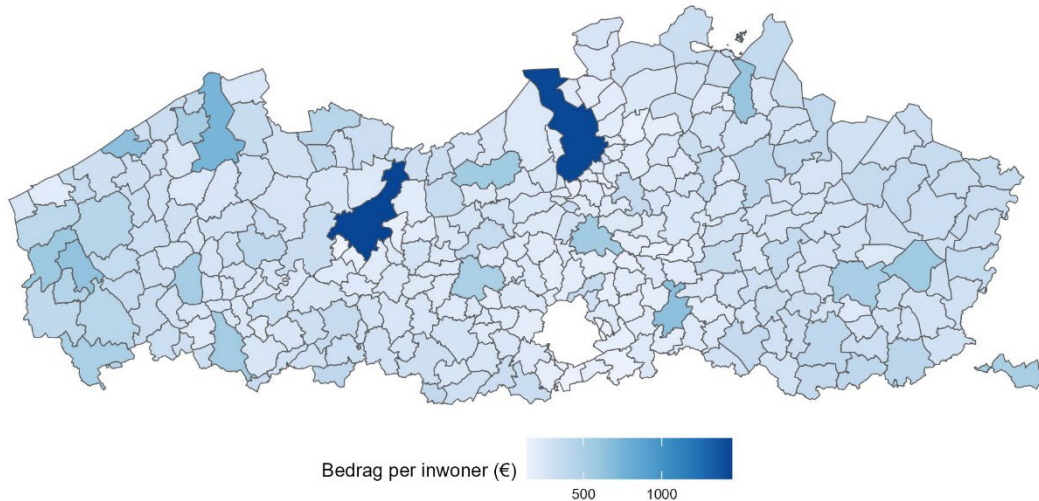
Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoners aantal	Bedrag per inwoner			Spannings-ratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			Vul vergelijkings basis in
Cluster									GF basisdotatie 2023	
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 137,28	€ 1.448,03	10,55	0,3761	-€ 61.268.304	
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 525.512.324	893804	€ 587,95	€ 500,36	€ 740,60	1,48	0,0693	-€ 12.288.143	
Platteland	97	€ 304.874.250	1050007	€ 290,35	€ 201,38	€ 624,94	3,10	0,1000		
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 268.601.336	745420	€ 360,34	€ 254,76	€ 423,86	1,66	0,0517	-€ 764.659	
Grootstedelijke rand	19	€ 63.428.985	306340	€ 207,05	€ 161,94	€ 266,70	1,65	0,0667	-€ 292.420	
Overgangsgebied	93	€ 376.542.103	1575507	€ 239,00	€ 137,28	€ 351,30	2,56	0,1081	-€ 45.608	
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.163.640.226	807032	€ 1.441,88	€ 1.438,82	€ 1.448,03	1,01	0,0014	-€ 47.366.321	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 208.212.194	704830	€ 295,41	€ 232,26	€ 433,11	1,86	0,0889	-€ 335.118	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 99.444.940	393696	€ 252,59	€ 190,21	€ 347,39	1,83	0,0691	-€ 71.612	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 58.326.641	298171	€ 195,61	€ 141,07	€ 293,52	2,08	0,0942	-€ 104.423	

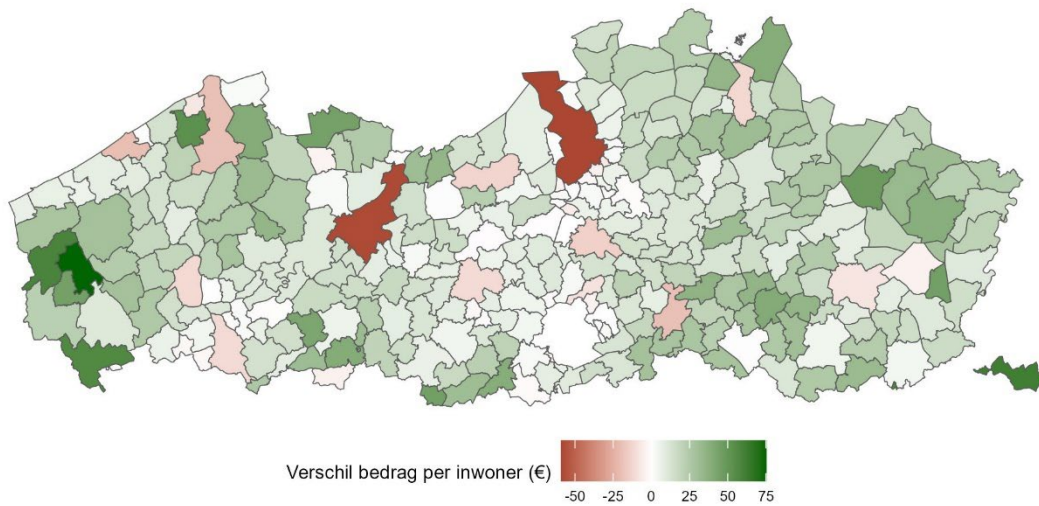
Figuur 95: Resultaat simulatie 19: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spannings-ratio	Verschil Gini-index	VERSCHIL VERDELING		
							Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €5/inw.)	Aantal verliezers
Cluster									
Alle gemeenten	300				-0,01	-0,020	234	50	16
Regionaalstedelijk gebied	11	-€ 12.445.886,26	-€ 13,92	-0,01	-0,0016809		1		10
Platteland	97	€ 22.351.090,67	€ 21,29	0,092067	0,0016502	96	1		
Structuurondersteunend kleinstedelijk	21	€ 2.739.004,81	€ 3,67	0,028386	0,0005699	9	11	1	
Grootstedelijke rand	19	€ 880.610,50	€ 2,87	-0,09492	-0,0033796	6	12	1	
Overgangsgebied	93	€ 22.534.017,67	€ 14,30	-0,07083	0,0011683	88	5		
Grootstedelijk gebied	2	-€ 47.700.608,70	-€ 59,11	0,001103	0,0002438			2	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 7.039.485,61	€ 9,99	0,070094	0,0020608	17	5	2	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 3.615.166,26	€ 9,18	0,109959	-0,0028275	14	6		
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 987.119,42	€ 3,31	-0,06229	-0,0095663	4		9	

Figuur 96: Resultaat simulatie 19 versus huidig Gemeentefonds

Figuur 97: Simulatie 19: bedrag/capita.

Figuur 98: Simulatie 19: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 20: GEMEENTEFONDS VOLGENS CRITERIA

In onderstaande simulatie worden het budget van de voorafnames op nul gezet en wordt het gehele fonds verdeeld via criteria. Ook de deelcluster van de centrumfunctie verdwijnt uit het model. Ter vervanging wordt het fonds verdeeld op basis van de volgende 4 deelcomponenten: uitrustingstrappen (35%), sociale indicatoren (30%), fiscale draagkracht (25%) en open ruimte (10%). De onderliggende criteria voor de deelcomponenten 'sociale indicatoren' en 'open ruimte' zijn dezelfde als deze die vandaag gelden. Dat geldt tevens voor hun gewichten.

In deze simulatie wordt ervan uitgegaan dat verstedelijking blijkt uit de uitrusting van de gemeente en uit de sociale indicatoren. De externe effecten of oversijpelingeffecten worden gecapteerd via de uitrustingstrappen. Omdat niet-verstedelijkte gemeenten doorgaans lager scoren op voorgaande indicatoren, wordt ook het gewicht van de component open ruimte opgetrokken van ca 6 naar 10 %, aangezien deze component belangrijker is voor de plattelands- en woongemeenten. In tegenstelling tot in het huidige Gemeentefonds waar de niet-verstedelijkte gemeenten niet trekken op de voorafnames, gaat nu ook een stuk van dat vroegere budget naar deze gemeenten via de

uitrustingscriteria en de sociale criteria. Om het geheel te financieren dient in dit model ook de component fiscale draagkracht minder sterk door te wegen (25% i.p.v. 30%).

Dimensie/clustero pdeling	Cluster/Indicator	Gewicht cluster/indicator	Gewicht dimensie/clustero pdeling	Bedrag	Bedrag per inwoner per eenheid	
						Vul als percentage in
57	Voorafnames huidige GF	Antwerpen & Gent	73,0318%		€ 0,00	
58		Brugge	3,8951%	0,0000%	€ 0,00	
59		Leuven	2,7260%		€ 0,00	
64	Eigen clustering 1	1	Vul in het tabblad	71,1861%	€ 764.541.638	€ 947,35
65		2	'Verdelingsdata' handmatig in welke gemeente tot welke zelf gedefinieerde cluster moet behoren. Gebruik voor de benaming van de clusters de exacte benaming die in de	17,0285%	€ 182.886.902	€ 215,95
66		3		7,3959%	€ 79.431.942	€ 70,34
67		4		2,6167%	€ 28.103.135	€ 24,92
68		5		1,7728%	€ 19.040.433	€ 10,41
69		6		0,0000%	€ 0,00	€ 0,00
80	Eigen clustering 2	Vul in het tabblad		0,0000%	0,0000%	€ 0,00
96	Centrumfunctie	Inwoneraantal^x	2	0,0000%	€ 0,00	
97		Tewerkstelling	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	
98		Bruto toegevoegde waarde	x1.000.000 euro	0,0000%	€ 0,00	
120	Open ruimte	Open ruimte kadaster	ha	100,0000%	€ 306.858.300	€ 328
121		Open ruimte kadaster - alternatief	ha	0,0000%	€ 0,00	€ 0
128	Sociaal	Personen met verhoogde tegemoet	eenheid maatstaf	6,6665%	€ 61.370.019	€ 64
129		Sociale huurappartementen	eenheid maatstaf	20,0001%	€ 184.116.211	€ 1.931
130		Geboorten kansarme gezinnen	eenheid maatstaf	20,0001%	€ 184.116.211	€ 22.193
131		Kortgeschoolde werkzoekenden me	eenheid maatstaf	26,6666%	€ 245.486.230	€ 5.375
132		Leefloners	eenheid maatstaf	26,6666%	€ 245.486.230	€ 6.444
133		Sociale huurappartementen en -w	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00
134		Minderjarigen met WZV ouder(s)	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00
135		65-plussers	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00
136		Ouderen met tegemoetkoming	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00
137		Kansarmoede onderwijs	personen x kansarmoedecrit	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00
138	Personen met betalingsachterstand	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00	
139	Alleenstaande ouders	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00	
140	Fiscale aangiften onder kritische g	eenheid maatstaf	0,0000%	€ 0,00	€ 0,00	
141	SUBTOTAAL			100,0000%	€ 920.574.900	
142	Klimaat	Droge landbouwpercelen	ha	0,0000%	€ 0,00	€ 0
143		gebouwen in verduurzamingsgebied	ha	0,0000%	€ 0,00	€ 0
147	Fiscaliteit	Inkohiering PB	APB-tarief (%)	62,9141%	€ 482.642.867	€ 0
148		Belastbaar KI	OOV (opcentiemen)	37,0859%	€ 284.502.883	€ 0
149		Ontvangsten andere lokale belasti	inw ² /LB	0,0000%	€ 0,00	€ 0
150	SUBTOTAAL			100,0000%	€ 767.145.750	

Figuur 99: Parameteraanpassingen simulatie 20

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoner aantal	Bedrag per inwoner			Spannings ratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v.
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			Vul vergelijkings basis in
Cluster										GF basisdotatie 2023
Alle gemeenten		300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 118,13	€ 1.389,67	11,76	0,3492	-€ 176.854.400
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 475.778.837	893804	€ 532,31	€ 468,32	€ 634,80	1,36	0,0526	-€ 66.530.349
Platteland		97	€ 326.564.556	1050007	€ 311,01	€ 213,86	€ 755,50	3,53	0,1145	-€ 341.425
Structuurondersteunend kleinstedelij		21	€ 268.459.034	745420	€ 360,14	€ 197,42	€ 453,05	2,29	0,0761	-€ 6.492.375
Grootstedelijke rand		19	€ 67.605.470	306340	€ 220,69	€ 148,18	€ 323,80	2,19	0,0993	-€ 649.067
Overgangsgebied		93	€ 401.522.555	1575507	€ 254,85	€ 118,13	€ 385,01	3,26	0,1277	-€ 450.500
Grootstedelijk gebied		2	€ 1.110.482.465	807032	€ 1.376,01	€ 1.348,55	€ 1.389,67	1,03	0,0066	-€ 100.524.082
Kleinstedelijk gebied provinciaal nive		24	€ 251.516.370	704830	€ 356,85	€ 277,70	€ 520,33	1,87	0,0924	
Regionaalstedelijke rand		20	€ 102.859.765	393696	€ 261,27	€ 197,92	€ 395,75	2,00	0,0660	-€ 1.756.737
Vlaams strategisch gebied rond Brus		13	€ 63.793.948	298171	€ 213,95	€ 147,53	€ 290,62	1,97	0,0986	-€ 109.865

Figuur 100: Resultaat simulatie 20: VRIND-clusters

Bovenstaande tabel geeft de resultaten weer van deze simulatie. Wat de globale Gini-index betreft, stellen we een beperkte daling vast naar 0,3492. Binnen de clusters is de gelijkheid vrij sterk (max. 0,1277 voor de gemeenten in overgangsgebied). De dotaties/inwoner variëren gemiddeld tussen 1.376 euro in grootsteden en 213 euro in het Vlaams strategisch gebied rond Brussel.

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING						
		Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanning ratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan 15inw.)
Cluster								
Alle gemeenten	300			-0,52	-0,029	252	19	29
Regionaalstedelijk gebied	11	-€ 62.179.373,39	-€ 69,57	-0,13	-0,024654402	3	1	7
Platteland	97	€ 44.041.396,83	€ 41,94	0,521554	-0,005349194	93	2	2
Structuurondersteunend kleinstedelij	21	€ 2.596.702,13	€ 3,48	0,659476	-0,001092969	10	2	9
Grootstedelijke rand	19	€ 5.057.094,93	€ 16,51	0,443387	0,010756002	12	3	4
Overgangsgebied	93	€ 47.514.469,61	€ 30,16	0,629576	-0,00249381	83	8	2
Grootstedelijk gebied	2	-€ 100.858.369,82	-€ 124,97	0,025194	0,005456424			2
Kleinstedelijk gebied provinciaal nive	24	€ 50.343.661,28	€ 71,43	0,079072	-0,023010723	23	1	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 7.029.991,48	€ 17,86	0,283162	-0,006120884	16	2	2
Vlaams strategisch gebied rond Brus	13	€ 6.454.426,95	€ 21,65	-0,17318	-0,004928368	12		1

Figuur 101: Resultaat simulatie 20 versus huidig Gemeentefonds

In totaal blijven 19 gemeenten status quo, maar 252 gemeenten gaan erop vooruit. De winnaars zijn vooral te situeren in de clusters platteland en overgangsgebied, maar ook de gemeenten in kleinstedelijk gebied van provinciaal niveau zijn op 1 uitzondering na winnaars in deze simulatie. De 29 verliezende gemeenten situeren zich in regionaalstedelijk gebied (7 op 11 gemeenten) of in structuurondersteunend kleinstedelijk gebied (9 op 21 gemeenten). Ook de 2 grootsteden behoren tot de verliezers. Op clusterniveau zien we dat het bedrag per inwoner enkel daalt in de regionale steden en in de grootsteden, maar in vergelijking met andere simulaties is de daling veel beperkter.

Indien men de verliezende gemeenten status quo wil houden is ca. 177 miljoen euro nodig ter compensatie.

Indien de gemeenten ingedeeld worden naar inwonersaantal (inwonerstrappen) dan zien we gemiddeld lagere dotaties/capita vanaf cluster 11 (70 000 inwoners of meer) enkel de stad Mechelen gaat er nog op vooruit. In absolute waarden zijn op zich aanvaardbaar. Procentueel blijft de daling van de dotatie/inwoner onder de 5% in de clusters 11, 13 en 15. In de gemeenten met meer dan 100 000 inwoners is de daling gemiddeld 13%. De verschillen tussen de steden in deze cluster zijn evenwel groot (Antwerpen: -7%; Gent: -10%; Brugge: -38%; Leuven: -26%).

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	Inwonerstrapp	VERSCHIL VERDELING						
		Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanning ratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan 15inw.)
Cluster								
Alle gemeenten	300			-0,52	-0,029	252	19	29
Cluster 15	1	-€ 1.042.715,49	-€ 11,58					1
Cluster 2	20	€ 19.373.234,50	€ 35,88	-0,25074	-0,005051304	18	1	1
Cluster 3	14	€ 18.638.520,24	€ 40,78	0,249636	-0,000985341	11		3
Cluster 1	228	€ 86.086.715,20	€ 28,15	1,912273	0,002950755	199	16	13
Cluster 17	4	-€ 153.737.697,95	-€ 149,32	0,716461	0,018818418			4
Cluster 4	13	€ 18.645.030,21	€ 38,51	-0,14418	-0,034787533	12		1
Cluster 6	5	€ 1.077.443,58	€ 4,61	-0,72507	-0,037527908	3	1	1
Cluster 7	1	€ 5.110.266,19	€ 101,60					
Cluster 5	7	€ 8.759.425,64	€ 29,47	-0,10152	-0,013627541	5		2
Cluster 10	2	€ 674.130,12	€ 5,07	0,037033	0,006470436	1	1	
Cluster 13	2	-€ 512.724,59	-€ 3,17	0,119449		1		1
Cluster 12	1	-€ 2.630.542,68	-€ 33,32					1
Cluster 14	1	€ 1.450.718,00	€ 16,37			1		
Cluster 11	1	-€ 1.891.802,98	-€ 26,21					1

Figuur 102: Resultaat simulatie 20 versus huidig Gemeentefonds volgens inwonerstrappen

Eigen clustering 1	1	Vul in het tabblad	71,1861%	40,0000%
	2	'Verdelingsdata' handmatig in	17,0285%	
	3	welke gemeente tot welke	7,3959%	
	4	zelf gedefinieerde cluster	2,6167%	
	5	moet behoren. Gebruik voor	1,7728%	
	6	de benaming van de clusters	0,0000%	
Eigen clustering 2		Vul in het tabblad	0,0000%	0,0000%
Centrumfunctie	Inwoneraantal^x	2	0,0000%	0,0000%
	Tewerkstelling	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Bruto toegevoegde waarde	x1.000.000 euro	0,0000%	
	Tewerkstelling kennis & creativiteit	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Inkomende pendel	eenheid maatstaf	25,0000%	
	Leerlingen hoger & secundair onderwijs	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Leerlingen hoger & secundair + 1/2 leerjaar	eenheid maatstaf	25,0000%	
	Instream secundair onderwijs	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Bedden capaciteit alg. & psych. ziekenhuizen	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Capaciteit WZC en assistentiewoningen	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Tewerkstelling horeca	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Toerismecapaciteit	eenheid maatstaf	25,0000%	
	Winkelvloeropp.	m²	0,0000%	
	Tewerkstelling detailhandel	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Aantal musea	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Tewerkstelling culturele en creatieve economie	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Bijzondere sportinfrastructuur	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Tewerkstelling sportsector	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Totale uitrusting	dimensieloos	0,0000%	
	Verkeersongevallen	eenheid maatstaf	0,0000%	
Misdrijven	eenheid maatstaf	0,0000%		
Restafval	kg	0,0000%		
SUBTOTAAL			100,0000%	
Open ruimte	Open ruimte kadaster	ha	100,0000%	15,0000%
	Open ruimte kadaster - alternatief	ha	0,0000%	
Sociaal	Personen met verhoogde tegemoetkoming	eenheid maatstaf	6,6665%	35,0000%
	Sociale huurappartementen	eenheid maatstaf	20,0001%	
	Geboorten kansarme gezinnen	eenheid maatstaf	20,0001%	
	Kortgeschoolde werkzoekenden met verhoogde tegemoetkoming	eenheid maatstaf	26,6666%	
	Leeffloners	eenheid maatstaf	26,6666%	
	Sociale huurappartementen en -woningen	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Minderjarigen met WZW ouder(s)	eenheid maatstaf	0,0000%	
	65-plussers	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Ouderen met tegemoetkoming	eenheid maatstaf	0,0000%	
	Kansarmoede onderwijs	personen x kansarmoedecriteria	0,0000%	
Personen met betalingsachterstand	eenheid maatstaf	0,0000%		
Alleenstaande ouders	eenheid maatstaf	0,0000%		
Fiscale aangiften onder kritische grens	eenheid maatstaf	0,0000%		
SUBTOTAAL			100,0000%	
Klimaat	Droge landbouwpercelen	ha	0,0000%	0,0000%
Fiscaliteit	Inkohiering PB	APB-tarief (%)	62,9141%	10,0000%
	Belastbaar KI	OOV (opcentiemen)	37,0859%	
	Ontvangsten andere lokale belastingen	inw²/LB	0,0000%	
	SUBTOTAAL			

Figuur 106: Parameteraanpassingen simulatie 21

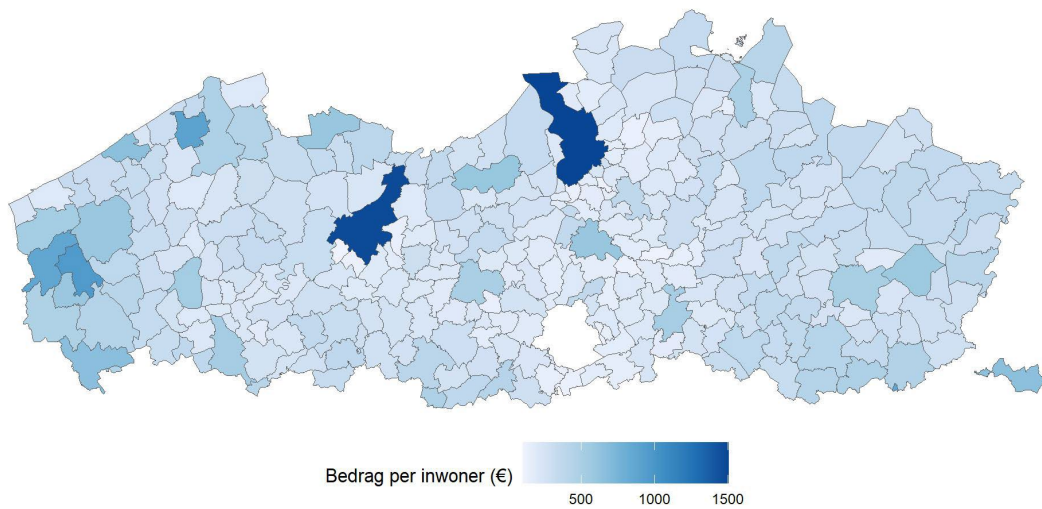
Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	VERDELING							
			Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spanningsratio (max/min)	Gini-index	Bij te passen bedrag t.o.v. Vul vergelijkingsbasis in GF basisdotatie 2023
					Gemiddelde	Minimum	Maximum			
Alle gemeenten		300	€ 3.068.583.000	6774807	€ 452,94	€ 102,85	€ 1.504,02	14,62	0,3922	-€ 117.391.148
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 480.539.026	893804	€ 537,63	€ 469,68	€ 650,19	1,38	0,0552	-€ 63.316.121	
Platteland	97	€ 319.042.753	1050007	€ 303,85	€ 193,58	€ 962,00	4,97	0,1495	-€ 3.260.026	
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	21	€ 259.341.593	745420	€ 347,91	€ 206,89	€ 453,60	2,19	0,0871	-€ 12.555.525	
Grootstedelijke rand	19	€ 57.391.290	306340	€ 187,35	€ 115,96	€ 280,34	2,42	0,1142	-€ 5.983.652	
Overgangsgebied	93	€ 362.443.291	1575507	€ 230,05	€ 102,85	€ 361,00	3,51	0,1437	-€ 11.688.560	
Grootstedelijk gebied	2	€ 1.205.702.244	807032	€ 1.494,00	€ 1.473,85	€ 1.504,02	1,02	0,0045	-€ 8.590.660	
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 238.044.936	704830	€ 337,73	€ 256,74	€ 585,01	2,28	0,1104	-€ 1.160.495	
Regionaalstedelijke rand	20	€ 90.584.842	393696	€ 230,09	€ 155,19	€ 447,62	2,88	0,0939	-€ 8.055.155	
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 55.493.025	298171	€ 186,11	€ 127,37	€ 252,76	1,98	0,1025	-€ 2.780.954	

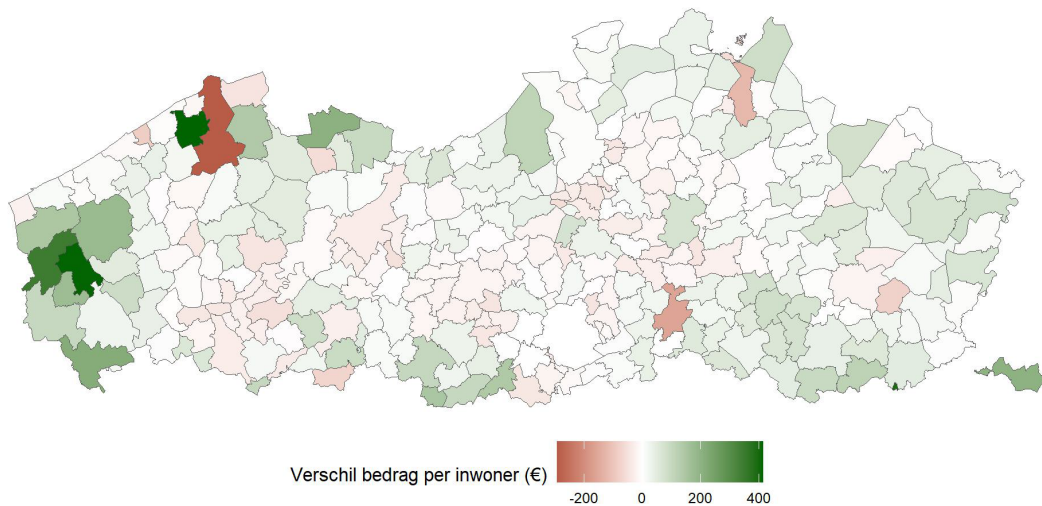
Figuur 107: Resultaat simulatie 21: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken		VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING 1 - VER							
		Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanningsratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €100k)	Aantal verliezers
Cluster										
Alle gemeenten		300		6774807		2,34	-0,005	154	30	116
Regionaalstedelijk gebied		11	-€ 57.419.183,95	893804	-€ 64,24	-0,10	-0,020810216	3		8
Platteland		97	€ 36.519.594,13	1050007	€ 34,78	1,958228	0,007013982	71	10	16
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied		21	-€ 6.520.738,92	745420	-€ 8,75	0,557086	0,001633371	7	3	11
Grootstedelijke rand		19	-€ 5.157.085,15	306340	-€ 16,83	0,6757	0,023200625	4	1	14
Overgangsgebied		93	€ 8.435.205,37	1575507	€ 5,35	0,880173	0,005933729	41	13	39
Grootstedelijk gebied		2	-€ 5.638.591,08	807032	-€ 6,99	0,015172	0,003306712	1		1
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 36.872.227,61	704830	€ 52,31	0,483996	-0,00636882	20		4
Regionaalstedelijke rand		20	-€ 5.244.931,69	393696	-€ 13,32	1,167996	-0,001466147	5	1	14
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	-€ 1.846.496,33	298171	-€ 6,19	-0,15856	0,006211941	2	2	9

Figuur 108: Resultaat simulatie 21 versus huidig Gemeentefonds

Figuur 109: Simulatie 21 - bedrag/capita.

Figuur 110: Simulatie 21: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 22: GEMEENTEFONDS MET SELECTIE ANDERE ALGEMENE WERKINGSDOTATIES MET BEHOUD HUIDIGE VERDELING

In dit onderdeel bespreken we de opbouw en resultaten van simulatie 22, ofwel de simulatie waarin we volgende algemene werkingsdotaties in hun huidige verdeling toevoegen aan het Gemeentefonds:

- Dotatie Elia-compensatie
- Dotatie sectorale subsidies
- Dotatie centrumsteden
- Dotatie provinciale instellingen
- Dotatie open ruime
- Subsidies grootstedelijke problematieken
- Subsidies gemeenten met een mobiliteitsknooppunt
- Regularisatiepremies contingentgesco's

Door aan de huidige verdeling van het Gemeentefonds bovenstaande algemene werkingsubsidies toe te voegen in hun huidige verdeling behouden elk van deze financieringsstromen hun eigen verdeellogica en staan ze dus los van de werking van het Gemeentefonds zelf.

In de rekentool worden de geselecteerde dotaties en subsidies meegeteld en verdeeld volgens de huidige verdelingsprincipes.

AANVULLENDE DOTATIES EN ANDERE ALGEMENE FINANCIERINGSSTROMEN		VERDELING 1				
Hoofdgroep	Subgroep	Vul bedragen 2023 in	In rekening nemen?	Verdelen volgens HUIDIGE verdelingsprincipes of INKANTELEN in verdeling volgens verdeelsleutel?	Indexering per financieringsstr oom per jaar	Effect op totale index
		Bedrag				
Aanvullende dotaties	Dotatie Elia-compensatie	€ 83.000.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie sectorale subsidies	€ 131.009.724,15	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie centrumsteden	€ 179.940.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie provinciale instellingen	€ 24.233.613,44	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
Andere algemene werkingsubsidies	Dotatie responsabiliseringsbijdrage	€ 240.162.939,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie open ruimte	€ 108.361.170,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies 50 plattelandsgemeenten	€ 7.472.984,20	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies grootstedelijke problematieken	€ 4.500.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies grootstedelijke problematieken in 5 centrumsteden	€ 14.274.239,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies gemeenten met mobiliteitsknooppunt	€ 2.500.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies VIA6-akkoord	€ 43.549.864,41	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies minderontvangsten	€ 38.144.759,63	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Regularisatiepremies contingentgesco's	€ 313.892.239,86	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Versterking werking energiecellen OCMW	€ 8.580.000,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Opvang oplopende personeels- en	€ 93.530.000,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	TOTAALBUDGET		€ 847.436.747,45			
TOTAALBUDGET NA INDEXERINGEN		€ 847.436.747,45				

Figuur 111: Parameteraanpassingen simulatie 22

////////////////////////////////////

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoner aantal	Bedrag per inwoner			Spannings-ratio (max/min)	Gini-index
					Gemiddelde	Minimum	Maximum		
Alle gemeenten		300	€ 3.916.019.747	6774807	€ 578,03	€ 161,53	€ 1.750,41	10,84	0,3519
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 666.500.651	893804	€ 745,69	€ 652,40	€ 884,37	1,36	0,0527
Platteland		97	€ 403.462.538	1050007	€ 384,25	€ 250,23	€ 715,06	2,86	0,0984
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied		21	€ 346.993.199	745420	€ 465,50	€ 348,93	€ 635,09	1,82	0,0630
Grootstedelijke rand		19	€ 86.395.882	306340	€ 282,03	€ 223,11	€ 326,87	1,47	0,0563
Overgangsgebied		93	€ 510.055.515	1575507	€ 323,74	€ 199,97	€ 464,89	2,32	0,1075
Grootstedelijk gebied		2	€ 1.407.444.502	807032	€ 1.743,98	€ 1.740,77	€ 1.750,41	1,01	0,0012
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 283.174.614	704830	€ 401,76	€ 315,83	€ 599,50	1,90	0,0823
Regionaalstedelijke rand		20	€ 133.066.120	393696	€ 337,99	€ 252,26	€ 430,58	1,71	0,0672
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	€ 78.926.726	298171	€ 264,70	€ 161,53	€ 401,16	2,48	0,1023

Figuur 112: Resultaat simulatie 22: VRIND-clusters

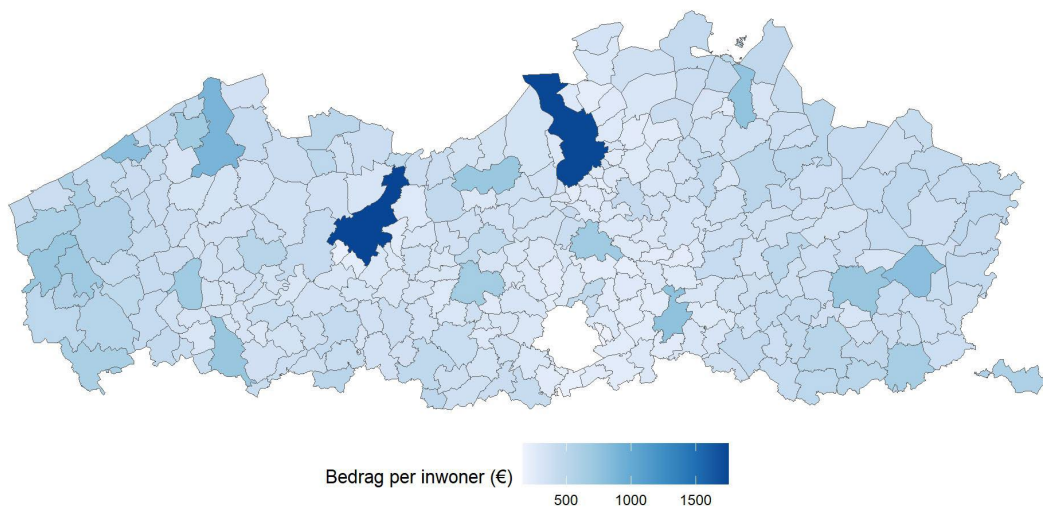
Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	VERSCHIL VERDELING 1 - VER							
			Verskil totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Verskil bedrag per inwoner	Verskil spanning ratio	Verskil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan 5 inw.)	Aantal verliezers
Alle gemeenten		300	€ 847.436.747	6.774.807	€ 125,09	-1,44	0,001	300		
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 128.542.441,12	893.804	€ 143,82	-0,13	-0,010712754	11		
Platteland		97	€ 120.939.379,36	1.050.007	€ 115,18	-0,15363	-0,04111654	97		
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied		21	€ 81.130.867,82	745.420	€ 108,84	0,184719	-0,032667468	21		
Grootstedelijke rand		19	€ 23.847.506,91	306.340	€ 77,85	-0,27675	-0,057946435	19		
Overgangsgebied		93	€ 156.047.429,61	1.575.507	€ 99,05	-0,30494	-0,025340109	93		
Grootstedelijk gebied		2	€ 196.103.666,87	807.032	€ 242,99	0,000238	5,26897E-05	2		
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 82.001.904,86	704.830	€ 116,34	0,103542	-0,042814023	24		
Regionaalstedelijke rand		20	€ 37.236.346,52	393.696	€ 94,58	-0,00944	-0,009296303	20		
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	€ 21.587.204,39	298.171	€ 72,40	0,340542	-0,035760937	13		

Figuur 113: Resultaat simulatie 22 versus huidig Gemeentefonds

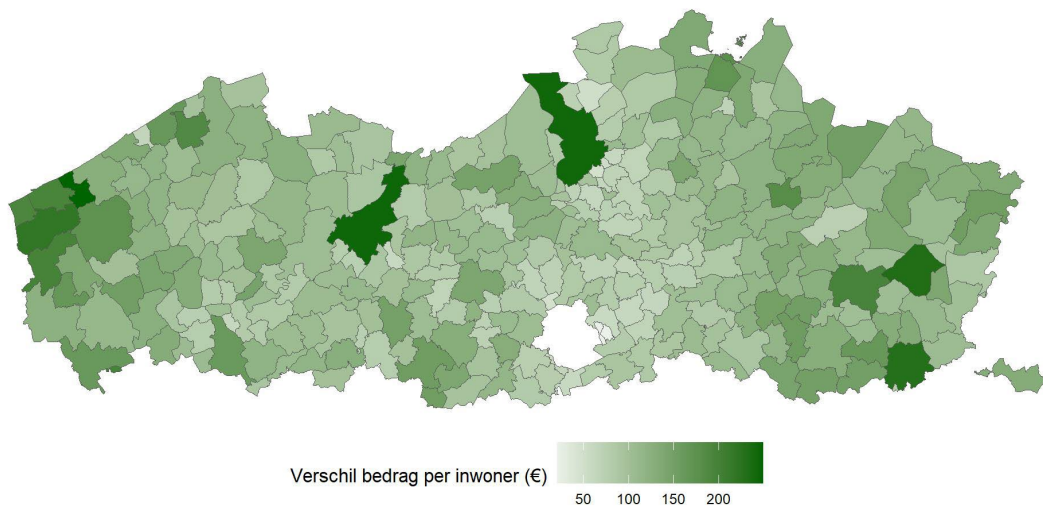
De resultaten tonen dat de Gini-index over alle gemeenten heen nauwelijks wijzigt. Per cluster bekeken neemt de ongelijkheid in alle clusters behalve het grootstedelijk gebied af.

Door de toevoeging van de algemene werkingsdotaties verhoogt het totaalbudget met € 847.436.747,45. Alle gemeenten gaan erop vooruit in dit scenario omdat er enerzijds niet aan de bestaande verdeling van het Gemeentefonds wordt geraakt en anderzijds alle gemeenten uit 1 of meer algemene werkingssubsidies middelen ontvangen. Gemiddeld voor alle gemeenten is er toename van 125,09 €/inwoner. De cluster grootstedelijk gebied stijgt het sterkst met € 242,99 per inwoner, gevolgd door het regionaalstedelijk gebied met € 143,82. Hoewel het grootstedelijk gebied en het regionaalstedelijk gebied uitgesloten zijn van het fonds open ruimte dat een aanzienlijk budget omvat, trekken zij in andere algemene werkingsdotaties exclusief (dotatie centrumsteden) of bovengemiddeld middelen.

Het gemiddeld bedrag per inwoner neemt het minst toe in het Vlaams strategisch gebied rond Brussel (+€ 72,40), de grootstedelijke rand (+€ 77,85), de regionaalstedelijke rand (+€ 94,58) en het overgangsgebied (+€ 99,05). Deze clusters zijn in mindere mate de focus van de aanvullende dotaties voor bepaalde specifieke uitdagingen en ontvangen gemiddeld minder middelen uit deze fondsen.

Figuur 114: Simulatie 22: bedrag/capita.

Figuur 115: Simulatie 22: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 23: GEMEENTEFONDS MET INKANTELEN SELECTIE ALGEMENE WERKINGS DOTATIES

In deze simulatie kanten we onderstaande algemene werkingsdotaties in het Gemeentefonds in:

- Dotatie Elia-compensatie
- Dotatie sectorale subsidies
- Dotatie centrumsteden
- Dotatie provinciale instellingen
- Dotatie open ruimte
- Subsidies grootstedelijke problematieken
- Subsidies gemeenten met een mobiliteitsknooppunt

- Regularisatiepremies contingentgesco's

In tegenstelling tot simulatie 22 passen we de verdeling van het Gemeentefonds toe op de budgetten van bovengenoemde algemene werkingsdotaties door ze toe te voegen aan het totaalbudget van het Gemeentefonds. De ingekantelde algemene werkingsdotaties verhogen het totale budget van het Gemeentefonds waarna de verdelingsprincipes van het Gemeentefonds toegepast worden, en niet langer die van de individuele dotaties. De geldende penalisatieregeling is zo dus ook van toepassing op de ingekantelde budgetten.

In de rekentool worden de geselecteerde dotaties en subsidies ingekanteld en volgens de verdelingsprincipes van het Gemeentefonds verdeeld.

AANVULLENDE DOTATIES EN ANDERE ALGEMENE FINANCIERINGSSTROMEN		VERDELING 1				
Hoofdgroep	Subgroep	Vul bedragen 2023 in	In rekening nemen?	Verdelen volgens HUIDIGE verdelingsprincipes of INKANTELEN in verdeling volgens verdeelsleutel?	Indexering per financieringsstrooom per jaar	Effect op totale index
		Bedrag				
Aanvullende dotaties	Dotatie Elia-compensatie	€ 83.000.000,00	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Dotatie sectorale subsidies	€ 131.009.724,15	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Dotatie centrumsteden	€ 179.940.000,00	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Dotatie provinciale instellingen	€ 24.233.613,44	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
Andere algemene werkingsubsidies	Dotatie responsabiliseringsbijdrage	€ 240.162.939,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie open ruimte	€ 108.361.170,00	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Subsidies 50 plattelandsgemeenten	€ 7.472.984,20	NEE	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Subsidies grootstedelijke problematieken	€ 4.500.000,00	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Subsidies grootstedelijke problematieken in 5 centrumsteden	€ 14.274.239,00	NEE	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Subsidies gemeenten met mobiliteitsknooppunt	€ 2.500.000,00	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Subsidies VIA6-akkoord	€ 43.549.864,41	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies minderontvangsten	€ 38.144.759,63	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Regularisatiepremies contingentgesco's	€ 313.892.239,86	JA	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Versterking werking energiecellen OCMW	€ 8.580.000,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Opvang oplopende personeels- en	€ 93.530.000,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
TOTAALBUDGET		€ 847.436.747,45				0,00%
TOTAALBUDGET NA INDEXERINGEN		€ 847.436.747,45				

Figuur 116: Parameteraanpassingen simulatie 23

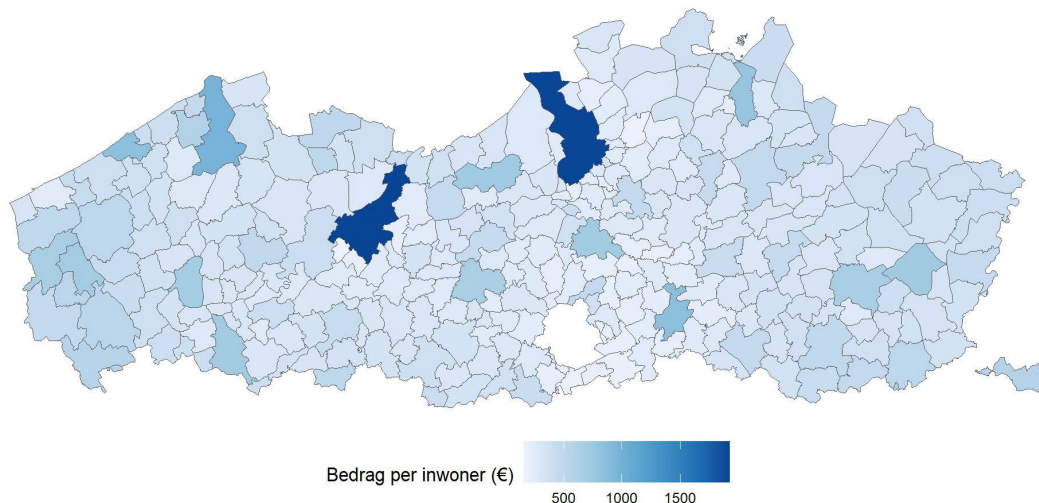
//

Gemeentefonds het extra budget vooral ten voordele van de groot – en centrumsteden herverdeeld wordt.

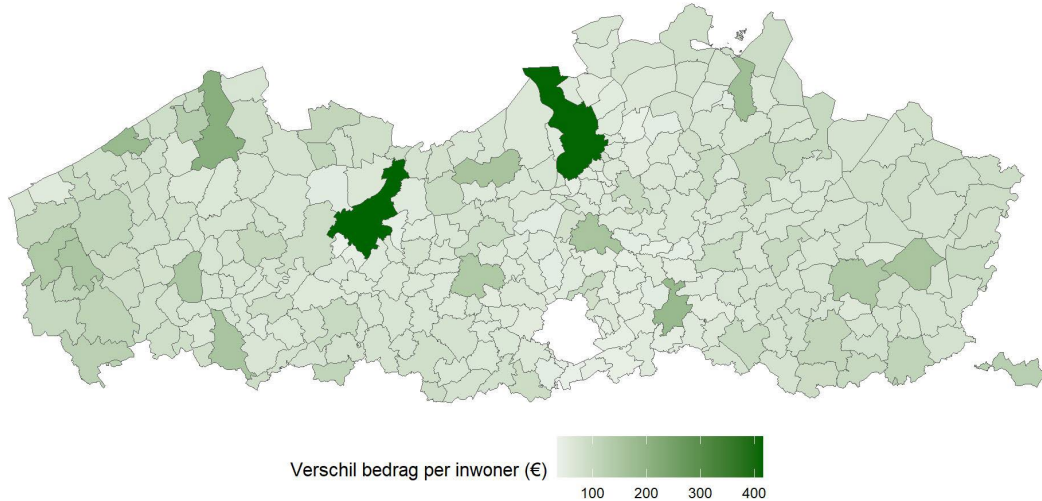
Tabel 7: Vergelijking behoud huidige verdeling vs inkantelen algemene werkingssubsidies

Cluster	Behoud huidige verdeling algemene werkingssubsidies (simulatie 22)	Inkantelen algemene werkingssubsidies (simulatie 23)
Grootstedelijk gebied	242,99 €	414,50 €
Regionaalstedelijk gebied	143,82 €	166,21 €
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	116,34 €	78,82 €
Platteland	115,18 €	74,33 €
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	108,84 €	98,49 €
Overgangsgebied	99,05 €	62,06 €
Regionaalstedelijke rand	94,58 €	67,22 €
Grootstedelijke rand	77,85 €	56,38 €
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	72,40 €	53,11 €

De gerichtheid van de werkingssubsidies wordt tenietgedaan door ze aan het totaalbudget van het Gemeentefonds toe te voegen waardoor de bestaande verhoudingen binnen het Gemeentefonds enkel versterkt worden. De aandelen van de gemeenten blijven hetzelfde maar de gemeenten die voor de inkanteling de hoogste dotaties per inwoner hadden genieten het meeste voordeel.

Figuur 119: Simulatie 23: bedrag/capita.

Figuur 120: Simulatie 23: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 24: GEMEENTEFONDS MET SELECTIE ANDERE ALGEMENE WERKINGSBOTATIES MET BEHOUD HUIDIGE VERDELING INCLUSIEF RESPONSABILISERINGSBIJDRAGE

In dit onderdeel bespreken we de opbouw en resultaten van simulatie 24, ofwel de simulatie waarin we volgende algemene werkingsdotaties in hun huidige verdeling toevoegen aan het Gemeentefonds:

- Dotatie Elia-compensatie
- Dotatie sectorale subsidies
- Dotatie centrumsteden
- Dotatie provinciale instellingen
- Dotatie open ruimte
- Subsidies grootstedelijke problematieken
- Subsidies gemeenten met een mobiliteitsknooppunt
- Regularisatiepremies contingentgesco's
- **Responsabiliseringsbijdrage**

Door aan de huidige verdeling van het Gemeentefonds bovenstaande algemene werkingssubsidies toegevoegd toe te voegen in hun huidige verdeling behouden elk van deze financieringsstromen hun eigen verdeellogica en staan ze dus los van de werking van het Gemeentefonds zelf.

In de rekentool worden de geselecteerde dotaties en subsidies meegeteld en verdeeld volgens de huidige verdelingsprincipes.

////////////////////////////////////

AANVULLENDE DOTATIES EN ANDERE ALGEMENE FINANCIERINGSSTROMEN		VERDELING 1				
Hoofdgroep	Subgroep	Vul bedragen 2023 in	In rekening nemen?	Verdelen volgens HUIDIGE verdelingsprincipes of INKANTELEN in verdeling volgens verdeelsleutel?	Indexering per financieringsstrooim per jaar	Effect op totale index
		Bedrag				
Aanvullende dotaties	Dotatie Elia-compensatie	€ 83.000.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie sectorale subsidies	€ 131.009.724,15	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie centrumsteden	€ 179.940.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie provinciale instellingen	€ 24.233.613,44	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
Andere algemene werkingssubsidies	Dotatie responsabiliseringsbijdrage	€ 240.162.939,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Dotatie open ruimte	€ 108.361.170,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies 50 plattelandsgemeenten	€ 7.472.984,20	NEE	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Subsidies grootstedelijke problematieken	€ 4.500.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies grootstedelijke problematieken in 5 centrumsteden	€ 14.274.239,00	NEE	INKANTELEN	0,00%	0,00%
	Subsidies gemeenten met mobiliteitsknooppunt	€ 2.500.000,00	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies VIA6-akkoord	€ 43.549.864,41	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Subsidies minderontvangsten	€ 38.144.759,63	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Regularisatiepremies contingentgesco's	€ 313.892.239,86	JA	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Versterking werking energiecellen OCMW	€ 8.580.000,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	Opvang oplopende personeels- en	€ 93.530.000,00	NEE	HUIDIG	0,00%	0,00%
	TOTAALBUDGET		€ 1.087.599.686,45			
TOTAALBUDGET NA INDEXERINGEN		€ 1.087.599.686,45				

Figuur 121: Parameteraanpassingen simulatie 24.

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	Aantal gemeenten (N)	Totaalbedrag	Totaal inwoner aantal	Bedrag per inwoner			Spanning s-ratio (max/min)	Gini-index
					Gemiddelde	Minimum	Maximum		
Alle gemeenten		300	€ 4.156.182.686	6774807	€ 613,48	€ 163,14	€ 1.894,47	11,61	0,3627
Regionaalstedelijk gebied		11	€ 728.932.475	893804	€ 815,54	€ 715,44	€ 1.014,24	1,42	0,0604
Platteland		97	€ 409.323.329	1050007	€ 389,83	€ 250,23	€ 717,55	2,87	0,1002
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied		21	€ 374.945.555	745420	€ 503,00	€ 369,25	€ 699,99	1,90	0,0696
Grootstedelijke rand		19	€ 91.444.941	306340	€ 298,51	€ 235,80	€ 351,37	1,49	0,0578
Overgangsgebied		93	€ 526.798.252	1575507	€ 334,37	€ 199,97	€ 495,21	2,48	0,1063
Grootstedelijk gebied		2	€ 1.509.660.633	807032	€ 1.870,63	€ 1.822,72	€ 1.894,47	1,04	0,0085
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau		24	€ 297.024.402	704830	€ 421,41	€ 316,79	€ 656,10	2,07	0,0896
Regionaalstedelijke rand		20	€ 136.527.278	393696	€ 346,78	€ 260,47	€ 442,45	1,70	0,0703
Vlaams strategisch gebied rond Brussel		13	€ 81.525.822	298171	€ 273,42	€ 163,14	€ 420,57	2,58	0,1051

Figuur 122: Resultaat simulatie 24: VRIND-clusters

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken	VRIND-cluster	VERSCHIL VERDELING 1 - VER							
		Aantal gemeenten (N)	Verschil totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Verschil bedrag per inwoner	Verschil spanning ratio	Verschil Gini-index	Aantal winnaars	Aantal status quo (bij verschil kleiner dan €100k)
Alle gemeenten	300	€ 1.087.599.686	6.774.807	€ 160,54	-0,67	0,012	300		
Regionaalstedelijk gebied	11	€ 190.974.264,69	893.804	€ 213,66	-0,07	-0,009932983	11		
Platteland	97	€ 126.800.169,72	1.050.007	€ 120,76	-0,14369	-0,042988809	97		
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	21	€ 109.083.223,17	745.420	€ 146,34	0,260325	-0,040434479	21		
Grootstedelijke rand	19	€ 28.896.566,18	306.340	€ 94,33	-0,25166	-0,069093039	19		
Overgangsgebied	93	€ 172.790.166,93	1.575.507	€ 109,67	-0,15334	-0,029832706	93		
Grootstedelijk gebied	2	€ 298.319.798,10	807.032	€ 369,65	0,03407	0,00733697	2		
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	24	€ 95.851.692,87	704.830	€ 135,99	0,27642	-0,045480104	24		
Regionaalstedelijke rand	20	€ 40.697.504,30	393.696	€ 103,37	-0,01768	-0,015082744	20		
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	13	€ 24.186.300,47	298.171	€ 81,12	0,435041	-0,039404777	13		

Figuur 123: Resultaat simulatie 24 versus huidig Gemeentefonds

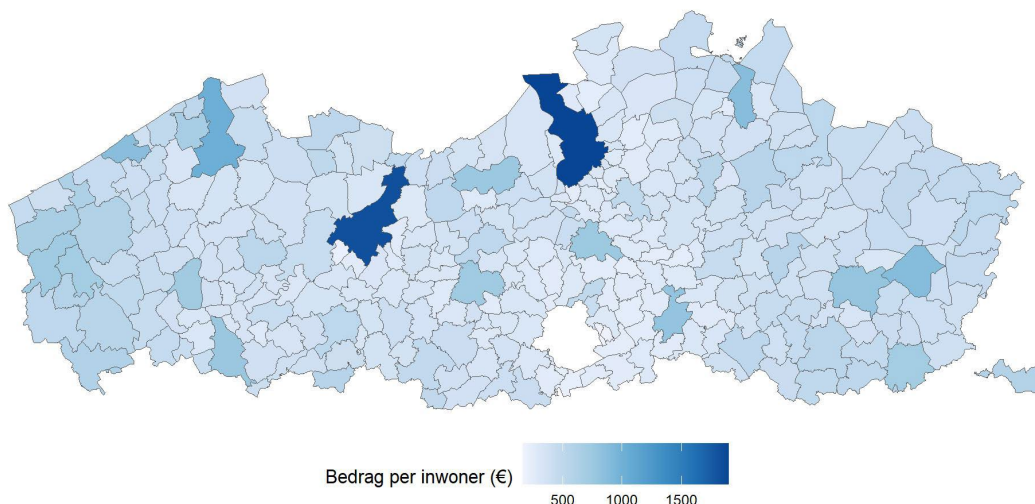
De resultaten tonen dat de Gini-index over alle gemeenten met 1,2 procentpunt afneemt tot 36,27%. De ontvangen budgetten per cluster komen, met uitzondering van de Gini-coëfficiënt in het grootstedelijk gebied, net als in simulatie 22 iets dichter bij mekaar te liggen. De toenemende Gini-coëfficiënt in het grootstedelijk gebied is echter veel beperkter vergeleken met simulatie 22, terwijl de dalende Gini-coëfficiënten in de overige clusters net iets meer uitgesproken zijn.

Door boven op de toevoeging van de algemene werkingsdotaties ook de responsabiliseringsbijdrage toe te voegen, verhoogt de toename van het budget van € 847.436.747,45 naar € 1.087.599.686,45. Over alle gemeenten heen is er een gemiddelde toename van 160 €/inw. De cluster grootstedelijk gebied stijgt het sterkst met 369,65 €/inwoner, gevolgd door het regionaalstedelijk gebied met 213,066 €/inwoner. In tabel 8 zien we dat het bedrag per inwoner door de responsabiliseringsbijdrage toe te voegen in vergelijking met simulatie 22 in het grootstedelijk gebied met 34% toeneemt, in het regionaalstedelijk gebied met 33% terwijl de plattelandsgemeenten hun toelage slechts 5% zien stijgen.

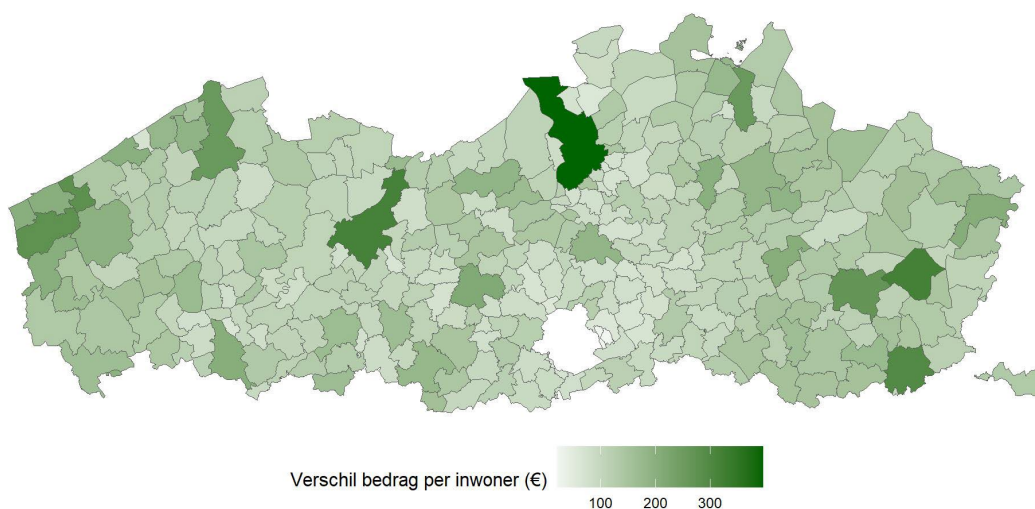
Het gemiddeld bedrag per inwoner neemt ook met de responsabiliseringsbijdrage het minst toe in het Vlaams strategisch gebied rond Brussel (+81,12 €), de grootstedelijke rand (+94,133 €), de regionaalstedelijke rand (+103,37 €) en het overgangsgebied (+109,67 €).

Tabel 8: Verhouding bedrag per inwoner 22 vs simulatie 24

Cluster	Verschil bedrag/inw. 22 vs Gemeentefonds 2023	Verschil bedrag/inw. 24 vs Gemeentefonds 2023	Toename simulatie 22 in vergelijking met simulatie 24
Grootstedelijk gebied			34%
	242,99 €	369,65 €	
Regionaalstedelijk gebied	143,82 €	213,66 €	33%
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	108,84 €	146,34 €	26%
Grootstedelijke rand	77,85 €	94,33 €	17%
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	116,34 €	135,99 €	14%
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	72,40 €	81,12 €	11%
Overgangsgebied	99,05 €	109,67 €	10%
Regionaalstedelijke rand	94,58 €	103,37 €	9%
Platteland	115,18 €	120,76 €	5%

Figuur 124: Simulatie 24: bedrag/capita.

Figuur 125: Simulatie 24: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig Gemeentefonds

SIMULATIE 25: GEMEENTEFONDS MET INKANTELEN SELECTIE ANDERE ALGEMENE WERKINGSDOTATIES INCL. RESPONSABILISERINGSBIJDRAGE

In dit onderdeel bespreken we de opbouw en resultaten van simulatie 25, ofwel de simulatie waarin we onderstaande algemene werkingsdotaties in hun huidige verdeling in het Gemeentefonds inkantelen:

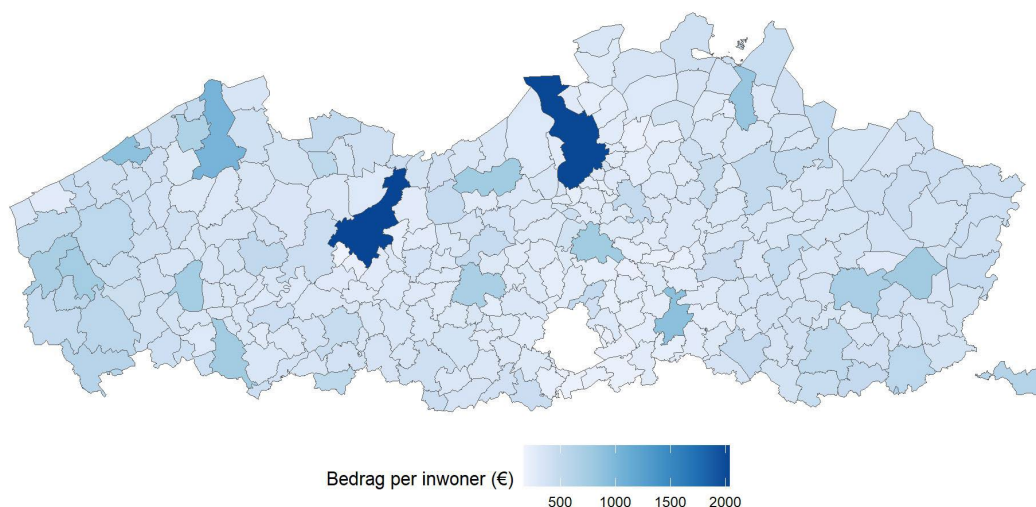
- Dotatie Elia-compensatie
- Dotatie sectorale subsidies
- Dotatie centrumsteden
- Dotatie provinciale instellingen
- Dotatie open ruime
- Subsidies grootstedelijke problematieken
- Subsidies gemeenten met een mobiliteitsknooppunt

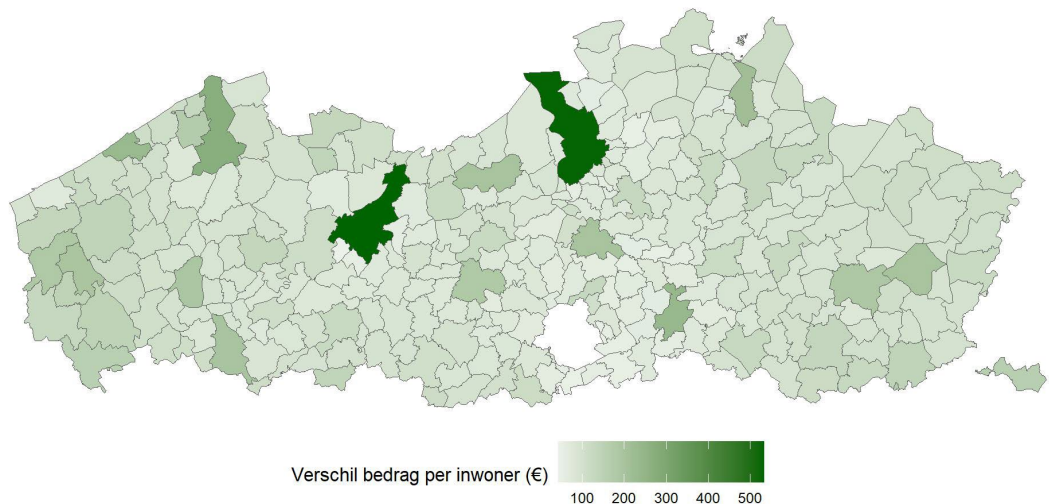
Tabel 9: Verschil gemiddeld bedrag per inwoner simulatie 23 vs simulatie 25

	Verschil bedrag per inwoner simulatie 23	Verschil bedrag per inwoner simulatie 25
Grootstedelijk gebied	414,50 €	531,97 €
Regionaalstedelijk gebied	166,21 €	213,31 €
Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied	98,49 €	126,41 €
Kleinstedelijk gebied provinciaal niveau	78,82 €	101,16 €
Platteland	74,33 €	95,39 €
Regionaalstedelijke rand	67,22 €	86,27 €
Overgangsgebied	62,06 €	79,65 €
Grootstedelijke rand	56,38 €	72,36 €
Vlaams strategisch gebied rond Brussel	53,11 €	68,16 €

De cluster grootstedelijk gebied stijgt het sterkst tot 531,97 €/inwoner, gevolgd door het regionaalstedelijk gebied met 213,31 €/inwoner. Het gemiddeld bedrag per inwoner neemt ook met de responsabiliseringsbijdrage het minst toe in het Vlaams strategisch gebied rond Brussel (+68,16 €), de grootstedelijke rand (+72,36 €), het overgangsgebied (+79,65 €) en de regionaalstedelijke rand (+86,27 €). Ondanks een gemiddelde toename van 160 €/inwoner ontvangen alle clusters behalve het grootstedelijk gebied en het regionaalstedelijk gebied een bedrag onder het gemiddelde met de centrum- en grootsteden die steeds verder uitlopen op de rest.

Figuur 129: Simulatie 25: bedrag/capita.

Figuur 130: Simulatie 25: afwijking bedrag/capita t.o.v. huidig gemeentefond

SIMULATIE 26: CLUSTERSPECIFIEKE BASISFINANCIERING O.B.V. DE VASTGESTELDE UITGAVEN

In deze simulatie hanteren we een **nieuwe benadering**. **Meer specifiek vertrekken we van de vastgestelde uitgaven per capita**. Bij gebrek aan andere inschattingen, hanteren we deze als een proxy voor de actuele lokale noden en preferenties van groepen/clusters van gelijkaardige gemeenten.

Aanpak

Het startpunt van de analyse zijn de door ABB aangeleverde jaarrekeningen met de uitgaven per beleidsveld en beleidsniveau van alle gemeenten voor de periode 2014-2021. De uitgaven werden gecorrigeerd met de gezondheidsindex om alle uitgaven op niveau 2021 te brengen.

Voor een eerste analyse werden de gemeenten ingedeeld in VRIND-, Belfius- en uitrustingsgraad-clusters. Op die manier kunnen representatieve uitgaven/capita berekend worden voor vergelijkbare gemeenten.

De keuze van de clustermethode wordt verder gebaseerd op de methodologie van Yao¹⁰. In onderstaande tabel 10 geeft "A" de ongelijkheid binnen een bepaalde groep/cluster van gemeenten weer, "B" de intercluster ongelijkheid die bekomen wordt door de clustergemiddelden met elkaar te

¹⁰ De benadering van Yao is een andere manier om de ongelijkheid in beeld te brengen door de gecumuleerde bevolkingsaandelen (cum pi) te vergelijken met de gecumuleerde uitgaven-aandelen (Qi). Wanneer de uitgaven perfect gespreid zijn over alle gemeenten dan zijn beide aandelen gelijk. Dit is bvb. zo wanneer de gemeenten die 10% van de populatie vertegenwoordigen ook 10% van de uitgaven besteden en gemeenten die 20% van de populatie vertegenwoordigen, 20% van de uitgaven besteden, enz. Daarom worden in de spreadsheets telkens ook deze gegevens vermeld (cum pi en Qi). Deze benadering van Yao heeft het voordeel dat de ongelijkheid binnen een bepaalde groep van gemeenten (bvb. VRIND of BELFIUS clusters) en tussen verschillende groepen van gemeenten kan bepaald worden:

$$G = G_a + G_b + G_0 \quad (3)$$

vergelijken; "O" vertegenwoordigt die variatie die overlapt. De deel-Gini's werden berekend voor de BELFIUS-, de VRIND-clusters en de clusters volgens uitrustingsniveau. De voorkeur gaat uit naar die typologie waarbij Gini-A zo laag mogelijk is en Gini-B zo hoog mogelijk. Dergelijke typologie bevat clusters die maximaal homogeen zijn qua samenstelling, maar onderling ook maximaal verschillen. Onderstaande tabel wijst uit dat de Belfius-clusters het best aan deze criteria tegemoet komen.

Tabel 10: Simulatie 26 - Deel Gini's volgens benadering Yao per clusterindeling

Type Gini	Belfius		VRIND		Uitrusting	
	Waarde Gini	Aandeel	Waarde Gini	Aandeel	Waarde Gini	Aandeel
A	0,0160	8%	0,0155	8%	0,0215	11%
B	0,1361	69%	0,0857	43%	0,1241	63%
O	0,0462	23%	0,0971	49%	0,0527	27%
G	0,1984	100%	0,1983	100%	0,1983	100%

Voor alle Belfius-clusters behalve Belfius-cluster 4 (Woongemeenten met toenemend aantal jongeren) en Belfius-cluster 15 (Grote en regionale steden) is de Gini-coëfficiënt lager dan 10%. De samenstelling van clusters 4 en 15 hebben we verder opgedeeld om de Gini-coëfficiënt te verder te verlagen en zo homogeen mogelijke groepen van gemeenten qua uitgaven/capita samen te stellen.

Belfius-cluster 4 - Woongemeenten met toenemend aantal jongeren hebben we verder opgedeeld in VRIND 8 - Overgangsgebied en VRIND 9 – Platteland. Voor Belfius 4/VRIND 9 bekomen we een Gini-coëfficiënt van minder dan 10%, voor Belfius 4 – VRIND 8 bedraagt deze 13,8%.

Voor Belfius cluster 15 – Grote en regionale steden passen we hetzelfde principe toe door deze cluster verder op te delen in VRIND 1 – Grootsteden en VRIND 2 – Centrumsteden waardoor beide deelclusters nu ook een Gini-coëfficiënt van minder dan 7% hebben.

Door deze verdere verfijning bekomen we een clustering die binnenin de clusters nog homogener is en tussen de clusters nog verder gedifferentieerd is:

Tabel 11: Simulatie 26 - Deel Gini's verder verfijnde Belfius cluster volgens benadering Yao(2)

Type Gini	Belfius met cluster 4 opgedeeld in 4V8 en 4V9 en cluster 15 opgedeeld in 15V1 en 15V2	
	Waarde Gini	Aandeel
A	0,0071	4%
B	0,1787	90%
O	0,0126	6%
G	0,1984	100%

Om het effect van outliers onder controle te houden wordt met de mediaan uitgaven/capita per cluster gewerkt.

Verder wordt de mediaan uitgaven/capita berekend op de tijdreeks 2014-2021 om te vermijden dat schokken in een specifiek jaar die niet representatief zijn voor de normale uitgavenanalyse de uitkomsten zouden vertekenen.

Vervolgens werd per cluster bepaald wat het gemiddeld aandeel van het Gemeentefonds is ten opzichte van de totale uitgaven.

In de verdeelsleutel Gemeentefonds werd het product van de mediaanwaarde van de uitgaven per cluster per capita en het aandeel van het GF/in de totale uitgaven/cluster als basisbedrag per inwoner in de eigen clustering ingevuld. Hiermee is 98,62% van het budget Gemeentefonds ingevuld. Vervolgens werd dit naar 100% gebracht.

Eigen clustering 2	1		0,8222%	100,0000%	€ 25.228.802	€ 164,47
	2		1,2905%		€ 39.600.288	€ 169,03
	3		3,9394%		€ 120.884.997	€ 208,61
	4V8		1,5566%		€ 47.765.113	€ 242,17
	4V9	Vul in het tabblad	1,6164%		€ 49.600.583	€ 278,21
	5	'Verdelingsdata' handmatig in	2,9214%		€ 89.647.033	€ 258,66
	6	welke gemeente tot welke zelf	1,6078%		€ 49.337.870	€ 247,35
	7	gedefinieerde cluster moet	1,5868%		€ 48.691.372	€ 270,14
	8	behoren. Gebruik voor de	2,8087%		€ 86.187.752	€ 303,44
	9	benaming van de clusters de	2,9075%		€ 89.217.967	€ 224,68
	10	exacte benaming die in de	1,5500%		€ 47.563.033	€ 234,16
	11	kolom hier links van wordt	2,9141%		€ 89.421.395	€ 243,43
	12	gebruikt. Pas de naam 'Eigen	9,7844%		€ 300.241.759	€ 324,26
	13	clustering 2' NIET aan.	3,5293%		€ 108.298.474	€ 305,29
	14		2,9861%		€ 91.631.563	€ 282,17
	15V1		40,0514%		€ 1.229.009.364	€ 1.522,88
15V2		16,6266%	€ 510.200.325	€ 570,82		
16		1,5009%	€ 46.055.311	€ 311,14		
SUBTOTAAL			100,0000%	€ 3.068.583.000	n.v.t.	

Figuur 135: Simulatie 27: parameteraanpassingen

Resultaten

Pas de clustering aan waarvoor je de uitkomst wil bekijken		VERDELING 1							Bij te passen bedrag t.o.v.	
Eigen clustering 2		Totaalbedrag	Totaal inwoneraantal	Bedrag per inwoner			Spannings-ratio (max/min)	Gini-index	GF basisdotatie 2023	
Cluster	Aantal gemeenten (N)			Gemiddelde	Minimum	Maximum				
Alle gemeenten	300	€ 3.068.583.000	6.774.807	€ 452,94	€ 242,60	€ 1.525,63	6,29	0,3831	-€ 41.484.552	
12 - Gemeenten en kleine steden met centrumfunctie en economische aantrekkingskracht	32	€ 300.785.801	925.943	€ 324,84	€ 324,81	€ 324,91	1,00	0,0000		
9 - Gemeenten in de stadsrand met economische aantrekkingskracht en toenemend aantal jongeren	13	€ 88.824.340	397.082	€ 223,69	€ 196,55	€ 225,12	1,15	0,0060	-€ 7.292.657	
1 - Gemeenten in de stadsrand met hoge inkomens en vergrijzende bevolking	10	€ 25.276.624	153.390	€ 164,79	€ 164,78	€ 164,79	1,00	0,0000		
2 - Gemeenten in de stadsrand met hogere inkomens en toenemend aantal jongeren	14	€ 39.674.253	234.283	€ 169,34	€ 169,34	€ 169,35	1,00	0,0000	-€ 439.315	
10 - Gemeenten met economische aantrekkingskracht en vergrijzende bevolking	16	€ 47.624.483	203.118	€ 234,47	€ 232,93	€ 234,59	1,01	0,0005		
11 - Gemeenten met groter bevolkingsaantal en economische aantrekkingskracht	13	€ 90.378.453	367.336	€ 246,04	€ 243,87	€ 277,01	1,14	0,0082	-€ 2.180.590	
14 - Goeduitgeruste gemeenten en kleine steden met toenemend aantal jongeren	14	€ 91.798.388	324.744	€ 282,68	€ 282,66	€ 282,71	1,00	0,0000	-€ 2.328.908	
13 - Goeduitgeruste gemeenten en kleine steden met vergrijzende bevolking	11	€ 108.495.130	354.735	€ 305,85	€ 305,83	€ 305,89	1,00	0,0000		
15V2 - Centrumsteden	11	€ 511.116.500	893.804	€ 571,84	€ 571,80	€ 571,91	1,00	0,0000	-€ 26.683.968	
15V1 - Grootsteden	2	€ 1.231.218.110	807.032	€ 1.525,61	€ 1.525,61	€ 1.525,63	1,00	0,0000		
16 - Kustgemeenten	8	€ 40.384.207	148.020	€ 272,83	€ 233,29	€ 311,73	1,34	0,0706	-€ 2.062.422	
7 - Landbouwgemeenten	17	€ 48.780.037	180.245	€ 270,63	€ 270,62	€ 270,68	1,00	0,0000		
8 - Landelijke woongemeenten met eerder vergrijzende bevolking	26	€ 86.342.082	284.037	€ 303,98	€ 303,97	€ 304,01	1,00	0,0000	-€ 496.691	
6 - Landelijke woongemeenten met hogere inkomens	21	€ 49.427.204	199.469	€ 247,79	€ 247,79	€ 247,81	1,00	0,0000		
3 - Woongemeenten met hogere inkomens	37	€ 121.107.039	579.471	€ 209,00	€ 208,99	€ 209,01	1,00	0,0000		
4V9 - Woongemeenten met toenemend aantal jongeren op het platteland	16	€ 49.889.105	178.284	€ 278,71	€ 278,69	€ 278,72	1,00	0,0000		
4V8 - Woongemeenten met toenemend aantal jongeren in overgangsgebied	12	€ 47.851.334	197.234	€ 242,61	€ 242,60	€ 242,62	1,00	0,0000		
5 - Woongemeenten met vergrijzende bevolking	27	€ 890.990,98	346.580	€ 259,13	€ 259,12	€ 259,19	1,00			

Figuur 136: Simulatie 27: bedrag/capita/cluster

Cluster	Aantal gemeenten (N)	Verskil bedrag per inwonder	Vershil Spannings-ratio (max/min)	Vershil Gini-index	aantal winnaars	aantal neutraal (bij verschil kleiner dan 5 €/inw.)	aantal verliezers
Alle gemeenten	300	-	- 5,9900971	- 0,0130820	140	41	119
12 - Gemeenten en kleine steden met centrumfunctie en economische aantrekking	32	10,64	- 1,1516601	- 0,1169263	16	1	15
9 - Gemeenten in de stadsrand met economische aantrekking en toenemend aantal jongeren	13	18,37	- 0,9990035	- 0,1298653	5	3	5
1 - Gemeenten in de stadsrand met hoge inkomens en vergrijzende bevolking	10	1,49	- 0,4728654	- 0,0496922	4	2	4
2 - Gemeenten in de stadsrand met hogere inkomens en toenemend aantal jongeren	14	1,88	- 0,6372944	- 0,0797890	7	1	6
10 - Gemeenten met economische aantrekking en vergrijzende bevolking	16	11,88	- 0,5418516	- 0,0600155	8	3	5
11 - Gemeenten met groter bevolkingsaantal en economische aantrekking	13	5,94	- 0,2122367	- 0,0458701	5	4	4
14 - Goeduitgeruste gemeenten en kleine steden met toenemend aantal jongeren	14	7,17	- 0,6949519	- 0,0788551	7	1	6
13 - Goeduitgeruste gemeenten en kleine steden met vergrijzende bevolking	11	4,46	- 0,8170516	- 0,1073176	5	1	5
15V2 - Centrumsteden	11	29,85	- 0,4858453	- 0,0875970	7		4
15V1 - Grootsteden	2	25,04	- 0,0052983	- 0,0011734	2		
16 - Kustgemeenten	8	13,93	- 0,5104562	- 0,0318470	1	2	5
7 - Landbouwgemeenten	17	1,24	- 1,5757792	- 0,0778701	8	2	7
8 - Landelijke woongemeenten met eerder vergrijzende bevolking	26	1,75	- 1,0953267	- 0,1095949	13	1	12
6 - Landelijke woongemeenten met hogere inkomens	21	6,58	- 1,4005421	- 0,0826245	10	3	8
3 - Woongemeenten met hogere inkomens	37	4,38	- 1,0098757	- 0,0745596	16	10	11
4V9 - Woongemeenten met toenemend aantal jongeren op het platteland	16	5,57	- 1,0746882	- 0,0727770	7	3	6
4V8 - Woongemeenten met toenemend aantal jongeren in overganggebied	12	2,38	- 0,4436464	- 0,0598449	6	3	3
5 - Woongemeenten met vergrijzende bevolking	27	4,79	- 0,4589040	- 0,0536585	13	1	13

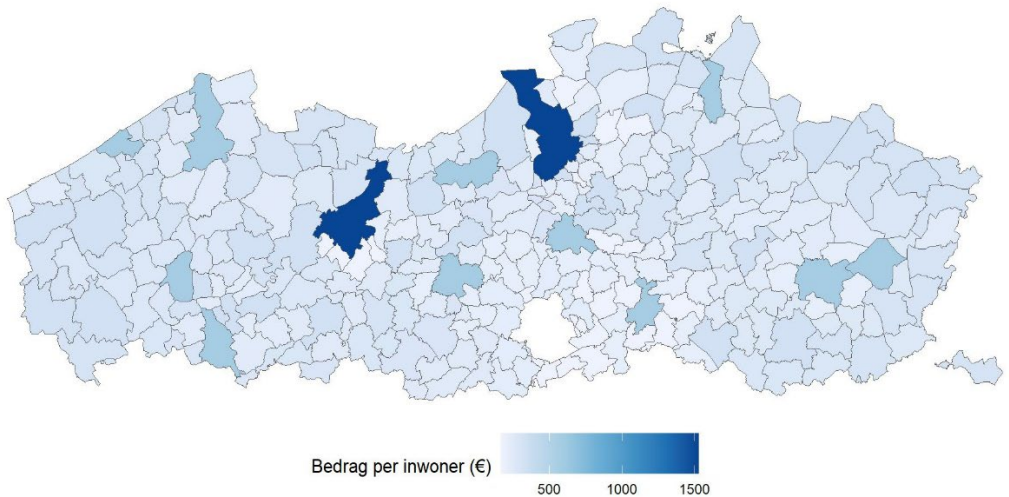
Figuur 129: Simulatie 27 - verschillen in bedrag/capita/cluster

De resultaten tonen dat de Gini-index over alle gemeenten van 0,39 naar 0,38 daalt. De ontvangen budgetten per gemeente komen iets dichterbij elkaar te liggen. Iedere gemeente binnen eenzelfde cluster ontvangt hetzelfde bedrag per inwoner tenzij een gemeente gepenaliseerd wordt. Door het aandeel in het Gemeentefonds/in de totale uitgaven/cluster te hanteren voor de bepaling van het nieuwe bedrag per capita blijven de bestaande verhoudingen binnen het Gemeentefonds bewaard.

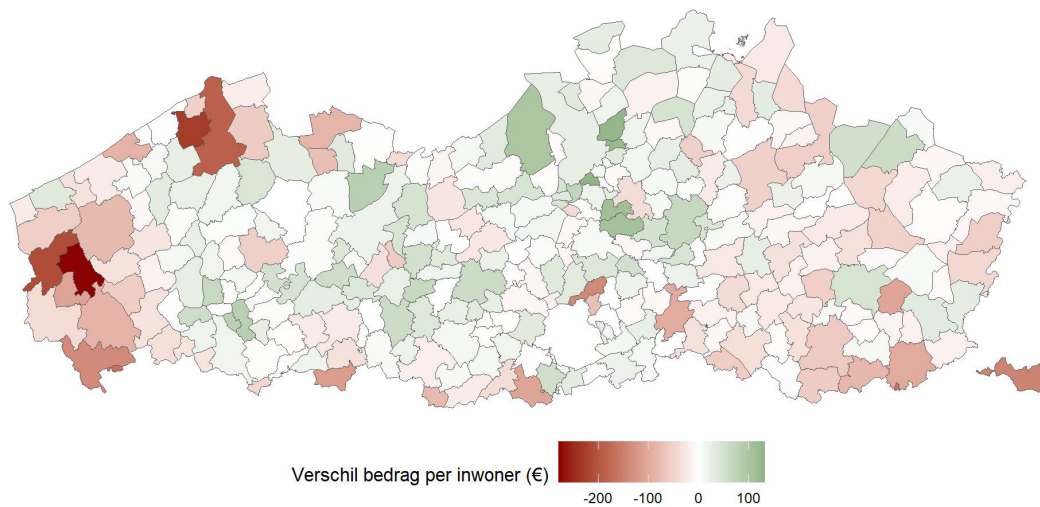
Cluster 15V2 - Centrumsteden verliest gemiddeld het meest met 29,85 €/inwoner. De clusters die er het sterkst op vooruit gaan zijn 15V1 – Grootsteden (+25,04 €/inw.), 10 - Gemeenten met economische aantrekking en vergrijzende bevolking (+ 11,88 €/inw.) en 12 - Gemeenten en kleine steden met centrumfunctie en economische aantrekking (+10,64 €/inw.). 9 - Gemeenten in de stadsrand met economische aantrekking en toenemend aantal jongeren verliezen gemiddeld 18,37 €/inwoner; 16 – Kustgemeenten gemiddeld 13,93 €/inwoner.

Om de verliezende gemeenten te compenseren is er -€ 41.484.552 budget nodig, waarvan -€ 26,7 mio euro ter compensatie van de centrumsteden.

In totaal zijn er 119 gemeenten die verliezen, 41 gemeenten die status quo blijven t.o.v. 140 winnende gemeenten.

Figuur 137: Simulatie 27: bedrag/capita/gemeente

Figuur 131: Simulatie 27: verschillen in bedragen/capita/gemeente

REFERENTIES

Bombeek, V. & Smolders, C. (2022). *Naar een vernieuwd Gemeentefonds 2.0. Inzichten uit andere financieringsystemen*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

De Maesschalck P. & Van Hecke E. (2018). *Uitrustingsgraad van de Vlaamse gemeenten: een typologie*.

Demuyck, W., & Derudder, B. (2023a). *Naar een Gemeentefonds 2.0. Tussentijds rapport: selectie en operationalisering van indicatoren*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

Demuyck, W., & Derudder, B. (2023b). *Naar een Gemeentefonds 2.0. Effecten van gemeentefusies op het meten van centrumfuncties*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

Demuyck, W., Derudder, B., & Steen, T. (2024). *Naar gemeentelijke fusiescenario's. Eindrapport ex ante evaluatie fusiescenario's*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

De Roover, J., Van Dooren, W. & Janssens, L. (2022). *Het Gemeentefonds. Een analyse van de beleidsprincipes*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

Janssens, L., & De Rynck, F. (2023). *Visie op de toekomst van het lokaal & binnenlands bestuur in Vlaanderen*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

Lago, Manuel E., Santiago Lago-Peñas, and Jorge Martinez-Vazquez. "On the effects of intergovernmental grants: A survey." *International Tax and Public Finance* (2024): 1-53.

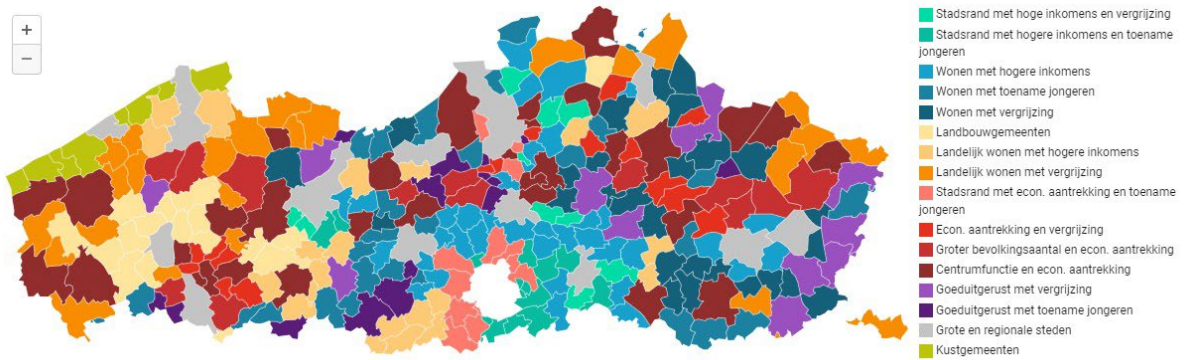
Smolders, C. & Vanhee, C. (2022). *Naar een Gemeentefonds 2.0. Deelrapport nulmeting*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing II.

ROB (2024). Position paper toekomstbestendige financiële verhoudingen, paper voor de deskundigenbijeenkomst bestuurlijke en financiële verhoudingen tussen Rijk en decentrale overheden, 16 april 2024, Commissie Binnenlandse Zaken van de Eerste Kamer, Den Haag, <https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2024/04/16/position-paper-eerste-kamer-financiele-verhoudingen>.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: KAART VAN DE BELFIUS-CLUSTER GEMEENTEN

BIJLAGE 2: KAART VAN DE VRIND-CLUSTER GEMEENTEN

